

**Gozdarski
vestnik**

9

LETO 1979

YU ISSN 0017-2723

Gozdarski vestnik

SLOWENISCHE FORSTZEITSCHRIFT
SLOVENIAN JOURNAL OF FORESTRY

LETO 1979 • LETNIK XXXVII • ŠTEVILKA 9

p. 361—415

Ljubljana, oktober 1979

VSEBINA — INHALT — CONTENTS

- 361 Možnosti gospodarjenja z gozdovi v SR Sloveniji v srednjeročnem razdobju 1981 do 1985
Jože Kolar
- 373 Samoupravna interesna skupnost za gozdarstvo SR Slovenije v obdobju od 1975 do 1979
Prof. Franjo Sevnik
- 381 Gozd na tržaško-goriškem krasu
Marko Kmecl
- 384 Poletni (ne)kulturni festivali
Milan Simič
dr. Milan Piskernik
Marjan Šolar
- 386 Nekaj naših drevesnih posebnosti
Dr. Ivo Puncer
- 387 Simpozij mednarodnega združenja za proučevanje vegetacije v Rintelnu
Janko Kalan
- 388 III. jugoslovanski simpozij: Poškodbe tal in problemi njihove zaščite
- 390 Aktualni komentar
- 392 Dr. Miran Brinar 70-letnik
- Edo Torkar
- 393 Med drvarji na Zelengori
- 396 Književnost
- 401 Iz domače in tuje prakse
- 402 Društvene vesti (Občni zbor naše strokovne organizacije, Strokovni izpiti, Priznanje kolegom)
- 412 Zapis na bukvi

Naslovna stran: Duglazija

Tisk: ČGP Delo

Gozdarski vestnik izdaja
Zveza inženirjev in tehnikov
gozdarstva in lesarstva
SR Slovenije

Uredniški svet:

Marjan Trebežnik, predsednik
mgr. Boštjan Anko
Branko Breznik
Janez Černač
Rozka Debevc
Hubert Dolinšek
Vilijem Garmuš
dr. Franc Gašperšič
Marjan Hladnik
Marko Kmecl
Vitomir Mikuletič
mrg. Franjo Urleb

Uredniški odbor:

mrg. Boštjan Anko
dr. Janez Božič
Branko Breznik
Marko Kmecl
dr. Amer Krivec
dr. Dušan Mlinšek
dr. Iztok Winkler

Odgovorni urednik Editor in chief

Marko Kmecl, dipl. inž. gozd. oec.

Uredništvo in uprava Editors' address

YU 61000 Ljubljana
Erjavčeva cesta 15
Žiro račun — Cur. acc.
50101-678-48-428

Letno izide 10 števk
10 issues per year

Letna naročnina 150 din
Za ustanove in podjetja 500 din
za študente 100 din in
za inozemstvo 300 din
Subscription 300 din

Ustanoviteljici revije sta Zveza inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenije ter samoupravna interesna skupnost za gozdarstvo Slovenije. Poleg njih je denarno podpira izhajanje revije tudi raziskovalna skupnost Slovenije.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo (št. 421-1/74 z dne 13. 3. 1974) za GV ni treba plačati temeljnega davka od prometa proizvodov.

MOŽNOSTI GOSPODARJENJA Z GOZDOVI V SR SLOVENIJI V SREDNJEROČNEM RAZDOBJU 1981—1985

Namesto uvoda in povzetka

Pred nami je ocena možnosti pri gospodarjenju s slovenskimi gozdovi. Zakaj ocena?

Imamo gozdnogospodarske načrte, temelje plana razvoja in druge planske dokumente, v katerih so za krajše ali daljše obdobje opredeljene gospodarske in druge naloge, ki jih imajo organizacije združenega dela v gozdarstvu pa tudi druge gospodarske in negospodarske asociacije pri ravnanju z gozdom.

Čemu torej ocena?

Republiška samoupravna interesna skupnost za gozdarstvo kot usklajevalka in kreatorka potreb in želja vseh, ki imajo interes pri gospodarjenju z gozdovi, mora imeti za vodenje ustrezne politike izdelano gozdnogospodarsko doktrino, ki je, gledano z dialektičnimi merili, spremenljiva strateška vrednota. Zato jo je pač treba neprestano dograjevati. To oceno moramo razumeti prav v tem smislu.

S pomočjo strokovnjakov Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo ter VTOZD za gozdarstvo pri Biotehniški fakulteti v Ljubljani je SIS pripravila takšen dokument, ki je rezultat usklajenih pogledov na dolgoročno orientacijo našega gozdnega gospodarstva. Prek sistema samoupravne prakse pa je bil dokument tudi verificiran in sicer pri vseh tistih, ki imajo interes pri gospodarjenju z gozdovi, to je pri članicah Samoupravne interesne skupnosti za gozdarstvo Slovenije.

Sestavljalci dokumenta so upoštevali procese, ki v makro pogledu usmerjajo gospodarski in družbeni razvoj (surovine, energija, okolje). Predvidevajo aktiviranje vseh rezerv, ki jih to področje še ima in opozarjajo na mobilizacijo združenega dela pri aktiviranju teh rezerv.

Ocena daje idejno osnovo za sestavo nekaterih planskih dokumentov, ki jih že sestavljamo, ali pa se jih bomo v kratkem morali lotiti. Predvsem gre za sestavo srednjeročnih planov, sestavitev prostorskih načrtov za občine in obnovo območnih gozdnogospodarskih načrtov.

Pomislek, da ocena ni operativna, ker fizično ne opredeljuje posameznih možnosti je odveč, saj gre za razmeroma kompleksno doktrino odnosa naše samoupravne družbe do gozda, zato le opozarja in nakazuje razvojne možnosti. Kvantifikacija je sekundarni planski proces, ki dobi svojo dokončno podobo z izdelavo planskih dokumentov in načrtov, ki smo jih že omenili, in še nekaterih drugih. Dimenzije (m³, ha itd.) so odvisne od številnih faktorjev znotraj gozdarstva, kakor tudi nekaterih potreb izven gozdarske stroke.

Osnovni poudarek v oceni je, da je bil dosedanji gozdnogospodarski razvoj prepočasen, sramežljiv, plašen. Da obstajajo številni pogoji za več poguma in

večje uspehe. Za to pa bomo morali izkoristiti samoupravne možnosti poslovnega organiziranja in povezovanja, neizkoriščene strokovne kadre ter izredno, visokovredno naravno osnovo naših gozdov in drugih potencialnih gozdnih zemljišč.

1. Osnovna izhodišča

Osnovni ton sedanjemu gospodarskemu in s tem tudi družbenemu razvoju v svetu dajejo energetska in surovinska kriza ter problemi s kvaliteto življenjskega okolja. Problemi z energijo, surovinami in okoljem niso nekaj prehodnega, ampak konstantna, ki se bodo z razvojem vedno bolj zaostrovali. Narava gozdne proizvodnje je taka, da sočasno in na komplementaren način prispeva k reševanju vseh treh skupin problemov. Les je namreč eden redkih obnovljivih surovinskih in energetskih virov, ki porabi pri proizvodnji zelo malo energije. Najmanj jo porabi pri sami predelavi in razmeroma najmanj onesnažuje okolje. Zaradi teh lastnosti ima vse večjo veljavo prav kot industrijska surovina.

Proizvodnja lesa je komplementarna. Ima celo vrsto najpomembnejših splošno koristnih funkcij, s katerimi vpliva gozd na bioekološko ravnovesje v prostoru in na kvaliteto življenjskega okolja.

Nakazana gibanja nudijo s svojimi dolgoročnimi učinki in posledicami gozdarstvu na Slovenskem pomembne razvojne možnosti.

Z analizo teh možnosti je pri družbenem planiranju treba opredeliti ključna področja, cilje in naloge razvoja v naslednjem srednjeročnem obdobju in jih, pozneje, zajeti v samoupravnih sporazumih o temeljih plana. Osnovni dejavniki, ki jih pri planiranju moramo upoštevati, so:

- velika gozdnatost in relativno bogata rastišča z veliko možnostmi za večjo proizvodnjo lesa tako količinsko kot kakovostno,

- visoko razvita lesna predelava z velikimi potrebami po lesni surovini,

- SR Sloveniji, ki nima drugih pomembnejših virov surovin in energije, pomenita gozd in les eno od komparativnih prednosti,

- hitra družbenoekonomska preobrazba podeželja,

- naraščajoče potrebe po splošno koristnih funkcijah gozdov, in to ob hitri urbanizaciji in industrializaciji ter spremembah socialne strukture na podeželju, dosežena stopnja pri tehnični opremljenosti gozdov in v razvoju tehnologije, dovolj sposobnega strokovnega kadra.

Če upoštevamo razpoložljive potenciale in kar je bilo doseženega pri gospodarjenju z gozdovi v SR Sloveniji v celotnem povojnem obdobju in še posebej v zadnjem srednjeročnem planskem obdobju, lahko zaključimo, da je potrebno pri načrtovanju prihodnjega razvoja več smelosti in ofenzivnosti.

Gozdarstvo je že po svoji naravi pri planiranju razvoja zelo previdno. Defenzivnost v razvojni politiki navadno ohranja doseženo stanje ter ustaljene odnose in predvsem mobilizira tako strokovne kadre kot celotne delovne kolektive. Na tak način ni možno izkoristiti tako pomembnih potencialov kot so strokovni kadri in aktivirati notranje rezerve.

Pri reševanju problemov mora gozdarstvo veliko bolj kot doslej upoštevati splošen družbeni razvoj. Uresničevanje načela multifunktionalnosti gozdov, ki ga vodi SIS za gozdarstvo, zahteva stalno povezavo in usklajevanje gozdarstva s predejavno lesa, problematiko kmetijstva, lovstva, vodnega gospodarstva itd. Razvojni problemi pri gospodarjenju z gozdovi so istočasno družbeni problemi. Odlično sredstvo za dialog z vsemi pomembnimi področji je sistem družbenega planiranja.

Družbeno planiranje, pospeševano hkrati z izredno družbeno akcijo, daje veliko možnosti za mobilizacijo tako strokovnih kadrov kot delovnih kolektivov. V ta namen je treba najprej opredeliti osnovne cilje in strategijo razvoja.

2. Razvojni cilji in njihova utemeljitev

Cilje gozdnega gospodarstva v SR Sloveniji je mogoče takole izraziti: »Stalna krepitev vseh splošno koristnih funkcij gozdov, ki so pogoj za bioekološko ravnovesje in zdravo življenjsko okolje. Hkrati optimalna izraba naravnih proizvodnih potencialov (rastišč in sestojev) za proizvodnjo kvalitetne lesne surovine ter dosledno upoštevanje načela trajnosti vseh funkcij gozda in načela racionalnega vlaganja dela in sredstev.«

Generalno definirane cilje podrobneje opredelimo in utemeljimo z naslednjim:

2.1. Proizvodnja lesa

Boljše pokrivanje potreb po lesu ostaja osrednji cilj gozdnega gospodarstva. Če upoštevamo velik deficit v evropski lesnosurovinski bilanci in vedno bolj problematičen uvoz iz drugih jugoslovanskih republik, nam preostanejo le domači viri, tj. maksimalna izraba naravnih proizvodnih potencialov (rastišč in sestojev). Proizvodna sposobnost gozdnih rastišč v Sloveniji se giblje za gospodarske gozdove okrog 8 m^3 letnega prirastka na 1 ha , medtem ko znaša sedanja višina lesnega prirastka po hektaru nekaj nad 4 m^3 .

Če gledamo razmerje med dejansko in potencialno proizvodnjo z vidika vrednostnih prirastkov, je razmerje še slabše, saj je veliko gozdov, zlasti v zasebnem sektorju, z zelo slabo vrednostno zasnovano (małodonosni gozdovi). Z opuščanjem in zaraščanjem sorazmerno velikega dela kmetijskih površin se potencialne možnosti za proizvodnjo lesa še povečujejo.

Usmeritev gospodarjenja z gozdovi v slovenskih razmerah mora biti v proizvodnji kvalitetnega lesa, ki je pogojena z relativno bogatimi rastišči. Takšna orientacija je skladna s hkratnim pospeševanjem številnih splošno koristnih funkcij gozdov. Kljub usmeritvi k proizvodnji kakovostnega lesa pridobimo ob negi gozdov sorazmerno velike količine drobnega lesa in lesa slabše kakovosti, ki ga ob sedanji predelavi lesa zelo primanjkuje.

Predelava lesa z obstoječo strukturo porabe lesne surovine že na sedanji stopnji razvoja omogoča gojenje kvalitetnih sestojev. V lesnosurovinski bilanci imamo deficit pri kvalitetnem in debelem lesu (predvsem listavci kvalitete FL), prav tako pa velik deficit pri drobnem lesu za predelavo v celulozo in plošče. Zato imamo z vidika porabe lesa možnosti za pospešeno nego gozdov z redčenjem in melioracijami in s tem dvig vrednosti proizvodnje.

Gozdarstvo je torej zelo zainteresirano za razvoj predelave lesa. Podpirati mora razvojne in tehnološke rešitve, ki prispevajo k bolj integralni in racionalni izrabi lesne surovine, višji stopnji finalizacije in visoki produktivnosti.

2.2. Krepitev pomembnejših splošno koristnih funkcij gozdov

Geografski položaj Slovenije z visoko stopnjo urbanizacije in industrializacije in hitrim naraščanjem potreb po splošno koristnih funkcijah gozdov na eni strani ter relativna ekološka občutljivost našega prostora na drugi zahtevata takšno gospodarjenje z gozdovi, ki je zasnovano na naravovarstvenih načelih.

Gozdarstvo, ki pospešuje splošno koristne funkcije, pomembno vpliva na številna področja (kmetijstvo, vodno gospodarstvo, ljudsko zdravje, obrambo itd.).

V ustavi in zakonu o gozdovih deklarirano skrb za splošno koristne funkcije, je treba konkretno uveljaviti tako, da se načela o varstvu okolja vgradijo v cilje in ukrepe gospodarjenja z gozdovi. To pomeni, da bo treba uveljaviti diferencirano gospodarjenje z gozdovi, in sicer tako na področju gojenja gozdov v ožjem smislu kot na področju tehnologije pridobivanja lesa (uporaba primerne tehnologije glede na naravo gozda in funkcije) in pri gradnji gozdnih prometnic.

Načelo multifunkcionalnosti gozda moramo pri gospodarjenju z gozdovi uveljaviti konkretno in ne le deklarativno. Pripomoček za to sta dobro organizirano gozdnogospodarsko načrtovanje in prostorsko planiranje.

2.3. Divjad kot sestavni del gozda in gospodarski cilj

Divjad je kot dobrina splošnega družbenega pomena sestavni del gozdno-gospodarskih ciljev. Pri tem mora ostati tako po vrstah kot po številnosti populacij v skladu s prehrabnimi razmerami v njihovem okolju. V Sloveniji je na nekaj območjih porušeno naravno ravnovesje med rastlinskimi in živalskimi vrstami v gozdu, kar gre predvsem na škodo proizvodnje lesa in kmetijstva, pa tudi same divjadi. Reševanje teh problemov moramo pospešiti in intenzivirati z družbenim dogovarjanjem po lovskogojitvenih območjih, in sicer na podlagi zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč.

2.4. Pospeševanje ekonomičnosti in produktivnosti gozdne proizvodnje

Hitro naraščanje proizvodnih in drugih stroškov pri gospodarjenju z gozdovi zahteva vztrajna prizadevanja za povečevanje ekonomičnosti in produktivnosti. Doseganje določenih ekonomskih učinkov je pogoj za intenziviranje na primarnem proizvodnem področju (gojenju gozda), in ta vključno s pospeševanjem splošno koristnih funkcij.

Z racionaliziranjem je treba na vseh področjih gospodarjenja z gozdovi aktivirati notranje rezerve, ki prispevajo k boljši gospodarnosti.

Čeprav je področje proizvodnih stroškov eno najpomembnejših za racionalizacijo, je napačno in veliko preozko, če pod racionalizacijo razumemo le zmanjševanje proizvodnih stroškov. Kot racionalizacijo moramo šteti vse ukrepe, ki prispevajo k boljši produktivnosti.

Osnovne možnosti za racionalizacijo pri gospodarjenju z gozdovi so predvsem na naslednjih področjih:

- v popolnejši izrabi naravnih proizvodnih zmogljivosti (rastišč in sestojev) in v čim popolnejšem izkoriščanju naravnih zakonitosti za proizvodnjo lesne surovine;

- v smotrni in popolnejši izrabi delovnih sredstev (zlasti drage mehanizacije in drugih naprav);

- v boljši in humanejši izrabi fizičnega in umskega dela; zlasti je pri tem pomembna boljša izraba strokovnih kadrov.

Poudariti je treba, da je razvoj v slovenskem gozdnem gospodarstvu prišel do stopnje, ko nadaljnje aktiviranje rezerv ni vedno mogoče samo z enostavnimi prijemi, ampak sta potrebna hkrati poglobljen pristop in pomoč sodobnih znanstvenih izsledkov.

Brez uporabe najnovejšega znanja ne moremo računati na uspeh v bodočem razvoju. Če smo v dosedanem razvoju dosegli učinke z ukrepi kvalitativnega

značaja (zamenjava človeškega dela s strojnimi delom), bomo v bodoče dali prednost kvalitativnim prvinam razvoja.

Veliko možnosti za doseganje ekonomskih učinkov je v združevanju dela in sredstev in v smotni uporabi združenih sredstev. Analizam razvojnih možnosti za povečanje produktivnosti in dohodka je treba v sedanjem procesu družbenega planiranja posvetiti vso pozornost. To je ena od osnovnih nalog, kjer naj strokovni kader pokaže svoje znanje in sposobnosti. Cilje bodočega razvoja moramo opredeliti realno, v skladu s konkretnimi gozdnogospodarskimi razmerami in možnostmi.

3. Razvojne možnosti na posameznih področjih gospodarjenja z gozdovi

3.1 Gojenje gozdov

Gojenje gozdov v Sloveniji mora upoštevati načelo večnamenskosti gozdov in temeljiti na naravnih zakonitostih gozdov in široko pojmovanem načelu nege, ki vključuje vse sestavne dele gozda (sestoj, živalstvo itd.). Pri tem je zlasti pomembno, da s krepitvijo varovalnih funkcij gozdov pospešujemo njihovo lesnoproizvodno funkcijo. Načelo večnamenskosti mora biti pravilno vgrajeno v gozdnogojitvene cilje in v gozdnogojitvene ukrepe.

Za gozdnogojitveno usmerjanje razvoja gozdov v posameznih gozdnogospodarskih območjih je izhodiščnega pomena, v kakšnem stanju so gozdovi glede na trajnost donosov in vseh pomembnejših splošno koristnih funkcij.

Informacije iz dosedanjih območnih gozdnogospodarskih načrtov kažejo, da so ta ravnovesja v nekaterih gozdnogospodarskih območjih precej omajana. Zato bo zelo pomembna naloga, da pri obnovah teh načrtov podrobneje ugotovimo »stanje v pogledu trajnosti« in v skladu z njim in gospodarskimi možnostmi uveljavimo določene gozdnogojitvene strategije pri obnovi, negi in melioracijah (razširjeni reprodukciji) gozdov v območju.

Za boljše izkoriščanje naravnih proizvodnih potencialov (rastišč in sestojev) je potrebno bolje diferencirati in konkretizirati gozdnogojitveno strategijo v posameznih kategorijah gozdov na gozdnogospodarskem območju. Dosedanje gozdarjenje je bilo preveč pavšalno.

Gre za povprečnost v odnosu do kakovosti rastišč in sestojev, ki se kaže na eni strani z neodločnostjo pri obnovi nekaterih že senilnih sestojev, na drugi strani pa s prepočasno krepitvijo vrednostne proizvodnje (akumulacije) v perspektivnih sestojih na najboljših rastiščih, s slabo premišljeno lokacijo sredstev za razširjeno gozdnobiološko reprodukcijo itd.

Gozdnogospodarsko načrtovanje za gozdnogospodarska območja in enote mora zagotoviti z informacijskim sistemom boljši pregled nad naravnimi potenciali in uveljaviti v skladu z njimi bolj diferencirano gospodarjenje.

3.1.1. Stanje in potrebe na področju enostavne reprodukcije

Načrtovani obseg gozdnogojitvenih del v enostavni reprodukciji (obnova in nega gozdov) in njegovo izvajanje kažeta, da zelo slabo uresničujemo ta dela, zlasti v zasebnih gozdovih.

Kljub usmeritvi k naravnemu obnavljanju sestojev je sedaj načrtovani in izvajani obseg del pri obnovi daleč pod potrebami v družbenem in še posebej zasebnem sektorju. Tako nizek obseg del pri obnovi gozdov, kot dopolnitev naravnega obnavljanja, ne zagotavlja bogatitve drevesne sestave v skladu z gozdno-

gojitvenimi cilji in tudi ne izboljšave kakovostno najslabših zasnov mladja pri naravni obnovi. Intenzivnejše izkoriščanje obstoječih naravnih potencialov (višji etati) zahteva tudi povečan obseg gojitvenih del, in sicer kot dopolnilo in pomoč naravni obnovi.

Podobno stanje je pri negi gozdov. Zlasti kritično je v zasebnem sektorju. Spoznamo ga iz naslednjega razmerja: ob postavki, da z načrtovanim in izvajanim obsegom negovalnih del v družbenih gozdovih pokrivalo potrebe po negi, je v zasebnih gozdovih obseg vseh negovalnih del v primerjavi z družbenimi gozdovi za 3,2 krat manjši, načrtovani obseg prvih redčenj pa je manjši kar za 5,7 krat.

3.1.2 Možnosti na področju razširjene reprodukcije

Potrebe po melioraciji degradiranih gozdov in grmišč v SR Sloveniji so znane. Gre za okrog 232.000 ha malodonosnih gozdov in grmišč, od tega cca 116.000 ha na potencialno pomembnih rastiščih, ki so primerna za čimprejšnjo melioracijo v ekonomsko visokoproduktivne gozdove. Dodatne možnosti za razširjeno gozdnobiološko reprodukcijo predstavljajo razmeroma velike površine, ki jih bo opustilo kmetijstvo. Na večjem delu teh površin bo šel razvoj v gozd po naravni poti, in to z usmerjanjem naravnih procesov zaraščanja, v manjši meri s pogozdovanjem opuščanih kmetijskih površin. Najboljša opuščena zemljišča bi namenili dopolnilni proizvodnji lesa.

Izvedbo razširjene gozdnobiološke reprodukcije je treba zagotoviti:

iz sredstev, ki jih zagotavlja dosednji sistem združevanja sredstev v samoupravnih interesnih skupnostih za gozdarstvo,

s skupnimi vlaganji gozdarstva in predelave lesa,

z dodatnimi sredstvi širše družbene skupnosti v skladu s 23. členom zakona o gozdovih.

3.1.3 Možnosti za povečanje sečenj (etata)

V družbenih gozdovih ni pomembnejših možnosti za povečanje sečenj debelega lesa, zlasti iglavcev. Pomembne možnosti za povečanje sečenj so v zasebnih gozdovih, in to predvsem v drobnem lesu listavcev, ki ga sedanji predelavi zelo primanjkuje. Največje možnosti za povečanje sečenj drobnega lesa listavcev so v mladih in srednjedobnih sestojih listavcev, ki čakajo na redčenje. Prav tako so možnosti v degradiranih in malodonosnih sestojih listavcev za melioracijo.

Lesne mase je v sestojih za redčenje možno aktivirati z manjšimi sredstvi in s tem doseči velike gojitvene efekte. Aktiviranje lesnih mas z melioracijo degradiranih gozdov zahteva precej sredstev za osnovanje in vzdrževanje mladih sestojev (nega). Če to upoštevamo, bi morala biti sovlaganja lesne predelave namenjena tudi aktiviranju lesnih mas z redčenji v perspektivnih sestojih.

Ob celovitem reševanju gozdnogojitvene problematike zasebnih gozdov je razumljivo, da pridejo za melioracijo v poštev sorazmerno velike površine degradiranih gozdov. Bilo pa bi napačno, če bi se usmerili le na melioracijo in pri tem zanemarili nego z redčenji, kjer so večje in zlasti gospodarnije možnosti za trenutno povečanje sečenj in povečanje vrednostne proizvodnje v gozdovih.

3.1.4 Intenziviranje in racionaliziranje gojitvenih del

Osnovne možnosti za intenziviranje in racionaliziranje na biološkem področju gozdne proizvodnje so v popolnejši izrabi »gratis naravnih sil«. Ob dobrem po-

znavanju naravnih razvojnih zakonitosti lahko le usmerjamo delo naravnih sil, kar izredno poceni dela v enostavni reprodukciji (obnovo in nego).

Za racionalizacijo v gozdarstvu je najmanj storjeno pri raznih gojitvenih delih. Zaradi pomanjkljivega načrtovanja, organizacije in vodenja (kontrole) je veliko vloženi sredstev in dela v ta namen jalovega. Gojitvena dela je možno poceniti in kvalitetno izboljšati. Pri obnovi je treba posvečati več pozornosti skrbnejši izbiri drevesnih vrst, kadar gre za sajenje, pa tudi kvaliteti sadnega materiala. Pomembne možnosti za racionaliziranje so tudi pri vseh delih na področju razširjene gozdnobiološke reprodukcije.

Velikopovršinske direktne premene malodonosnih gozdov, kjer pavšalno zamenjamo obstoječe, še sprejemljive sestojne zasnove, pomenijo napako tako v biološkem kot gospodarskem pogledu, saj je direktna premena relativno drag ukrep in zahteva večletno vzdrževanje mladih sestojev.

Pri aktiviranju bioloških potencialov z ukrepi enostavne in razširjene reprodukcije je zelo pomemben prioriteten red. Prednost bi morali imeti ukrepi enostavne reprodukcije, kjer lahko z manjšimi sredstvi dosežemo velike gojitvene efekte. Pri melioraciji moramo nujno upoštevati in vključevati vse kakovostno sprejemljive naravne zasnove.

V okviru razširjene, gozdnobiološke reprodukcije moramo upoštevati naslednji prioriteten red: najprej pridejo na vrsto premene degradiranih gozdov in šele nato pogozdovanje opuščeni kmetijskih površin in dopolnilna proizvodnja lesa.

Pogoj za inteziviranje in racionalizacijo pri gozdnogojitvenih delih (enostavne in razširjene reprodukcije) je učinkovito načrtovanje del, in sicer od celovitega načrtovanja v območnih gozdnogospodarskih načrtih do detajlnega gojitvenega načrta z organizacijo in vodenjem izvedbe teh del. Brez teh elementov ne moremo računati na uspeh pri racionaliziranju.

Pomemben pogoj za intenziviranje gojenja gozdov v nekaterih gozdnogospodarskih območjih je uskladitev odnosov med gozdom in divjadjo. Usklajevanje teh odnosov spada zato med prioritete naloge v naslednjem planskem obdobju.

3.2 Možnosti za racionalizacijo na tehnološko-organizacijskem področju

Področje pridobivanja lesa predstavlja večji del direktnih proizvodnih stroškov in je zato zelo pomembno področje racionaliziranja. Brez dobro preštudiranih možnosti razvoja in racionaliziranja na tehnološkem področju je skoraj nemogoče načrtovati obseg vlaganj v razširjeno reprodukcijo, v gradnjo gozdnih cest itd.

V Sloveniji so zelo velike razlike med gozdnogospodarskimi območji v stopnji tehnološkega razvoja in organizacije ter prav posebno med družbenimi in zasebnimi gozdovi.

Poudariti je treba, da smo v preteklosti dosegli razmeroma visoke učinke z mehaniziranjem tehnološko primitive tehnologije pri pridobivanju lesa. Dosegli smo relativno visoko stopnjo mehaniziranosti. Nadaljnji koraki pri uporabljanju notranjih rezerv so delikatnejši, ker zahtevajo bolj dognane prijeme in metode.

Nadaljnje mehaniziranje gozdnih del ostaja tudi v bodoče eno od pomembnih sredstev racionaliziranja. Razvijati bo treba delovne tehnologije pri sečnji in spravilu lesa, ki bodo dobro prilagojene izredno heterogenim terenskim in sestojnim razmeram v slovenskih gozdovih in bodo hkrati zagotavljale humano delo.

Uporabljena tehnologija mora zagotoviti optimalno razmerje med ekonomskimi učinki in številnimi splošno koristnimi funkcijami gozdov. S kratkoročnimi ekonomskimi učinki ne smemo povzročati negativnih posledic pri dolgoročnih ciljih. Potrebno je več pozornosti do naravovarstvenih načel, ki so osnova biološke in s tem tudi ekonomske stabilnosti gozdov.

Upoštevati je treba načelo večnamenskosti in ga uveljaviti tudi v tehnologiji pridobivanja lesa. Uveljaviti ga moramo z diferenciranim načinom tehnološke obravnave gozdov, različnimi tehnološkimi pogoji, različnimi dolgoročnimi gozdno-gojitvenimi cilji in različno poudarjenimi splošno koristnimi funkcijami gozdov. V ta namen moramo v bodoče bolj uporabljati razna specifična sredstva za spravilo, kot so žičnice, žični žerjavi, s katerimi je možno obvladati specifične terenske in sestojne razmere, ter dobro opremljene lažje traktorje za področje zasebnega sektorja, kjer stanje mehaniziranosti pri spravilu ni zadovoljivo. V zasebnem sektorju je izrednega pomena primerna tehnologija pri sečnji in spravilu drobnega lesa, zlasti listavcev, kjer so na star način proizvodni stroški zelo visoki in je zelo veliko težkega fizičnega dela.

Načrtovanje razvoja pri pridobivanju lesa na tehnološkem področju mora dobiti ustrezno mesto v območnih načrtih in v srednjeročnih planih.

Na sedanji stopnji tehnološkega razvoja pri pridobivanju lesa (dosežena je že relativno visoka stopnja mehaniziranosti) ter kadrovske zasedenosti gozdnih gospodarstev so pomembnejše možnosti na kvalitativnem področju racionaliziranja. Med te kvalitetne elemente spadajo:

podrobno načrtovanje oziroma priprava dela, solidna organizacija dela ter dinamično spremljanje in vodenje dela. Od vseh teh elementov so bistveno odvisni učinki ter izraba dragih delovnih sredstev in razpoložljivega delovnega časa. Detajlno načrtovanje in priprava dela je tudi edino sredstvo za diferenciran pristop h kategorijam gozdov z različnimi dolgoročnimi gozdnogojitvenimi cilji in različno poudarjenimi ostalimi funkcijami gozdov, kar je pogoj za pravilno in usklajeno doseganje ciljev v gozdnem gospodarstvu. Na teh ključnih področjih se mora pokazati sposobnost strokovnih kadrov;

vso pozornost bo treba posvetiti humanizaciji težjih gozdnih del. Delo oblikovati in organizirati tako, da ne bo škodljivo zdravju in da bi postalo vabljivejše za domače delavce, ki se sedaj raje zaposlijo v industriji. Naš cilj bi moral biti univerzalen gozdni delavec, usposobljen za vsa dela pri gospodarjenju z gozdovi;

stalno skrbeti za izobraževanje gozdnih delavcev in kmetov;

pri iskanju notranjih rezerv in racionaliziranju dati ustrezen poudarek vsem pomožnim in spremljajočim dejavnostim pri pridobivanju lesa, kot so: gradnja vlak, vzdrževanje gozdnih cest, mehanične delavnice, servisi itd. Vse te dejavnosti so neke vrste »infrastruktura« pri pridobivanju lesa, so pogoj za normalen in racionalen potek proizvodnje, poleg tega pa zaposlujejo veliko število delavcev. Zato je napačno iskati notranje rezerve le pri sečnji, spravilu in prevozu gozdnih sortimentov.

3.3 Načrtovanje in gradnja gozdnih prometnic

V preteklem planskem obdobju je bilo zelo veliko narejenega pri odpiranju gozdov s cestami (okrog 350 km letno) in vprašanje je, ali bo mogoče vzdržati tak obseg izgradnje cest tudi v bodoče. V naslednjem obdobju je treba dati več poudarka odpiranju zasebnih gozdov, ki so s cestami veliko slabše odprti kot družbeni gozdovi. Ceste so zelo pomemben pogoj za aktiviranje doslej neizkoriščenih možnosti za povečanje sečenj in blagovne proizvodnje.

Pri načrtovanju in gradnji gozdnih cest moramo poleg tehnoloških zahtev pri pridobivanju lesa celoviteje upoštevati še njihove ostale funkcije. Odpiranje višinskih kmetij, povezava naselij, ljudska obramba itd.

Pri tehnologiji izgradnje gozdnih cest je treba spoštovati načela varovanja okolja in biokološke stabilnosti.

Pri vseh občutljivejših trasah (strmi tereni, močno kameniti tereni, erodibilni tereni itd.) je potrebno zamenjati dosedanje tehnologije izgradnje s težkimi buldožerji in navadnim miniranjem, ki v takih terenih povzročata hude posledice na fleh in sestojih. Uporabiti moramo novo tehnologijo gradnje z bagerjem in čelnim miniranjem.

Izgradnjo gozdnih poti in vlak v velikem obsegu je prav tako potrebno bolje uskladiti z interesi varstva gozdov in varovanja okolja v celoti.

Gradnja gozdnih cest in vlak je relativno draga in jo je možno poceniti s smotno organizacijo in pripravo dela, s koncentriranjem del (drago premeščanje težke mehanizacije iz delovišča na delovišče itd.), z boljšo izrabo razpoložljive mehanizacije itd. Tem oblikam racionaliziranja pri gradnji gozdnih cest in vlak posvečamo pre malo pozornosti.

Večina gozdnih cest ne služi le gospodarjenju z gozdovi, ampak tudi širšim nalogam (odpiranju višinskih kmetij, povezovanju naselij, turizmu, ljudski obrambi itd.). Zato je treba za njihovo financiranje zagotoviti poleg sredstev iz gozdarstva in predelave lesa še druge vire. Zlasti je treba zagotoviti ugodnejše kreditne možnosti za izgradnjo gozdnih cest.

3.4 Učinkovitost celotne organizacije gospodarjenja z gozdovi

Nadaljnji razvoj in učinkovitost gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji sta močno odvisna od znanja in učinkovitosti strokovnih kadrov ter od funkcionalnosti celotne organizacijske strukture, od TOZD do skupnih služb na gozdnih gospodarstvih.

Iskanju in aktiviranju notranjih rezerv in možnosti na področju celotne organizacijske strukture smo doslej posvečali odločno pre malo pozornosti. V primerjavi z »neposrednim proizvodnim« področjem je v njem zaposlenih zelo veliko delavcev. V strokovnih kadrih in pravilnem funkcioniranju organizacijske strukture je veliko notranjih rezerv in postajalo bi čedalje bolj nevzdržno, če bi jih zanemarjali. Naša organiziranost je mnogokje daleč od optimalne. Potrebne so temeljite analize delovnih nalog in opravil. Če imamo določene administrativne funkcije ekstenzivno razvite, zlasti po decentralizaciji na TOZD, so druge zanemarjene.

Vemo, da zagotavlja uspeh le dobro načrtovano, organizirano in vodeno delo, ki še ni povsod dovolj dobro razvito. Pri tem lahko največ pomagajo strokovni kadri vseh vrst in profilov, ki jih v slovenskem gozdarstvu ne primanjkuje. Razne republiške inštitucije pa bi lahko dajale več pomoči in predvsem enotneje usmerjale razvoj.

V naslednjem planskem razdobju moramo učinkoviteje izrabiti sredstva za avtomatsko obdelavo podatkov, s katerimi razpolagajo skoraj vsa gozdna gospodarstva. Racionalizirati (prenesti na računalnik) je treba najbolj obsežna rutinska administrativna opravila ter zgraditi učinkovit informacijski sistem za gozdnogospodarsko načrtovanje, družbeno planiranje in druge oblike poslovnih odločitev na vseh nivojih. Da bi to lahko speljali, moramo marsikaj poenotiti v računovodstvih in poslovnih evidencah gozdnih gospodarstev.

3.5 Izobraževanje in raziskovalno delo

Doseganje ciljev v srednjeročnem razvoju gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji je precej odvisno od uporabe znanja in sposobnosti strokovnih kadrov.

Raziskovalna in izobraževalna dejavnost morata učinkovito prispevati k reševanju temeljnih problemov, pred katerimi je gozdarstvo v srednjeročnem razvoju.

Osnovna usmeritev raziskovalne dejavnosti mora biti iskanje možnosti za povečano proizvodnjo lesa, pri čemer mora upoštevati še razvijanje okoljetvornih učinkov gozda, in to na kar se da gospodarnih osnovah, ob upoštevanju humanizacije gozdnega dela.

V ta namen bi bilo treba raziskovati:

intenziviranje proizvodnje v obstoječem gozdu, tako v kvantitativnem kot kvalitativnem smislu,

proizvodne zmogljivosti različnih gozdnih rastišč v Sloveniji,

dejanske proizvodne sposobnosti (rastnosti) sestojev na različnih rastiščih,

vpliv gozdnogojitvenih ukrepov na količinski in vrednostni prirastek v gozdovih na najbolj razširjenih rastiščih,

možnosti melioracij malodonosnih gozdov v Sloveniji,

razširitev gozdnogospodarske aktivnosti izven gozdnega prostora in iskanje aditivnih virov proizvodnje lesa (izven gozdne proizvodnje lesne substance),

uvajanje plantažne proizvodnje lesa,

semenske sestoje kot osnovni izvor za pridobivanje normalnega gozdnega semena,

uvajanje semenskih plantaž kot dopolnilni izvor za pridobivanje semena gozdnega drevja,

možnosti integralne izrabe v gozdu proizvedene biomase,

stanje v kompleksu »gozd-divjad« in biološke ukrepe za vzpostavitev ravnotežja,

optimalne mreže gozdnih prometnic in takšnih metod njihove izgradnje, ki omogočajo prilagoditev prometnic okolju,

izboljšanje organizacije dela v smislu humanizacije, racionalizacije in povečane produktivnosti dela,

uvajanje primerne mehanizacije in organizacije dela ob istočasnem stalnem vzdrževanju okoljetvorne funkcije gozda,

problem lastniinske strukture v gozdarstvu s poudarkom na aktiviranju proizvodnje v zasebnih gozdovih,

izpolnjevanje sistema gozdnogospodarskega načrtovanja v okviru gozdnogospodarskih enot in območij in povezovanje z družbenim planiranjem,

razvijanje in izpolnjevanje metodologije družbenega planiranja v specifičnih razmerah gozdnega gospodarstva,

racionalizacijo metod zajemanja podatkov o gozdnih sestojih za potrebe načrtovanja in planiranja,

probleme krajinske ekologije, vrednotenje infrastrukturnih funkcij gozda in smernice načrtovanja v gozdu in krajini.

Poskrbeti je treba za hiter prenos in aplikacijo tujega znanja. Pri raziskovalnem delu je treba uveljaviti kvalitete, kot so: celosten pristop, interdisciplinarnost in teamski način dela (projektno organiziranost) in ne nazadnje tudi več kritičnosti. Pogoji za hiter in učinkovit prenos raziskovalnih dosežkov v prakso je dobro organizirano redno in zlasti še dopolnilno izobraževanje.

Poskrbeti je treba torej za celoten inovacijski krog, od pridobivanja novega znanja do aplikacije tega v praksi. V ta namen bo treba ponovno inovirati študijske programe rednega študija na vseh ravneh in jih prilagoditi sistemu usmerjenega izobraževanja.

Obstaja sorazmerno velik razkorak med razpoložljivim znanjem in tistim, ki ga apliciramo pri gospodarjenju z gozdovi. Zato je potrebno intenziviranje dopol-

nilnega izobraževanja kadrov vseh vrst in profilov. Gozdna gospodarstva morajo biti ob pomoči fakultete in gozdarskega šolskega centra v stanju organizirati množično dopolnilno izobraževanje. Potrebno je ustvariti delovno vzdušje pri reševanju temeljnih problemov razvoja. Veliko napak in pomanjkljivosti pri sedanjem gospodarjenju z gozdovi je subjektivnega značaja. Strokovni kader se mora marsikje vrniti h gozdu in k osnovnemu delavcu v njem.

Zelo pomemben pogoj za večjo učinkovitost in kvalitetne premike na raziskovalnem in izobraževalnem področju je racionalna organiziranost VTOZD za gozdarstvo biotehniške fakultete in Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo. Upoštevanje naše majhnosti in skromne možnosti je rešitev v integraciji izobraževalne in raziskovalne dejavnosti v enotno organizacijo, ki bi učinkoviteje stregla potrebam združenega dela.

4. Razvoj samoupravnih družbenoekonomskih odnosov kot pogoj skladnega gospodarjenja z gozdovi

Nadaljnje uveljavljanje samoupravnih odnosov v temeljnih organizacijah združenega dela in temeljnih organizacijah kooperantov je pglavilni pogoj za osvobajanje dela in človeka in za uveljavljanje njegove pravice, da odloča o družbeni reprodukciji. Le na tej podlagi bodo delavci in kmetje tudi v gozdarstvu kot združeni proizvajalci odločali o pogojih in rezultatih svojega dela.

Zato je treba ekonomsko, kadrovsko in organizacijsko krepiti temeljne organizacije združenega dela in temeljne organizacije kooperantov gozdnogospodarskih organizacij, in to ob upoštevanju vseh prvin skupnega gospodarjenja z vsemi gozdovi ne glede na lastništvo in meje gozdnogospodarskih območij.

Prizadevati si moramo, da bodo tudi delavci v gozdarstvu usklajevali svoje interese z delavci v drugih organizacijah združenega dela, skupaj odločali o ustvarjenem dohodku, združevanju dela in sredstev in o delitvi rezultatov skupnega dela.

Temeljne organizacije združenega dela in temeljne organizacije kooperantov v gozdarstvu morajo skupno z drugimi temeljnimi organizacijami, s katerimi so povezane v procesu proizvodnje in menjave urejati odnose medsebojne odvisnosti in povezanosti na osnovi samoupravnega združevanja dela in sredstev ter se samoupravno povezovati. To je osnova in pogoj za postopno odpravljanje strukturnih neskladnosti, za optimizacijo razvojnih programov gozdarstva, lesne in celulozne industrije, za nemoten potek proizvodnje in optimalno izkoriščanje naravnih možnosti.

V teh okvirih je treba utrditi tudi položaj in vlogo samoupravnih interesnih skupnosti za gozdarstvo, še posebej v okviru gozdnogospodarskih območij.

5. Pomembnejši razvojni problemi

Med težje razvojne probleme v srednjeročnem razvoju gozdnega gospodarstva Slovenije sodijo:

drobnolastniška posest oziroma problem, ki ga predstavljata lastništvo in parcelna meja (iz gozdnogojitvenih in tehnoloških vidikov) pri intenziviranju gospodarjenja v zasebnih gozdovih in pri povečanju blagovne proizvodnje. Dozoreli so družbenoekonomski pogoji za smelejše reševanje teh zadev;

neusklajeni odnosi med gozdom v ožjem smislu in divjadjo. V težjih primerih je zaradi neusklajenosti normalno gojenje gozdov onemogočeno, v lažji obliki pa

močno omejena vzgoja določenih drevesnih vrst pri obnovi sestojev, s čimer nastajajo na drevesnem sestavu siromašnejše in s tem tudi biološko manj stabilne sestojne zgradbe.

Reševanju teh dveh problemov bo treba posvetiti veliko volje in truda in se jih lotiti s širših družbenih vidikov.

**Nekateri kazalci možnosti razvoja gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji v obdobju 1981—1985
(po oceni Zavoda SRS za družbeno planiranje)**

Kazalec	Poprečje 1976—80 (plan)	1985
Sečnja	3,48 mio m ³	3,75 mio m ³
Blagovna proizvodnja	2,49 mio m ³	2,68 mio m ³
Enostavna gozdnobiološka reprodukcija		
— obnova gozdov	3.696 ha	4.000 ha
— nega gozdov	18.971 ha	22.000 ha
Razširjena gozdnobiološka reprodukcija		
— melioracije gozdov	2.384 ha	4.000 ha
— pogozdovanje opuščenih kmetijskih površin	341 ha	—
— dopolnilna proizvodnja lesa	55 ha	—
izgradnja gozdnih cest	360 km	320 km

Izvršilni odbor
Samoupravne interesne skupnosti za
gozdarstvo SR Slovenije

SAMOUPRAVNA INTERESNA SKUPNOST ZA GOZDARSTVO SR SLOVENIJE V OBDOBJU OD 1975 DO 1979

Uvod

Družbena osnova pri oblikovanju SIS za gozdarstvo

Samoupravne interesne skupnosti za gozdarstvo so bile ustanovljene z zakonom o gozdovih (Ur. l. SRS št. 16-135/74) in s samoupravnimi sporazumi o njihovem konstituiranju v drugi polovici leta 1974 in v začetku leta 1975. Na podlagi ustave SR Slovenije in v skladu z zakonom o gozdovih so jih ustanovili delavci in kmetje s področja gozdarstva, delavci, organizirani v temeljnih organizacijah združenega dela na področju primarne mehanične in kemične predelave lesa, kot tudi delovni ljudje in občani, organizirani v krajevnih skupnostih in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih s področij, ki se zanimajo za gozd: kmetijstvo, lovstvo, turizem, varstvo okolja in vodno gospodarstvo. Samoupravne interesne skupnosti so bile ustanovljene za gozdnogospodarska območja (po številu 14) in za SR Slovenijo.

Nova sistemska ureditev gospodarjenja z gozdovi, ki je bila na podlagi ustave SR Slovenije uvedena z zakonom o gozdovih v letu 1974, je bila takrat tudi zaključna faza dolgoletnega iskanja takšnega sistema gospodarjenja z gozdovi v naši republiki, ki bi ustrezal specifičnim zakonitostim gozdov, splošnim pogojem in zahtevam gozdarstva.

Na osnovi takšnih izhodišč je bil v skladu z ustavo SR Slovenije sistem gospodarjenja z gozdovi opredeljen z naslednjim:

— gozdarske dejavnosti, s katerimi se gozdovi ohranjajo in pospešuje njihova gojitev, so bili razglašeni za dejavnosti posebnega družbenega pomena;

— tekoča gospodarsko-poslovna vprašanja gospodarjenja z gozdovi urejajo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela oziroma združeni kmetje in delavci v temeljnih obratih za kooperacijo, in sicer v okviru gozdnogospodarskih organizacij. Pri tem uresničujejo z ustavo SR Slovenije opredeljeno načelo skupnega gospodarjenja z družbenimi in zasebnimi gozdovi;

— določene zadeve s področja gospodarjenja z gozdovi ostanejo še naprej v domeni državnega urejanja, to je v občinah in SR Sloveniji.

Razglasitev določenih gozdarskih dejavnosti za dejavnosti posebnega družbenega pomena pri novem sistemu gospodarjenja z gozdovi je imela kot logično in nujno posledico ustanovitev samoupravnih interesnih skupnosti za gozdarstvo. V teh skupnostih naj uresničujejo svoje, skupne in splošne interese delovni ljudje kot uporabniki dobrin gozdov na eni strani ter delavci in kmetje, ki te dobrine ustvarjajo, na drugi strani. Pri tem je zlasti pomembno, da se trajno postavi in ohranja logična medsebojna povezava in soodvisnost med izkoriščanjem in gojenjem gozdov. Oboje je mogoče le v okviru skupno dogovorjenih smeri razvoja pri gospodarjenju z gozdovi in z usklajenim razvojem gozdnega in lesnega gospodarstva na osnovah samoupravnega sporazumevanja in dogovarjanja. Zadovoljivo razreševanje teh odnosov seveda ni možno zgolj na tržnih osnovah menjave dela med gozdarstvom in uporabniki lesa, to je samo s kupoprodajnimi odnosi med proizvajalci in predeževalci lesa. Tudi pred uvedbo novega sistema gospodarjenja z gozdovi, ko so bili v veljavi samo takšni odnosi, nikoli

ni povsem uspelo definirati tistih potrebnih sredstev za ohranjanje in gojitev gozdov, ki bi v celoti ustrezala skladnemu razvoju vseh dejavnosti pri gospodarjenju z gozdovi.

Naloge in njihova razdelitev

Samoupravne interesne skupnosti za gozdarstvo so bile ustanovljene za gospodarjenje z gozdovi v dejavnostih posebnega družbenega pomena, da skupaj z gozdnogospodarskimi organizacijami, občinami in SR Slovenijo skrbijo za uspešen razvoj na naslednjih področjih: varstvo in gojenje gozdov, gozdno semenarstvo in drevesničarstvo, urejanje gozdov in odkazovanje gozdnega drevja za posek. Del teh nalog opravljajo po zakonu o gozdovih samostojno po gozdnogospodarskih območjih. Drugi del nalog, ki so širšega družbenega pomena in se nanašajo na usklajevanje pogojev gospodarjenja z gozdovi in na usmerjanje gospodarjenja z gozdovi za celotno republiko, torej med gozdnogospodarskimi območji, pa ima na skrbi Samoupravna interesna skupnost za gozdarstvo SR Slovenije. V okviru tako opredeljene systemske ureditve delovnega področja, je SIS za gozdarstvo SR Slovenije opredelila svoje naloge s samoupravnim sporazumom o njenem konstituiranju z naslednjim:

- usmerjanje gospodarjenja z gozdovi v SR Sloveniji;
- sodelovanje pri izdelavi prostorskih planov SR Slovenije in družbenih planov razvoja SR Slovenije za področje gozdarstva;
- dajanje soglasij h gozdnogospodarskim načrtom območij;
- upravljanje s sredstvi, ki so namenjena za razširjeno gozdno reprodukcijo in skrb za izvrševanje nalog s tega področja, ki se financirajo iz sredstev skupnosti za gozdarstvo, in sicer v skladu s svojim programom dela;
- dajanje pobud in mnenj pristojnim organom, da razglase gozdove za varovalne in za gozdove s posebnim namenom;
- skrb za pogozdovanje in melioracijo Krasa;
- obravnavanje utemeljenosti novih gradenj ali razširitve obstoječih kapacitet za predelavo lesa, ki zahtevajo uporabo surovine iz gozdov v SR Sloveniji; dajanje mnenj in predlogov o usklajenosti teh investicij z lesnosurovinskim zaledjem. Mnenje v pisni obliki rabi investitorjem kot obvezni sestavni del tehnične dokumentacije za predvideno gradnjo.

Način dela — usklajevanje družbenih interesov z lokalnimi oziroma regionalnimi

SIS za gozdarstvo SR Slovenije uresničuje usmerjanje gospodarjenja z gozdovi v SR Sloveniji na ta način, da usklajuje razvojne usmeritve in politiko razvoja iz prostorskih in družbenih planov SR Slovenije za področje gospodarjenja z gozdovi z gozdnogospodarskimi načrti območij. Za uresničitev teh nalog sprejme skupščina skupnosti za gozdarstvo odločitve o ukrepih, ki so potrebni za doseganje predvidenega razvoja in se nanašajo zlasti na:

- cilje gospodarjenja z gozdovi;
- intenziteto izkoriščanja gozdov;
- intenziteto varstva in gojenja gozdov;
- intenziteto drugih vlaganj v gozdove, zlasti glede vlaganj na področju razširjene gozdne reprodukcije.

Sprejete odločitve o ukrepih realizira SIS za gozdarstvo SR Slovenije s samoupravnim sporazumevanjem, upoštevajoč pri tem načelo kontinuiranega planiranja na temelju dolgoročne zasnove razvoja gospodarjenja z gozdovi.

Za uresničevanje nalog s področja razširjene gozdne reprodukcije se pri SIS za gozdarstvo SR Slovenije zbirajo potrebna sredstva na podlagi zakona o

gozdovih, drugih zakonov in posebnih predpisov ter v ta namen sklenjenih samoupravnih sporazumov. Vlaganja v gozdove potekajo na podlagi posebnih programov za to dejavnost. Treba je upoštevati, da se z njimi vzpodbuja in usmerja boljša in usklajenejša intenziteta izkoriščanja gozdov in s tem v zvezi ustrežnejša intenziteta varstva in gojenja gozdov.

1. Organiziranost SIS za gozdarstvo SR Slovenije

Proces podpisovanja samoupravnega sporazuma o konstituiranju SIS je potekalo v drugi polovici leta 1974 in v začetku leta 1975. Samoupravni sporazum je podpisalo 2207 podpisnikov, od tega delavci in kmetje v vseh temeljnih organizacijah združenega dela in temeljnih obratih za kooperacijo v okviru gozdnogospodarskih organizacij, pa tudi v gozdarskih temeljnih organizacijah združenega dela drugih delovnih organizacij, ki se ukvarjajo z gospodarjenjem gozdov, skupaj 146, potem 132 temeljnih organizacij združenega dela v primarni mehanični in kemični predelavi lesa, 1053 krajevnih skupnosti, 155 kmetijskih organizacij, 430 lovskih organizacij, 204 turistične organizacije, 21 organizacij s področja vodnega gospodarstva, 5 organizacij v rudarstvu, 21 drugih SIS, 15 urbarialnih skupnosti in 25 organizacij s področja varstva okolja.

Prva skupščina SIS za gozdarstvo SR Slovenije je bila 20. maja 1975, potem ko so vse samoupravne organizacije in skupnosti, ki imajo po samoupravnem sporazumu delegatska mesta v skupščini republiške skupnosti za gozdarstvo, izvolile svoje delegacije. Delegate v skupščino SIS za gozdarstvo SR Slovenije pošiljajo območne samoupravne interesne skupnosti za gozdarstvo, tako da pokrivajo področja: gozdarstvo, lesno industrijo, kmetijstvo in turizem. Skupaj imajo 44 delegatskih mest. Sledi delegacija primarne kemične predelave lesa, ki ima 6 delegatskih mest, po dve delegatski mesti ima Zveza vodnih skupnosti SR Slovenije in Zveza društev za varstvo okolja SR Slovenije, po eno mesto pa imata Zveza lovskih druščin SR Slovenije in Skupnost za varstvo in gojitev divjadi ter lov in ribolov. Za skupščino SIS za gozdarstvo SR Slovenije je oblikovanih torej skupno 19 delegacij.

Skupščino SIS za gozdarstvo SR Slovenije sestavljata dva zbora, in sicer:

1. zbor delegatov delavcev in kmetov, organiziranih v temeljnih organizacijah združenega dela in temeljnih obratih za kooperacijo s področja gozdarstva;

2. zbor delegatov delavcev, organiziranih v temeljnih organizacijah združenega dela s področja primarne mehanične in kemične predelave lesa ter samoupravnih organizacij in skupnosti s področij kmetijstva, lovstva, turizma, vodnega gospodarstva in varstva okolja.

Skupščina SIS za gozdarstvo SR Slovenije ima skupaj 56 delegatskih mest, od katerih imata oba zbora enako število.

V okviru skupnosti za gozdarstvo je bila izvoljena delegacija za druge samoupravne interesne skupnosti in ustanovljenih 6 strokovnih komisij. Strokovne komisije so bile ustanovljene za naslednja področja: za samoupravne odnose in delegatski sistem, za razširjeno gozdno reprodukcijo, za gozdno semenarstvo in drevesničarstvo, za gojenje hitrorastočega drevja, za prostorsko planiranje in za obravnavanje novih kapacitet v predelavi lesa.

2. Usmerjanje gospodarjenja z gozdovi

Usmerjanje gospodarjenja z gozdovi v SR Sloveniji sodi med temeljne naloge SIS za gozdarstvo SR Slovenije. Skupnost za gozdarstvo je bila ustanovljena in konstituirana v letu 1975, ko so potekale priprave na sprejem srednjeročnega

družbenega plana SR Slovenije za obdobje od 1976 do 1980 leta in ko je bilo zato treba takoj začeti s pripravo srednjeročnih planov za področje gospodarjenja z gozdovi.

V procesu sprejemanja temeljne razvojne usmeritve in politike razvoja za sedanje plansko obdobje 1976 do 1980 so bili tudi za področje gospodarjenja z gozdovi hkrati v obravnavi trije osnovni planski dokumenti, in sicer:

- družbeni plan SR Slovenije za obdobje od 1976 do 1980;
- dogovor o temeljih družbenega plana SR Slovenije za obdobje od 1976 do 1980;
- samoupravni sporazum o temeljih plana gospodarjenja z gozdovi in o osnovah za usklajevanje razvoja gozdnega in lesnega gospodarstva v obdobju od 1976 do 1980.

Pri izdelavi strokovnih predlogov za prva dva planska dokumenta je za področje gozdarstva sodelovala tudi SIS za gozdarstvo SR Slovenije, medtem ko je bil samoupravni sporazum izdelan v okviru skupnosti, in sicer tako v osnutku in predlogu kot tudi ves postopek njegovega sprejemanja in podpisovanja. Dogovor o temeljih družbenega plana SR Slovenije za obdobje od 1976 do 1980 je SIS za gozdarstvo SR Slovenije podpisala na podlagi sklepa skupščine skupnosti na 3. zasedanju dne 7. 7. 1976, kjer so ugotovili, da je takratni osnutek samoupravnega sporazuma že sprejelo dovolj veliko število podpisnikov s področja gozdarstva in primarne predelave lesa.

Proces sprejemanja samoupravnega sporazuma o temeljih plana gospodarjenja z gozdovi in o usklajevanju razvoja gozdnega in lesnega gospodarstva je potekal vse leto 1976 in tudi še deloma v letu 1977.

Samoupravni sporazum so podpisale:

- vse temeljne organizacije združenega dela in temeljni obrati za kooperacijo v okviru gozdnogospodarskih organizacij (po številu 57 TOZD in 36 TOK);
- 16 drugih temeljnih organizacij združenega dela, ki sicer niso gozdnogospodarske organizacije, vendar gospodarijo z gozdovi;
- 134 temeljnih organizacij združenega dela s področja predeleve lesa, od tega 110 TOZD v lesni industriji, 8 TOZD v celulozni industriji in 16 drugih temeljnih organizacij združenega dela, ki se tudi ukvarjajo s predelavo lesa (rudniki, obrtne organizacije, gradbeništvo);
- vse samoupravne interesne skupnosti za gozdarstvo gozdnogospodarskih območij (po številu 14);
- SIS za gozdarstvo SR Slovenije.

Sprejeti samoupravni sporazum o temeljih plana pri gospodarjenju z gozdovi in o osnovah za usklajevanje razvoja gozdnega in lesnega gospodarstva v obdobju 1976 do 1980 je skladen z dogovorom o temeljih družbenega plana SR Slovenije za obdobje od 1976 do 1980 in pomeni konkretizacijo obveznosti posameznih temeljnih organizacij združenega dela v gozdarstvu in primarni predelavi lesa. Gre za uresničevanje dogovorjene smeri razvoja pri gospodarjenju z gozdovi in osnovah za razvoj v predelavi lesa. Za področje gozdarstva izhajajo obveznosti iz določb gozdnogospodarskih načrtov območij, s katerimi je bila ugotovljena tako realna zmogljivost gozdom v SR Sloveniji glede obremenitev s sečnjami kakor tudi potrebe po vlaganjih v gozdove. Mišljene so biološke naložbe in gradnje gozdnih cest. Vse ukrepe, dogovorjene s samoupravnim sporazumom, uskladijo temeljne organizacije v gozdarstvu v svojih gospodarskih načrtih gozdnogospodarskih enot in postanejo na ta način obvezni. Predstavljajo neposredno in operativno podlago za gospodarjenje z gozdovi. Na teh osnovah se s samoupravnim sporazumom urejajo tudi razmerja med gozdarstvom in primarno predelavo

lesa. Pri tem gre zlasti za urejanje lesnobilančnih razmerij, nekaterih osnov za urejanje dohodkovnih odnosov in za dogovor, da temeljne organizacije v predelavi lesa omogočijo izvedbo planiranega obsega vlaganj v gozdove tudi na ta način, da prevzamejo obveznost sofinanciranja gradnje gozdnocestnega omrežja. To omogoča izvedbo etatov in hkrati zagotavlja trajno oskrbo z lesno surovino. Obveznost sofinanciranja gradnje gozdnocestnega omrežja realiziramo na ta način, da podpisniki samoupravnega sporazuma v predelavi lesa povečajo z zakonom določeni 1 % prispevek od nabavne cene gozdnih sortimentov na 2,5 %, in sicer s tem, da se ta povečani prispevek sme uporabiti namensko za gradnjo gozdnih cest na tistih gozdnogospodarskih območjih, kjer je bil ustvarjen.

Uresničevanje s samoupravnim sporazumom dogovorjene razvojne usmeritve in politike razvoja pri razvoju gospodarjenja z gozdovi in osnov v primarni predelavi lesa spremlja SIS za gozdarstvo SR Slovenije. V ta namen vsako leto izdelajo posebno poročilo, ki ga obravnavajo v organih skupnosti za gozdarstvo in potem pošljejo vsem podpisnikom samoupravnega sporazuma.

Poročila o uresničevanju s samoupravnim sporazumom dogovorjenih pravic in obveznosti za pretekla 3 leta so hkrati solidna analiza o tem, kako poteka dogovorjeni razvoj po posameznih področjih gospodarjenja z gozdovi in hkrati razvoj lesnobilančnih razmerij po posameznih področjih porabe lesa. Na splošno vzeto je bil v prvih 3 letih sedanjega planskega obdobja vsekakor dosežen velik napredek, vendar pa dogovorjene smeri razvoja niso potekale na vseh področjih enako uspešno. Na nekaterih področjih, zlasti pri vlaganjih v razširjeno gozdno-biološko reprodukcijo, so celo občutna zaostajanja. Razloge za takšne razmere kaže iskati predvsem v premajhni planski orientaciji pri načrtovanju in sprejemanju letnih operativnih planov gospodarjenja z gozdovi, prepočasnem uveljavljanju dohodkovnih odnosov med proizvajalci in uporabniki lesa in nezadostno razvitimi skupnimi vlaganji v gozdove pri obojestranskem ekonomskem interesu.

V sedanjem planskem obdobju od 1976 do 1980 so bile v procesu sprejemanja temeljne razvojne usmeritve in politike razvoja opredeljene z družbenim planom SR Slovenije tudi temeljne naloge na področju skladnejšega regionalnega razvoja. Pri tem gre za hitrejši razvoj v tistih predelih SR Slovenije, ki po odloku izvršnega sveta skupščine SR Slovenije štejejo za manj razvita območja. Politika uresničevanja temeljnih nalog na tem področju je bila opredeljena in dogovorjena z družbenim dogovorom o pospeševanju skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji za obdobje od 1976 do 1980, katerega podpisnik je tudi SIS za gozdarstvo SR Slovenije. Skupnost za gozdarstvo je ta družbeni dogovor podpisala na podlagi sklepa skupščine skupnosti za gozdarstvo na 3. zasedanju dne 7. 7. 1976. V ta dogovor se zaradi skladnejšega regionalnega razvoja vključuje tudi gozdarstvo, zlasti z gradnjo gozdnih cest. Konkretizacija obveznosti gozdarstva za skladnejši regionalni razvoj je bila dogovorjena s samoupravnim sporazumom o solidarnostnem vlaganju za izgradnjo gozdnih cest na manj razvitih, zlasti obmejnih območjih. Ta sporazum je bil za obdobje od 1976 do 1980 sprejet v okviru SIS za gozdarstvo SR Slovenije. S samoupravnim sporazumom so opredeljene obveznosti tistih gozdnogospodarskih območij, na katerih so manj razviti predeli Slovenije, določen pa tudi dogovor o vrstnem redu dodeljevanja sredstev SIS za gozdarstvo SR Slovenije. Ta sredstva se dodeljujejo vsako leto pod izjemno ugodnimi pogoji za gradnjo tistih gozdnih cest, ki imajo širši socialni in ekonomski vidik.

V kompleksu integralnega družbenega planiranja ima pomembno vlogo tudi prostorsko planiranje. Razvoj prostora, ki je neločljiva sestavina celovitega družbenega razvoja, sodi med pogoje in osnove v procesu družbenega planiranja. Pri tem je zlasti pomembno, da so odločitve o vsakovrstnih posegih v prostor rezultat

dejansko usklajenih interesov na vseh področjih družbene reprodukcije. Za gozdarstvo je prostorsko planiranje še posebej pomembno, saj gozdovi poraščajo celo nekaj več kot polovico površin celotne republike. V procese prostorskega planiranja se je vključila tudi SIS za gozdarstvo SR Slovenije, saj se s to dejavnostjo določa tudi dolgoročnejša namenska raba gozdnega prostora in s tem vzpostavljajo solidnejše osnove za usmerjanje gospodarjenja z gozdovi. V ta namen je bilo v okviru SIS za gozdarstvo SR Slovenije v lanskem letu posebno posvetovanje vseh temeljnih organizacij združenega dela in temeljnih obratov za kooperacijo v gozdarstvu. Na posvetovanju so obravnavali vsa glavna vprašanja s tega področja. Stališča in smernice, ki vsebujejo opredelitev vseh temeljnih nalog gozdarstva v procesu prostorskega planiranja, pomenijo hkrati solidno osnovo vsem temeljnim organizacijam v gozdarstvu pri določanju njihovih smernic in elementov za sklepanje dogovorov o osnovah prostorskih planov v okviru svojih družbeno političnih skupnosti.

3. Razširjena gozdna reprodukcija

V kompleksu gospodarjenja z gozdovi ima dejavnost razširjene gozdne reprodukcije posebno vlogo in zato sodi tudi med temeljne naloge SIS za gozdarstvo SR Slovenije. Ob naraščajočih potrebah po lesni surovini nastaja vse večji primanjkljaj med proizvodnjo in porabo lesa, ki ga iz obstoječih gospodarskih gozdov ni mogoče več zadovoljivo izravnati. V razširjeno gozdno reprodukcijo štejemo določena biološka vlaganja v gozdove in gradnjo gozdnocestnega omrežja. Medtem ko z gradnjo gozdnih cest v glavnem omogočamo ohranitev in povečevanje proizvodnje gozdnih sortimentov v gospodarskih gozdovih, so biološke naložbe v melioracije gozdov, pogozdovanje in osnovanje nasadov hitrorastočih drevesnih vrst poglavitni izhod za izravnavanje lesnobilančnih razmerij. Za uspešno uresničevanje programov v razširjeni gozdni reprodukciji je izrednega pomena trajna oblika financiranja te dejavnosti. Na podlagi systemske ureditve gospodarjenja z gozdovi je bila trajna oblika financiranja razširjene gozdne reprodukcije uvedena v letu 1974. V ta namen se pri SIS za gozdarstvo SR Slovenije zbirajo skupna sredstva na podlagi zakona o gozdovih, zakona o prenosu pravic in obveznosti SR Slovenije za investicije v gospodarstvu, zakona o prenosu sredstev, pravic in obveznosti federacije za investicije v gospodarstvu na republike in avtonomni pokrajini, samoupravnega sporazuma o konstituiranju SIS za gozdarstvo SR Slovenije in samoupravnega sporazuma o temeljih plana gospodarjenja z gozdovi in o osnovah za usklajevanje razvoja gozdnega in lesnega gospodarstva v obdobju od 1976 do 1980.

Na podlagi tako opredeljenih virov združevanja sredstev za financiranje razširjene gozdne reprodukcije so bila v preteklih letih zbrana pri SIS za gozdarstvo SR Slovenije naslednja sredstva:

Vplačano v 000 din

Leto	Prispevek gozdarstva	Prispevek pred. lesa (t %)	Povrničen prispevek od goriva	Anuitete držav. kapitala	Skupaj
1975	9.838	7.968	—	9.780	27.316
1976	11.507	10.500	6.078	10.112	38.197
1977	10.842	16.839	5.038	10.798	43.517
1978	10.712	16.657	5.438	7.776	40.583
1979	12.900	16.000	9.044	6.645	44.589
(plan)					

Združena sredstva pri SIS za gozdarstvo SR Slovenije se vsako leto dodeljujejo za vlaganja v gozdove na podlagi pogojev natečaja pri dodeljevanju sredstev za razširjeno gozdno reprodukcijo, ki jih je sprejela skupščina za gozdarstvo na 3. zasedanju dne 7. 7. 1976 leta. V pogojih natečaja je opredeljeno, kdo od članstva se natečaja lahko udeleži, prav tako pa so določeni kriteriji, koliko sredstev se posameznim udeležencem natečaja lahko dodeli vsako posamezno leto. S posameznim udeležencem natečaja se za dodeljena sredstva sklenejo posebne pogodbe, dela pa kolavdirajo, tako da je namenska uporaba teh sredstev povsem zagotovljena. V preteklih letih je bilo v skladu s pogoji natečaja dodeljeno:

V 000 din

Leto	Za gozdnobiološka vlaganja	Za gradnjo gozdnih cest	Skupaj
1975	17.000	9.000	26.000
1976	19.000	15.000	34.000
1977	24.250	16.000	40.250
1978	25.600	16.000	41.000
1979 (plan)	29.200	18.000	47.200

Sredstva SIS za gozdarstvo SR Slovenije pomenijo 60 % vseh vlaganj v razširjeno gozdno reprodukcijo v Sloveniji in 15 % vseh vlaganj v izgradnjo gozdnih cest.

Za sedanje plansko obdobje 1976—1980 je bil s samoupravnim sporazumom dogovorjen letni obseg del v razširjeni gozdni reprodukciji, ki pa ne poteka tako kot je bilo dogovorjeno in bo zaradi tega potrebno, da v gozdnogospodarskih območjih angažirajo več sredstev v te namene. Prav tako bo treba to dejavnost okrepiti na podlagi skupnih vlaganj.

V skupna sredstva dajejo pri SIS za gozdarstvo SR Slovenije za razširjeno gozdno reprodukcijo, in sicer namensko za gradnjo gozdnih cest, svoja sredstva na podlagi samoupravnega sporazuma tudi še uporabniki lesa, in sicer v višini 1,5 % od nabavne cene gozdnih sortimentov. Ker pa se ta sredstva prenakazujejo na gozdnogospodarska območja v celotnih zneskih, kjer so bila ustvarjena, jih je treba obravnavati posebej. Ta prispevek je bil dogovorjen s samoupravnim sporazumom za obdobje 1976—80 in je vplačevanje teh sredstev steklo v letu 1977. V preteklih dveh letih je bilo vplačano 43.067.059 din tega prispevka, in sicer v 1977. letu 19.574.642 din in v 1978 letu 23.492.417 din.

4. Obravnavanje novih kapacitet v predelavi lesa

Nadaljnje pomembno področje dela SIS za gozdarstvo SR Slovenije je dajanje mnenj o utemeljenosti novih gradenj ali razširitvi kapacitet v predelavi lesa, ki zahtevajo les iz gozdov v SR Sloveniji in o usklajenosti teh predvidenih investicij z lesnosurovinskim zaledjem. Za ta vprašanja je v skupnosti za gozdarstvo ustanovljena posebna strokovna komisija.

5. Sklepne ugotovitve

SIS za gozdarstvo SR Slovenije je v preteklem štiriletnem obdobju seveda opravljala tudi še druge naloge s svojega delovnega področja. Delo je po začetnih težavah sicer steklo v okviru nalog, za katere je bila ustanovljena, vendar bo v

prihodnje v okviru skupnosti za gozdarstvo potrebno opraviti še veliko zahtevnega dela, da se bodo v večjem obsegu začeli uresničevati cilji, ki naj jih dosežemo pri gospodarjenju z gozdovi. Pri tem gre zlasti za to,

1. da se z večjimi vlaganji v gozdove, tako v biološke kot tehnične naložbe, ustvarijo takšni pogoji gospodarjenja z gozdovi, da bo mogoče v največji možni meri izkoristiti obstoječe in razpoložljive gozdne potencialne;
2. da postopoma melioriramo velike površine degradiranih gozdov;
3. da postopoma osnujemo nasade hitrorastočega drevja, bodisi v obliki linijskih nasadov ali pa v obliki plantaž;
4. da postopoma pogozdimo del opuščenih kmetijskih površin;
5. da bo s sodelovanjem v prostorskem načrtovanju in pri usmerjanju politike gospodarjenja z gozdovi pospeševala spoznanja o ekoloških vrednotah gozdov, ki so življenjsko pomembne za naš razvoj.

SIS za gozdarstvo SR Slovenije bo pri svojem delu v prihodnje morala postati v še večji meri kot doslej mesto za samoupravno dogovarjanje med uporabniki dobrin gozdov ter delavci in kmeti, ki te dobrine ustvarjajo, o usmeritvah in razvojnih programih gospodarjenja z gozdovi. Vse rešitve bo treba iskati v okviru načel sočasnega in kontinuiranega družbenega planiranja v skladu z realnimi možnostmi razvoja na vseh področjih gozdnolesnega kompleksa. Na teh osnovah bo potrebno sproti opredeljevati strategijo, obseg in dinamiko uresničevanja posameznih nalog.

Jože Kolar, dipl. inž. goz.
tajnik SIS za gozdarstvo SR Slovenije

POSKUŠAJMO SI ZAPOMNITI

pokazatelj -lji *grozno!*

Rabimo enostavni izraz kazalec -lci

vetrolom^o (po SP 1961) bolje *polom* ali *veterni polom*

upliniti, uplinjač, usločiti, utekočiniti

Približno pravilo pravi, z -u- pišemo, kadar gre za spremembo snovi (ravno se spremeni v usločeno itd.).

Toda to pravilo ne velja vedno.

Tako pišemo *uskладиščiti* (vendar *vstaviti*), *usidrati*, *uskladiti*, *urezati se*, *poudariti*.

GOZD NA TRŽAŠKO-GORIŠKEM KRASU

V vasi Veliki Repen na Krasu nad Trstom je bilo lansko leto celodnevno gozdarsko diskusijsko srečanje, napovedano z dvojezičnimi razglasi — o gozdnem gospodarjenju pod naslovom KAKŠNA PRIHODNOST ZA KRAŠKE GOZDOVE. Že opredelitev razprave na popolnoma določene teme je izražala hotenje organizatorjev posvetovanja, da dobijo na nekatera žgoča vprašanja pri gospodarjenju s kraškimi gozdovi, konkretne odgovore, stališča in pobude. Razprava je bila omejena na naslednja področja:

- sedanje stanje gozdov,
- higiena kraških gozdov,
- pogozdovanje,
- gozdarstvo na Krasu in
- namembnost gozdov in upravljanje.

Interdisciplinarni pristop, veliko številko udeležencev in razpravljavcev ter sintezen nastop govornikov je zagotavljal organizatorjem, da bodo kljub zelo širokemu tematskemu področju dosegli cilj posvetovanja. Med pobudniki in organizatorji srečanja so bili: odborniki za kmetijstvo in gozdarstvo tržaškega pokrajinskega odbora, Kraška gorska skupnost in pa tržaška podružnica Svetovnega sklada za naravo WWF (World Wildlife Fund). Posvetovanje je pomenilo novo, svežo pobudo, kajti doslej so o kraških gozdovih po vojni menda samo enkrat javno razpravljali in sicer po zaslugi zadruga Naš Kras med septembrskim »Študijskim srečanjem o Krasu« leta 1970. Pa tudi to srečanje ne moremo imenovati gozdarsko, saj so o gozdarstvu govorili le v zelo zoženi obliki, enciklopedično, v okviru celotne kraške prostorske problematike. Nekoliko več so o gozdovih in gozdarstvu govorili le na številnih javnih razpravah o kraških rezervatih. V zvezi z izdajo zakona o kraških rezervatih je treba omeniti tudi tehten članek dr. L. Poldinija »Gozdovi na Krasu včeraj, danes in jutri«, ki je bil objavljen v reviji »Natura e montagna« leta 1974. Slovenski prevod je objavil tudi naš Gozdarski vestnik prav zaradi izredno zanimivih avtorjevih raziskovalnih rezultatov v kraških gozdovih.

Izčrpno poročilo o zelo pomembnem lanskem diskusijskem srečanju v Velikem Repnu je zapisal naš rojak, diplomirani gozdarski inženir Stanislav Renko* v Primorskemu dnevniku 2. aprila in 9. aprila 1978. Svoja mnenja o nalogah tega strokovnega srečanja je opredelil v prvem delu poročila takole:

Osnovna naloga je ugotoviti: koliko in kakšni so danes kraški gozdovi? Podrobno pa navaja: Gozd zarašča gmajno — Črni bor je opravil svojo pionirsko vlogo — Vračanje k avtohtonim vrstam listavcev — Kraška favna — Tržaški meščani in borov prelec. V drugem delu poročila pa piše, da so nujni posveti javnih uprav in preverjanja smotnosti ukrepov. Podrobno pa poudarja: Pogozdovanje — Nizki in visoki gozdovi — Gospodarski načrti — Nekaj vprašanj — Se-

* Gozdar S. Renko, rojak iz Brkinov, je bil v narodnoosvobodilni vojni sprva partizan v Gorskem Kotarju. Po zlomu fašizma v Italiji ga je gozdarski odsek pri SNOS poslal v Trst, da bi tam uredil povezavo z gozdarskimi inštruktorji za Primorsko. V Trstu se je uveljavil kot novinar in imenovali so ga za glavnega urednika Primorskega dnevnika. Na tem mestu je deloval dolgo, vse do upokojitve. V stalinah stikih sva bila zlasti v gozdarskih zadevah, ko smo zbirali gradivo za publikacijo Tehniškega muzeja Slovenije, Gozd na krasu Slovenskega primorja, ki je izšla leta 1963. V pokoju se še vedno vneto udeležuje v narodnostnem gibanju med zamejskimi Slovenci v Italiji.

danje stanje kmetijsko-gozdno-pašniških površin in predlogi za njihovo ovrednotenje.

Med številnimi udeleženci (70) so bili tudi znani botaniki, agronomi in takozvani naturalisti. Zastopnikov zasebne gozdne posesti ni bilo, pač pa je bilo med razpravljalci skoraj polovica strokovnjakov iz drugih področij. Takšno zastopstvo seveda opozarja, da so gozdovi na krasu, še posebej pa okoli Trsta, izjemno pomembna naravna prostorska vrednota, ki se je počasi zavedajo vse širše gospodarske pa tudi upravno-politične asociacije.

V tem povzetku Renkovega poročila in razmišljanj, bomo zapisali le najpomembnejše podatke o kraškem gozdarstvu onkraj meje in probleme, ki so se jih lotili ob srečanju o katerem pišemo.

Površino gozdov in njihovo stanje na tržaškem in goriškem Krasu je obravnaval gozdarski strokovnjak dr. Luigi Corradini.

Tržaški Kras: Gozdna površina 6.383 ha ali 30 odstotkov vse površine. Od tega visoki gozdovi 2.307 ha, nizki ali »gošča«: 4.076 ha.

Goriški Kras: Gozdna površina 1.901 ha ali 70 odstotkov vse površine. Od tega visoki gozdovi 849 ha, nizki gozdovi pa 1.052 ha.

75 % gozdov je v zasebni lasti, 25 % pa imajo razne ustanove.

Osnovne podatke o pogozdovanju je obravnaval dr. Franco Musi. Vseh pogozdenih površin je bilo na goriškem Krasu v letu 1972 3.156 ha. Cenijo, da je to delo zadnjih dvajsetih let veljalo okoli dve milijardi lir. Vse je plačala država na podlagi zakona iz leta 1923. Pogozdovanje pa je praktično prenehalo okoli leta 1965, ko je bila ustanovljena Avtonomna dežela Furlanija-Julijska krajina. Takrat je bila tudi površina, razpoložljiva za nova pogozdovanja, že precej skrčena.

Problem ohranjanja gozdov in pogozdovanja je dr. F. Musi obravnaval vsestransko in temeljito; zlasti črni bor, ki ga je sadil J. Koller na znani poskusni parceli pri Bazovici (kjer je še dandanes spominski kamen, ki predstavlja svojevrstno zgodovinsko znamenitost, Koller 1859). V tej zvezi je v poročilu navedeno, da je bil v Jadranskem koledarju za leto 1968 objavljen zelo izčrpen spis Obnova gozdov na golem Krasu, ki ga je prispeval prof. Franjo Sevnik (uredništvo).

V razpravo o gospodarjenju s kraškimi gozdovi so posegli: inž. Čehovin, dr. S. Oblak, prof. L. Poldini, marešalo (gozdnih čuvajev) Peric in dr. R. Querini. S. Čehovin, predstavnik Zavoda za pogozdovanje Krasa iz Sežane, je najprej zaokroženo opisal gospodarjenje tega zavoda na jugoslovanski strani meje. »Mi seveda ne vztrajamo samo na črnem boru, zlasti v kraških vrtačah, kjer smo poskušali z duglazijo, z zelenim borom in z ameriškim hrastom, vse s stališča kvalitete« ter dodal, da ni zagovornik velikih kompleksov črnega bora. Nato je govoril tudi o spremembah v kraškem živalskem svetu in med drugim povedal, da se je v bližini Divače že pojavil jelen in celo medved.

Pietro Brandmayr z Inštituta za zoologijo in primerjalno anatomijo tržaške univerze je pojasnil, da je razvoj male lovne divjadi na Krasu manj ugoden, medtem ko se množijo: srnjad, divje mačke in fazani, ki so našli v kraški gošči in borovih nasadih naravnost idealne biotske razmere.

Pod temo Naravoslovni aspekti je imel uvodni referat univ. prof. dr. Livio Poldini (ki na tržaški univerzi predava botaniko). V davnini, pred človekovim posegom, so na Krasu prevladovali hrastovi gozdovi (graden, dob in cer). Iz njih je nastala sedanja »gošča« (ali nizki panjevski gozd), v kateri prevladujeta črni gaber in mali jesen. Gošča počasi vendar vztrajno napreduje, razvija se zelo spontano. Ta proces je treba spodbuditi z ustreznimi človekovimi posegi, da bi se razvil »gozdklimaks«. Gre za to, da naravni proces ne oviramo, ampak pospešujemo. Deželni urbanistični načrt za gospodarjenje z gozdom določa, da je treba trajno nadzoro-

vati obseg sedanjih borovih nasadov, ki so postali simbol Krasa. Priznavamo velik pomen pogodovanja z borom, zlasti Jožefa Ressa, vendar je črni bor odigral svojo zgodovinsko vlogo. Naslediti ga morajo prirodne, avtohtone vrste. Nujnost takšnega posega je bila glavna tema razpravljalcev.

Dr. Riccardo Querini, deželni ravnatelj za gozdove, najodgovornejši deželni strokovni gozdarski funkcionar je govoril o splošnem pomenu gozdov, omenil gozdne požare in zadevno zakonodajo ter podprl strokovna izhodišča razpravljalcev. S tem so strokovna stališča dobila tudi »verifikacijo oblasti«.

Dr. Stanislav Oblak se je kot predstavnik zadruga »Naš Kras« zavzel za prepoved sečnje hrasta. Ko je nato govoril o kraških pašnikih, ki jih zarašča gozd, je predlagal celo boj proti gozdu. Dalje je ugotovil možnosti predelave črnega bora v celulozo, kajti mehanska obdelava nikakor ni primerna. Nato je obrazložil še naslednja dva zanimiva predloga:

1. V okviru Kraškega muzeja naj bi odprli posebni oddelek za zgodovino gozdarstva,

2. Jožef Ressel, izumitelj ladijskega vijaka in zaslužen pogodovalec Krasa, vsekakor zasluži, da se njegovo pionirsko delo počasti. Sedaj je po njem imenovana samo neka zakotna uličica v Trstu, medtem ko nosijo njegovo ime v Ljubljani, v Pragi in celo na Dunaju nekatere glavne ulice. Zato bi zaslužil vsaj doprtni kip, kakršen je bil že pred leti odkrit Josipu Kolterju v Trnovskem gozdu.

Kot gostitelj je spregovoril tudi mladi openski gozdarski inženir Hilarij Sosič, ki se je zahvalil prizadevnim razpravljalcem in zlasti podčrta željo, da bi se strokovna prizadevanja kraških gozdarjev z obeh strani meje združila, »saj meja izginja«, je dejal, »ne poznata je ne gozd in ne lisica.«

Dr. Vladimir Vremec, ki že več let načeluje oddelku za kmetijstvo in gozdarstvo tržaške občinske uprave, je prebral obširno poročilo o namembnosti in upravljanju kraških gozdov, o kmetijsko-gozdarski-pašniški produktivnosti in o rekreacijski pomembnosti kraških gozdov.

Poudaril je, da bi morale biti vse odločitve glede namembnosti teh gozdov jasne in konkretne. Vsi sklepi pa bi morali biti sprejeti sporazumno s prizadetimi prebivalci. Kot funkcionar tržaške občinske uprave seveda najbolj pozna želje pa tudi grehe občanov. Zato je njegova zahteva, da je treba spoštovati tudi mnenje prebivalstva, razumljiva.

Edi Bukovec je označil to strokovno srečanje kot prvi spodbudni dosežek v naporih, da bi gozdarstvo dobilo večjo vlogo, kajti »kraški gozdovi so sedaj zanemarjeni« in upravičeno je vprašanje, kaj bo z njimi. Doslej to vprašanje ni bilo sistematično obravnavano, zato je treba zamujeno popraviti. Pri tem je tudi poudaril nujno sodelovanje vseh prizadetih in odgovornih z obeh strani meje.

Iz obširnega poročila o mednarodnem diskusijskem srečanju v Velikem Repnu posnemam, da je bilo prvo takšno zborovanje prav koristno. Zato so udeleženci, slovenski in italijanski, želeli še več takšnih srečanj, da bi se hitreje odpravile pomanjkljivosti pri gospodarjenju s kraškimi gozdovi, poljedelskimi zemljišči in pašniki. Osimski sporazum omogoča takšen pristop. Skupno delo pa zagotavlja optimalne kraške gozdnogospodarske rešitve, ki zagotavljajo gospodarsko napredovanje obmejnega prebivalstva in razvoj dobrih sosedskih odnosov

Prof. Franjo Sevnik

NEKAJ NAŠIH DREVESNIH POSEBNOSTI

Odziv bralcev na naš poziv v GV št. 6/79

Milan Simič, dipl. inž. goz.

Še o kačasti smreki v Loškem potoku

Letos poteka živahna razprava o smrekah in sploh o drevesih posebne vrste. V Proteusu je bil v št. 5/79 objavljen članek Kačja smreka pri Godoviču. V Gozdarskem vestniku št. 4/79 avtor temeljiteje in znanstveno posega v razpravo in odkriva nove lokacije. Prav tako v GV št. 6/79 v rubriki Zapis na bukvi vabijo vse tiste, ki bi kaj več vedeli o pojavu in socialnem poreklu kačastih smrek.

Bil sem prijetno presenečen, ko sem v GV št. 4/79 prebral članek dr. T. Wrabra (ponatis iz Proteusa) in prispevek prof. dr. R. Erkerja o kačastih smrekah, oziroma o smrekah posebne vrste. Dr. T. Wraber omenja, da bi bilo vredno priti do izvirnega posnetka te kačaste smreke in jo objaviti v Proteusu. Članek, ki ga omenja dr. Wraber, sem leta 1961 v Delu objavil jaz in film objavljene fotografije še sedaj hranim.

Po vsem tem sem se oglasil na TOK gozdarstvo Ribnica pri direktorju Janezu Andoljšku, dipl. inž. goz. in ga poprosil, da bi poskrbel za zaščito obeh »čudnih« smrek na Brinju.

GOZDNO GOZDARSTVO KOČEVJE
TOK GOZDARSTVA RIBNICA

Štev.: 113/4
Datum: 15.5.1979

LEVSTIK JOŽE
SREDNJA VAS št. 17

SADEVA: Posobna smreka

Na vaši parceli, ki leži ob gozdni cesti Hrib-Martaloz raste smreka s bistveno različno obliko krošnje kot je na smreko normalno. Smatramo, da vaša smreka spominja vse pogoje, ki jih določa 4a. člen Zakona o gozdovih (Ur. list SRS št. 16/74), zato je ni dovoljna posekati ali kako drugače ovirati v razvoju.

Pri zavodu za spomeniško varstva SRS v Ljubljani je uveden postopek, da se to drevo zaščiti kot naravni spomenik (15. člen Uredbe o urejanju posestvenih razmerij iz zakona o gozdovih Ur. list SRS št. 8/75).

Da bi bilo zagotovitev nemotenega razvoja rasti smreke vam predlagamo, da v razdalji 5 metrov prenehate s košnjo.

Upamo, da boste informacije sprejeli s razumevanjem, saj je smreka v vašem ponos in pridelavlja posebno kakovost v rastlinstvu vašega kraja iz vas tvariško prideljamo.

Direktor TOK Gozdarstva
Andoljšek Janez, dipl. inž.

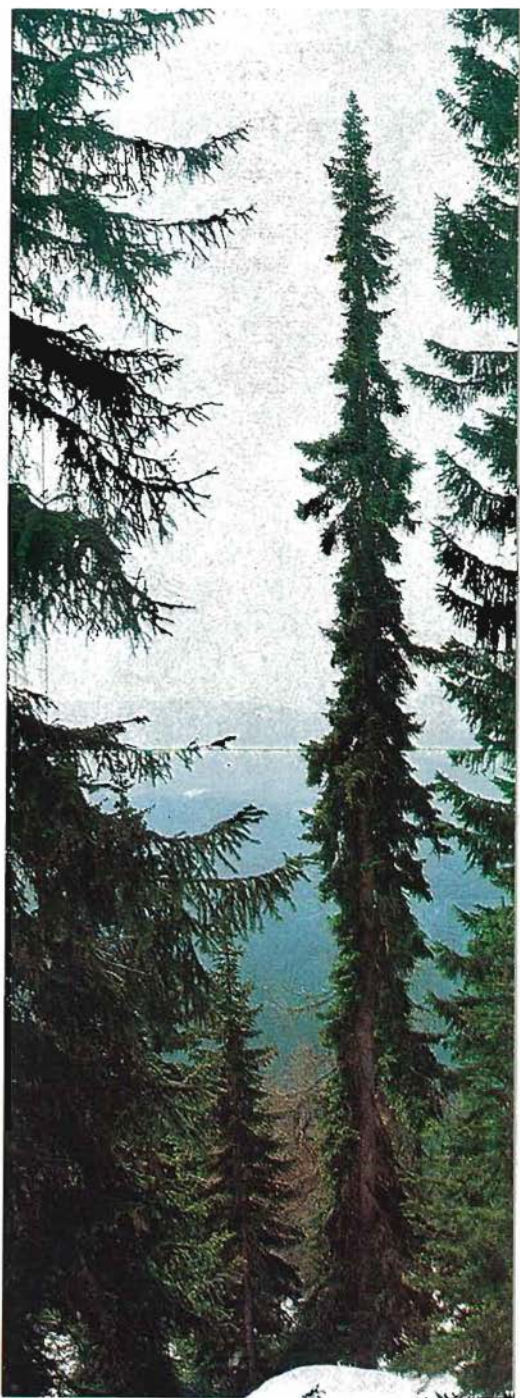

V vednost:

1. GG Kočevje-oddelek za urejanje gozdov
2. SLOVENSKEGA inž. Simič Milan Ljubljana
3. Lavrič Ivan-gozdni manipulant Loški potok.

TOK gozdarstvo
Ribnica je z dopisom
posredoval

*Brezvejната smreka ali, natančneje, delno brez vej.
Očitno gre za permutacijo in ne za trajni genski
zapis. Foto M. Šolar*

*Piramidalna smreka na Križih (blejsko gozdno-
gospodarsko območje). Foto M. Šolar*

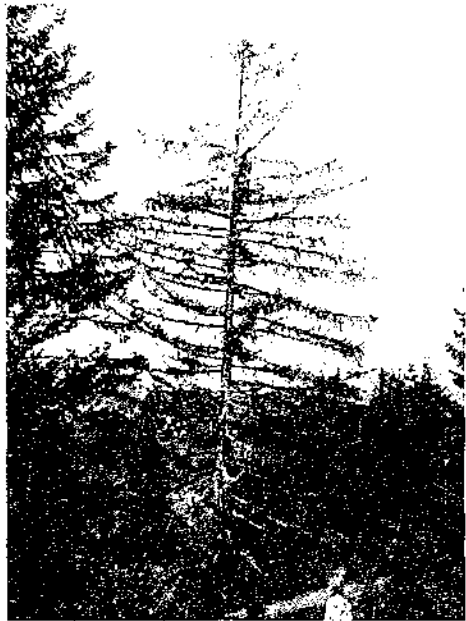

*Veliki gaber pri Češnjevku, ki ga niso klestili zaradi
branic, ki so ob studencu pod gabrom želele senčico.
Foto M. Piskernik*

*Levstikova kačasta smreka na Brinju (GG Kočevje).
Foto N. Simič*

*neposredni bližini pa je sestoj čistega belega gabra, ki se mu pozna človekov vpliv. Tudi tu je bila
lesnoproizvodna funkcija gozda drugotnega pomena. Foto M. Piskernik*

p)
lh

a

n,
s

ji
n
o

ar

»Čudni« smreki na Brlnju. Oba posnetka sta iz leta 1961. Razlika med naravno in našima posebnima je očitna. Primerjava z letošnjim barvnim posnetkom (glej barvno prilogo!) pa kaže, da je rast zelo počasna. V 18 letih skorajda ni nobene razlike. Foto M. Simič

li
a

-
4
7

4
-
a

S sinom pa sva to posebnost ponovno fotografirala. Obiskal sem gozdarja Ivana Lavriča in sem mu omenil, da bo inženir Andoljšek pisмено obvestil Levstika, kako ravnati s to posebno smreko (Levstik je lastnik smreke). I. Lavrič je zatrdil, da sam že skrbi, da bi smreka ostala nepoškodovana, vendar da za smreko, ki sva jo pred leti odkrila z gozd. tehnikom Milanom Lavričem, ni siguren, če še stoji; menda so jo posekali. Nato sem v Srednji vasi obiskal še Jožeta Levstika (po domače Bareščev) starejšega. Spominjal se je, da sem ga leta 1961 slikal z grabljami na ramah ob kačasti smreki. Z veseljem je povedal, da se strinja, da se smreka zaščiti, oskrbi napis in, da jo gozdarji zavarujejo s primerno ograjo. Trave da ne bo kosil. Sin Levstik Jože se prav tako strinja, da smreko vsestransko zaščiti; od očeta je prevzel posestvo in tudi košenino, kjer raste ta smreka (Lačenberg).

a
/
-
1
i
/
1
3
1
1
1

Levstik starejši je sedaj star 79 let in se prav dobro spominja, ko je bil star 14 let, kako si je ogledoval to smreko, ki je bila visoka kake 3 metre in da je pokojna mama rekla, da ima vejice podobne repu mačke ali kače.

Smreka je sedaj visoka 16 m in v prsni višini ima 27 cm premera. Tako je od leta 1961 do danes zrastle komaj 1 m in se odebelila za okoli 7 cm. Ob korenini te kačaste smreke rasteta še dve navadni smrekci, od katerih je ena visoka 1 m, druga 2 m, dalje 2 češmina, ki se sušita ter dva 4 m visoka, ki je prav tako skoraj suha. Sosednja navadna smreka je naravne rasti in naravnega izgleda. Visoka je 18 m s premerom v prsni višini 35 cm. Te lišaji ne napadajo, medtem ko je kačasta smreka v spodnji tretjini habitusa močno napadena.

Pripravljen sem še naprej sodelovati. Prilagam nekaj fotografij kačaste smreke pred 18 leti in barvne diapozitive, ki jih je letos posnel moj sin Nikola.

Častitljivi gaber v vasi Češnjevек pri Trebnjem na Dolenjskem

Ob opuščnem betoniranem perišču na robu vasi Češnjevек 5 km vzhodno od Trebnega raste prastar gaber (*Carpinus betulus*), ki ima v prsni višini obseg 3,59 m, torej premer 1,14 m, in je visok 15,4 m. Deblo ima brezvejno do višine 1,80 m. Krošnja dokazuje, da je drevo še v polni moči, takorekoč bujno. Življenjski prostor ima seveda ugoden, saj stoji ob izviru (sedaj zajetem za vodovod), na vznožju pobočja dobrega pol metra nad ravnino, na prisojnem robu majhnega gozdčička pod košenico in na bogatih tleh, kakor je mogoče presoditi po rastlinju. Na košenici raste vzhodna (predpanonska) orlica (*Aquilegia vulgaris* L.), od katere so v Sloveniji za sedaj znana le še štiri druga nahajališča. Nadmorska višina je 310 m.

Zemljišče, na katerem gaber raste, je bilo nekdanj del vaške gmajne, sedanji lastnik je zemljiška skupnost občine Trebnje.

Najbližji kmet, po domače Samotež, ki je star 75 let in mu je ta drevesni očak vsak dan na očeh, pravi, da je gaber ves čas kar on pomni, že tako mogočen. To nedvomno pričča o veliki starosti drevesa. Seveda so leta vzela gabru že nekaj vej; njihovi debeli štrclji molijo iz debla v najnižjem delu krošnje na prisojni spodnji strani, in tam je površina že načeta in trhla. Vendar je krošnja ostala strnjena in dovršene oblike.

Gaber je vsekakor dajal s svojo 14 metrov široko zelo enakomerno razprostrto gosto krošnjo pericam nezamenljivo senco, cenjen pa je bil tudi zato, ker vanj po ljudskih izkušnjah ne treska. Zaradi potrebe po nizko viseči in široki krošnji ga tudi niso nikdar obsekovali, kar je izjemen primer. V gozdu so namreč vsi kmetje obsekovali krošnje gabrom, ko so dosegli kakih 30 cm premera, da so pospešili rast vej, ki so rasle potem ravno. Starih obsekancev je v okolici še zelo veliko, tudi v obliki majhnih sestojev. Pred časom je obsekovanje prišlo iz navade; v okolici se je ohranilo le še redkokje v majhnem obsegu, tako na Dolnji Dobravi pri Trebnjem.

Slike, mere in opis rastišča: M. Piskernik
Drugi podatki: Franc Papež, Jezero pri Trebnjem

»Čudne« smreke tudi na Bledu

Brezvejnata smreka

Raste na Križih — O. k. Poljšica, blejsko gozdnogospodarsko območje. Zараščena košenica, vzhodna lega na srednje strmem pobočju (do 20°), globoka kisla tla, na 850 m n. v. Starost, ugotovljena po vretencih, je 16 let. Cela višina je 3,5 m.

Po petem letu je verjetno doživela močno poškodbo, najbrž je bil odlomljen vrh. V desetem letu je opazna druga močna poškodba. Od tedaj je začela delati brezvejnat vrh, na katerem je viden kratek poganjek v enajstem letu, zelo dolga poganjka (60—70 cm) v dvanajstem in trinajstem letu, nekoliko manjši (40 cm) v štirinajstem letu, še krajši v petnajstem. V šestnajstem pa je poganjek spomladi, takoj ko je odgnal, tudi umrl. Danes sta suha že dva zadnja poganjka. Žal se suši še naprej.

Stranske veje desetega vretena (to je zadnje vreteno pred brezvejnati vrhom) prevzemajo vlogo vrha. Dve izmed njih pa kaže, da bosta tudi brez stranskih poganjkov, torej brezvejnati.

V okolici so še mlajše smreke (manjši nasad), ki so normalne. Menim, da smreka ni mutant, ampak da je brezvejnatos posledica poškodbenega šoka.

Ozka, piramidalna smreka

Raste na Rudnem polju na Pokljuki v oddelku 104. Nadmorska višina je 1550 m, jugovzhodna lega na apnencu. Naknadno, po spominu ocenjena višina 22—25 m s prsnim premerom 30 cm.

Za smreko so značilne kratke in tesno prillegajoče veje, vmes pa so tudi normalno razčesane (štrleče) veje. (Glej sliko v barvni prilogi!) V tem višinskem pasu je sicer precej podobnih primerov, vendar ne tako izrazitih kot je ta, zato mi je takoj padel v oči.

Opisal in poslikal Marjan Šolar

SIMPOZIJ MEDNARODNEGA ZDRUŽENJA ZA PROUČEVANJE VEGETACIJE V RINTELNU

Tudi letos smo se v Rintelnu/Wesser v ZR Nemčiji od 9. 4. do 12. 4. 1979 zbrali člani mednarodnega združenja za proučevanje vegetacije na zborovanju, ki je vsako leto in ki je to pot imelo tudi nekoliko bolj svečano obeležje zaradi praznovanja 80. obletnice profesorja R. Tüxena. Iz ZR Nemčije, Francije, Grčije, Italije, Nizozemske, Poljske, Španije, Švice, Turčije, Madžarske, Islanda, Japonske in Jugoslavije se je udeležilo letošnjega zborovanja okoli 90 znanstvenikov, raziskovalcev vegetacije oziroma obsežne problematike vezane za vegetacijo in okolje. Iz Jugoslavije oziroma Slovenije so se udeležili zborovanja z referatom dr. L. Marínček, dr. I. Puncer in dr. M. Zupančič, vsi člani Biološkega inštituta Jovana Hadžija SAZU, Ljubljana.

Tema letošnjega zborovanja v Rintelnu — Efarmonija (Epharmonie) je bila zastavljena precej široko. To je že star izraz za medsebojno delovanje in vpliv rastlin in rastlinstva na okolje. Razni avtorji so na svojih nastopih (bilo je 26 referatov) govorili o svojih opažanjih, rezultatih raziskav in meritvah o osnovah medsebojnega vpliva združb, vrst in posameznih rastlin, o strukturi in teksturi vegetacije kot rezultatu efarmonije, v vlogi vodnih fitocenoz kot avtoregulatorjev v ekosistemu, kakšen odnos oziroma vpliv ima npr. neka gozdna združba na okolje. Nekaj referatov je obravnavalo raziskave strukturnih sprememb v fitocenozah in njihov vpliv na živalstvo (zoocenoze). Poudarjena je bila tudi problematika, ki je dandanes povsod prisotna in akutna — onesnaževanje okolja s škodljivimi snovmi. Ta problem je bil zajet prek pojavljanja oziroma odmiranja posameznih rastlinskih vrst in rastlinskih združb v zvezi z koncentracijo škodljivih snovi (predvsem težkih metalov) v ozračju in tleh ter njihov vpliv na populacijo otrok v ogroženih predelih industrijsko razvite Nemčije in drugod. S tem v zvezi so tudi naaganja škodljivih snovi v rastlinski hrani, živalski in človeški, ki jih človeški organizem sprejema v prehranjevalni verigi. Po določenem času nastopajo kot indikatorji raznih zelo hudih bolezenskih oblik.

Naš prispevek Floristične in strukturne razlike med pragozdom in gospodarskim gozdom združbe *Abieti-Fagetum dinaricum* je zaradi svoje originalnosti in zanimivosti zbudil veliko zanimanje in živahno razpravo. Naše analize floristične sestave so pokazale tako za asociacijo *Abieti-Fagetum dinaricum* kot za njene najbolj razširjene subasociacije, da je v gospodarskem gozdu iste vegetacijske enote tudi do 40 % več rastlinskih vrst kot v pragozdu. Prisotnost teh »dodatnih« vrst si razlagamo z gospodarskimi ukrepi oziroma njihovimi posledicami, ki sprožijo spremembe v ekološkem kompleksu predvsem v svetlobi, temperaturi, vlagi itd. Notranji sindinamski razvojni procesi v fitocenozi, kot posledica gospodarjenja, so vplivali na povečanje števila rastlinskih vrst v gospodarskem gozdu. V našem primeru so to pretežno vrste zmerno termofilno-heliofilne narave. Signifikatne razlike smo ugotovili tudi pri analizi sestojne strukture v pragozdu (Rajhenavski Rog na Kočevskem) in gospodarskimi sestoji tega območja — spet v okviru iste asociacije in subasociacij.

Iz domala vseh prispevkov in bogate razprave je bilo možno razbrati vse večjo pomembnost vegetacije in njenega mnogostranskega vpliva na okolje. Mnogi posegi v okolje, ki s spreminjanjem enega ali več parametrov ekološkega kompleksa rušijo dinamično ravnotežje nekega predela, končno pa tudi celega planeta, se lahko predvidijo in omilijo, pogosto pa tudi preprečijo s solidnim sodobnim poznavanjem vegetacije, njenih lastnosti, zmožnosti in zakonitosti. Dobro bi bilo, da tudi mi razmišljamo o tem in tudi kot gozdarji delujemo v tej smeri.

Dr. Ivo Puncer

III. JUGOSLOVANSKI SIMPOZIJ: »POŠKODBE TAL IN PROBLEMI NJIHOVE ZAŠČITE«

Lazarevac, maj 1979

Še pred nekaj desetletji smo menili, da je erozija edini ali pa vsaj najbolj pomembni dejavnik, ki uničuje rodovitna tla. V senci prizadevanj, da bi preprečili ali pa vsaj omilili procese erozije, so se z naraščajočim razvojem industrije in rastjo mest in naselij pojavile nove vrste poškodb tal in zemljišč. Po obliki poškodb ločimo:

— zemljišča, ki so začasno neprimerna za primarno rastlinsko proizvodnjo; sem prištevamo: površinske kope, odlagališča (depoje), zemljišča poškodovana zaradi onesnaženega zraka, onesnaženih voda, odpadnih voda, voda za namakanje, pepela, zemljišča kontaminirana s herbicidi, fungicidi, težkimi kovinami, radioaktivnimi snovmi;

— zemljišča trajno nesposobna za rastlinsko proizvodnjo: hidroakumulacije, naselja, tovarne, prometnice, letališča;

— plazine in od erozijskih procesov ranjena zemljišča, ki so začasno onesposobljena za rastlinsko proizvodnjo.

Na simpoziju, ki ga je organiziralo Jugoslovansko društvo za proučevanje tal ob sodelovanju REIK Kolubara iz Lazarevca, Inštituta za tla iz Beograda, Inštituta za uporabo nuklearne energije v poljedelstvu, gozdarstvu in veterinarstvu iz Beograda in Društva za proučevanje tal Srbije, so referenti obravnavali predvsem naslednje teme:

1. *Onesnaževanje in varstvo človekovega okolja.* Razpravljali so o trajnih procesih onesnaževanja okolja na primeru izrazito rudarsko-industrijskega območja.

2. *Zemljišča in urbanizacija*. Prikazani so bili problemi degradacije zemljišč zaradi hitre rasti mest in naselij. Ker se le-ta širijo pretežno na naših najboljših tleh, so udeleženci simpozija predlagali, da bi se najboljša zemljišča z zakonskimi določili zaščitila za potrebe primarne rastlinske proizvodnje.

3. *Komasacija zemljišč*. Poudarili so, da pripravljalni postopki za prerazporeditev zemljišč niso povsem usklajeni. V procesu integralnega planiranja bi morali sodelovati strokovnjaki vseh potrebnih specialnosti (pedologi, biologi, geologi in drugi), da bi se zagotovila čimbolj racionalna namenska raba zemljišč.

4. *Poškodbe zemljišč in problemi njihove zaščite* je bila po številu referatov osrednja tema simpozija. Uspeh rekultiviranja opuščenih površinskih kopov in odlagališč jalovine je odvisno v veliki meri od njihovih fizikalnih, kemičnih in mikrobioloških lastnosti. Na konkretnih raziskovalnih objektih proučujejo najprimernejše kulture za ozelenitev jalovine. Poročali so tudi o uspehih gozdozovanja depojev jalovine.

5. *Problematika odpadnih voda*. Odpadne vode morejo biti pomemben onesnaževalec tal in zemljišč. V primeru, ko se takšne vode očistijo, pa so prav uporabne npr. za namakanje.

6. *Lastnosti elektrofiltrskega pepela in rekultiviranje njegovih odlagališč*. Pepeli srbskih termoelektrarn imajo drugačne lastnosti kot jih poznamo pri nas v Sloveniji. Naši pepeli se sčasoma vežejo. Kot takšni so zelo uporabni kot gradbeni material za ceste. Z različnimi dodatki jih uporabljajo tudi za izdelovanje zidakov. V Srbiji pa so pepeli lahki, se ne vežejo in so v suhem stanju zelo sipki. Vzdiguje in prenaša jih že najmanjše gibanje zraka. Zato predstavljajo odlagališča pepela neprijetno obremenitev človekovega okolja. Da bi se preprečilo prenašanje pepela, se raziskujejo primerne metode za ozelenitev depojev pepela s poljedelskimi kulturami in nasadi gozdnega drevja. Ker so ugotovili, da elektrofiltrski pepeli ugodno vplivajo na rast rastlin, se proučuje tudi možnost uporabe pepela pri melioracijah jalovine.

Večkrat je bilo poudarjeno, da bi se lahko izognili številnim problemom pri rekultiviranju odlagališč, če bi se za posamezne objekte izdelali podrobni prostorski načrti in bi se tem načrtom prilagodila tudi tehnologija izkopavanja in odlaganja jalovine.

Srečanje se je zaključilo z željo, da bi IV. simpozij pripravili čez dve leti v Sloveniji. Ob tej priložnosti naj bi se udeleženci srečanja spoznali s problemi poškodb tal in zemljišč na območju SR Slovenije. Še posebej naj bi se seznanili z izkušnjami pri prostorskem načrtovanju tako v fazi njihovega sprejemanja in kasnejšega upoštevanja smernic. Pripravili naj bi še pregled zakonskih določil, s katerimi urejamo posamezne sestavine prostorskih načrtov.

Janko Kalan, dipl. inž. goz.

Poletni (ne)kulturni festivali

Vsako spomlad v naši reviji opozorimo na nevarnost gozdnih požarov. Objavimo tudi podatke o požarih v preteklem letu in vedno znova ugotavljamo (žal) veliko škodo, predvsem pa našo duhovno nezrelost.

Poletna počitniška in turistična sezona se počasi izteka. S tem pa je popustil tudi neznojni pritisk na nekatera naša, zlasti priobalna področja. Hvala bogu, kajti v letošnjem poletju smo s svojo nezrelostjo, ekološko in družbeno neosveščenostjo dobesedno zažgali naš težko zasluženi turistični dohodek.

Kakšni so vzroki tej nezrelosti in neosveščenosti, kakšne so dimenzije tega mentalnega deficita, kakšne so prave vrednosti škodljivih posledic? Da, za požare gre, za propad nepreglednih površin gozdov na področjih, kjer je drevo edino, ki se uspešno upira negativnim naravnim pojavom, kjer je drevo pomembnejše od trsa, pšenice, ribe; skratka, kjer je drevo poseben pogoj za napredek človekove materialne in duhovne kulture.

Naše primorje se ponša s tisočletno kulturo. Na poletnih kulturnih festivalih po številnih primorskih mestih ponujamo to kulturo sebi in tujcem v prepričanju, da je to tisto kar zlati našo dušo, kar nas uvršča med narode z visokim pozitivnim socialnim indeksom. Prireditve na Dubrovniškimi letnih igrah poznajo po vsem svetu; festivale, kulturne dneve, kulturne večere in druge prireditve po naših mestih ob obali obiše na tisoče ljudi. Dubrovnik, Osor, Split, Reka, Trogir, Opatija, Pulj, Korčula in druga manjša mesta - povsod si prizadevajo, da bi zadovoljili tudi povpraševanju turistov po duhovnih dobrinah, čeprav gre včasih bolj za navidezno oziroma lažno kulturno povpraševanje pa tudi ponudbo.

Vsekakor so takšna prizadevanja nujna in pohvalna, saj zagotavljajo prepotrebni dodatek v konzumaciji množic, ki se v poletnem času predajajo psihični in telesni relaksaciji.

Toda vse kaže, da je naša "kulturnost" dokaj ozka. Ko na eni strani prodajamo kulturo melodij, besede, čopičev in instrumentov pa na drugem koncu požigamo in uničujemo kulturo našega življenjskega prostora, našega doma. Ko globoko zavzeti sledimo nesmrtnim

stihom, ki jih je Shakespeare položil na usta svojim junakom, ob nemi asistenci zidov dubrovniške trdnjave, ki so stoletja shranjevali najvišje gospodarske in duhovne vrednote naših pradedov, se prek trdnjavinih lin plazijo pošastne sence gorečega gozda na bližnjem Pelješcu. Zdravimo se, ker se bojimo za svoj šotob, tudi zato, ker bi lahko zgorel vreden spomenik stare arhitekture. Toda ali pomislimo tudi na visokovredno večno arhitekturo primorske vegetacije, borovih gozdov, makije in upornega dišečega brinja! Površni v zavesti in deficitarni v duhovni osveščenosti o tem ne razmišljamo. Morda se nismo naučili, morda ne vemo, morda smo tudi prepovršni - kdo ve zakaj?

Zelo vestno je po parkiriščih organizirana služba za pobiranje parkirnine. Okrogle kape in torbice zavzetih "parkmanov" naj že vnaprej opozorijo in zastrašijo - tu je red, vsi ste ga dolžni spoštovati! Nimamo pa niti denarja, niti časa, da bi zavarovali vsaj najbolj izpostavljene gozdove okoli kampov.

Ko je bil velik gozdni požar na Jelsi na Hvaru lokaliziran in so gasilci odšli ter stražo prepustili meščanom, je požar ponovno izbruhnil in Jelsi so zgorela njena gluča - 3000 ha borovih gozdov (časopisni podatek).

Na Pelješcu je zgorelo 10.000 ha gozdov!

Ko so gozdarji prosili naši dve tovarni vžigalic, da bi jim odstopili prostor na vžigalicah za opozorilo pred gozdnimi požari, jim je bilo sporočeno, da je ta prostor rezerviran za pomembne politične in športne dogodke.

Mobnega dvoma ni, manjka nam del kulture, del zavesti, morda tudi razuma. Dokler si tega ne bomo pridobili, se naučili, dokler te resnice ne bomo čutili, tako kot čutimo pesem, melodijo ali podobo, toliko časa bodo naše kulturne festivale spremljali nekulturni festivali gorečih primorskih gozdov.

Gozdarji smo storili veliko in še bomo! Očitno pa to ni dovolj. Nele splošna duhovna osveščenost nas vseh bo porok, da bomo s spiska poletnih kulturnih prireditev izbrisali uničujoče ognjene festivale.

Narko Kmecl

DR. MIRAN BRINAR 70-LETNIK

Teško bi našli podoben primer v revijalni uredniški praksi kot je primer našega sedemdesetletnika dr. Mirana Brinarja, ki je polovico svojega aktivnega življenjskega obdobja vodil in urejal našo strokovno revijo *Gozdarski vestnik*.

Letos je Miran Brinar praznoval svoj 70. rojstni dan. Spomin na jubilaranta ni slučajen in prigoden, temveč sovpada s prizadevanjem, da za 35 let izhajanja (1977) *Gozdarskega vestnika* sestavimo njegovo bibliografijo hkrati s pregledom njegovega razvoja in rasti.

Dolgoletni urednik Miran Brinar je prevzel uredništvo revije leta 1951 in ga oddal po enaindvajsetih letih pokojnemu Milanu Cigfarju. To je doba, ki presega polovico časa njenega izhajanja pa tudi polovico Brinarjeve delovne dobe. Z natančnim pregledom revije od številke do številke, od letnika do letnika, bi bibliolog odkrival sitnice vztrajnega raz-

raščanja slovenske gozdarske strokovne besede, katere nosilec je bil *Gozdarski vestnik*. Od teh je bila urednikova osebnost, neskončna volja in energija, afiniteta do čiste pisane strokovne besede in trud na meji garaštva, zagotovo najpomembnejša.

Vzpon naše revije v »Brinarjevi dobi« nima spektakularnih vsebinskih in grafičnih preobratov. To je doba vztrajne, sistematske, poglobljene rasti, ki jo je pripeljala na sam vrh slovenskih strokovnih revij pa tudi v ugledno družbo revij ostalih evropskih narodov. Bil je dobesedno eden za vse — tehnični, glavni, odgovorni, lektor pa še recenzent. Urednikova skrb in iznajdljivost sta bili le deli truda, ki ga je vlagal v revijo. Dostikrat je moral v potu svojega obraza revijo tudi raznositi. Sedanji tehnični urednik GV, tedanji tehnični direktor Blasnikove tiskarne Janez Brollih, se ga še sedaj spominja, kako je gradivo za vestnik prinašal v tiskarno vestno obdelano tudi s tehnične tiskarske plati, kar je redke uredniški primer.

Takšno dolgo dobo volonterskega urednikovanja lahko vzdrži resnično pravi entuzijast, človek, ki mu ni žal delovnih popoldnevov, ki mu je delo vzpodbuda in veselje in ne obveznost.

Njegovih 70 let in enaindvajset let dodatnega ljubiteljskega strokovnega dela nas mora prepričati o dveh stvareh: da delo pomlaja in da je za delavca kakršen je naš jubilarant, 70 let prava mladost. (Torej še ena vrednost minulega dela — pomlaja.)

Bivši in sedanji bralci *Gozdarskega vestnika* želijo slavljencu še dosti mladostnih, zdravih let!

MED DRVARJI NA ZELENGORI

Edo Torkar

K drvarskim barakam ob rečici Hrčavki v pogorju Zelengore me je prignala stiska, ne radovednost ali želja po družabnosti. Potem ko sem lanske jeseni dva tedna samotaril v neki zapuščeni kolibi pod vrhom Ozrena, se klatil po gozdovih in soteskah, preučeval favno in floro in meteorologijo Zelengore, predvsem pa samega sebe v tem spremenjenem okolju, streljal z lokom (in nič zadel), nastavljal pasti (in nič ujel), lovil ribe v Grnem jezeru (in nobene ne ulovil), ko sem že tako in tako obupaval nad svojimi lovskimi in stezosledniškimi sposobnostmi, ko sta me nazadnje že začela pestiti lakota in mraz in me je zapuščala mladeniška objestnost, s katero sem se lotil tega svojega gozdovniškega podjetja (Operacija Zelengora, sem ga velikopotezno imenoval), se je nazadnje zgodilo še najslabše, kar sem se mogel nadejati. Neke noči je zapadel sneg in okoli moje kolibe so začeli tuliti volkovi. Dva dni sem drgetal, zaprt v svoji kolibi, od mraza, lakote in strahu, tretje jutro pa sem si optal nahrbtnik in na vrat na nos zbežal v dolino k drvarjem.

Ko sem jim povedal, da so na Debeli ravni (tako se je namreč imenovala poseka, kjer je stala moja koliba) volkovi, so omalovažujoče odmahnilo z roko, češ volkovi — vsakdanja stvar. Da tulijo? Saj vendar zmeraj tulijo. Da jih je veliko? Pha, trije, štirje, več jih že ni moglo biti. Da so nevarni? Pha, morda v hudi zimi in visokem snegu, ali pa takrat, ko se pariyo, zdaj pa se takoj razbežijo, samo če zakričiš ali vržeš kamen za njimi.

Počutil sem se osramočenega. Toliko strahu in toliko energije, ki sem jo potrošil za premagovanje tega strahu — in vse to za prazen nič. Zaradi nekaj plašnih volčjih zverinic, ki si s tuljenjem preganjajo dolgčas po planini.

Toda kmalu nato se je vrnilo iz gozda še pet ali šest drvarjev in tudi oni so začeli vznemirjeno pripovedovati o nenavadno številnem volčjem krdelu, ki se je prikradlo zjutraj v bližino njihovega delovišča pod Jelovcem. Volčje leto je, je pripomnil nekdo, in takrat se z volkovi ni šaliti.

Kaj naj zdaj storim? Drvarji so mi odločno odsvetovali, da bi se vrnil nazaj na Debelo ravan. Priznam, tudi mene ni nič kaj vlekel nazaj. Sklenil sem, da bom ubogal drvarje in bom ostanek dneva in noč preživel pri njih, naslednje jutro pa se bom odločil, kako in kaj. Jutro je pametnejše od večera, pravi pregovor.

Na Zelengori je veliko obsežnih gozdov z dobrim, bogatim lesom (predvsem bukev in jelka), ker pa v zadnjih letih te gozdove zelo intenzivno izkoriščajo, je nastalo toč precej novih gozdnih cest, pa tudi precej drvarskih naselij. Naselje ob Hrčavki je obsegalo tri stanovanjske barake, kuhinjo z jedilnico, skladišče in garažo z mehanično in kovaško delavnico. V tem naselju je stalno prebivalo trideset drvarjev, poleg njih pa še čuvaj, dva kuharja, čistilka in kovač, ki je bil obenem tudi mehanik. Poleg teh so bili tu tudi šoferji, gozdar in gozdni nadzornik, toda ti so se vsak dan po končanem delu vračali v dolino, v Tjentište, Fočo, ali kjer je že kdo bil doma. Večina drvarjev, ki so živeli tu, je imela v dolini svoje družine, svoje hiše in stanovanja, toda kolikor sem zvedel, niso dobivali nikakršnih dnevnic, bonov za hrano, povrnjenih stroškov ali dodatkov za ločeno življenje. Poprečna mesečna plača navadnega drvarja — sekača ali žagarja — se giblje okrog 2500 ND (podatki za leto 1976), pač odvisno od izpolnjene norme. Meni osebno se je zdela takšna plača, glede na težavne pogoje dela, prava uboščina. Drvarji so mi rekli, da delajo tudi pozimi, ne glede na višino snega in da tudi za zimsko delo ne dobijo nikakršnega dodatka.

Kljub trdemu življenju so ti ljudje zelo vedri, prijazni in gostoljubni. Vsaj jaz sem v tistih urah, ko sem bil z njimi, dobil tak vtis. Nikakršne formalne vljudnosti ni bilo zaslediti v njihovem obnašanju. Vedejo se sproščeno, znajo se nasmejati na svoj ali tuj račun, če pa je treba, znajo tudi pošteno zakleti in s pestjo udariti po mizi.

Vse popoldne sem jim moral pripovedovati o svojem življenju na Debeli ravni, o svojih nadaljnjih gozdovniških načrtih, razkazati pa sem jim moral tudi vso opremo. Najbolj sta jih zanimala lok in daljnogled. Pri preizkušanju loka mi je nekdo mimogrede izgubil dve puščici, pa tudi daljnogled je nekomu po nerodnosti padel na tla, toda na srečo so leče ostale cele.

Drvarji so mi v zameno pokazali nekaj lovskih in gozdovniških veščin. Tu zgoraj sem na primer prvič videl, kako je mogoče na primitiven način ukresati ogenj. Star, brkat drvar je izvlekel iz žepa usnjen tulec, v katerem je imel lepo izoblikovan kos jekla v obliki harfe, nekaj kresilnih kamnov in netivo — suho sredico trhlega bukovega panja. V eni roki je drug zraven drugega držal netivo in jeklo, z drugo je nekajkrat s kremenom kresnil po jeklu, zaiskrilo se je in netivo je začelo tleti. Da bi dokazal vrednost tega pripomočka, je možakar vsej družbi — razen meni, ki ne kadim — s tlečim netivom v roki prižgal cigarete. Možak mi je ponosno zatrdil, da je to najbolj zanesljiv pripomoček za netenje ognja in da ga vedno nosi s seboj za vsak primer, če se mu zmožijo vžigalice, ali če mu v vžigalniku slučajno zmanjka bencina.

Da bi si zaslužil večerjo in prenočišče, sem si zvečer malce ugreel dlani, ko sem enemu izmed tukajšnjih delavcev pomagal nakladati na tovornjak kamenje, ki ga je potreboval za gradnjo hiše v dolini.

Po večerji — pojedel sem poln krožnik pasulja in klobaso — sem si šel ogledat svoje prenočišče. Čeprav so me tudi mladi vneto vabili v svoj tabor, je nazadnje obveljala beseda starejših in sem šel nočit k njim.

V generatorskem motorju je že ob osmih zmanjkalo nafte, tako da smo preostanek večera prebili ob svetlobi petrolejke. Drvarji, ki so ves dan trdo delali, so zdaj sezuli svoje škornje, si v mrzli vodi umili obraz in noge in potem z opankami na nogah posedli na svoje postelje. Nekdo je naložil v peč in kmalu se je po vsej baraki raztezla prijetna toplota. Kaj kmalu so se jim razvezali jeziki. Med posteljami je zaokrožila steklenica z rakijo in že se je razvnel živahen pogovor o volkovih, medvedih in divjih lovcih. Napeto sem prisluhnil, saj je v teh dneh ni bilo stvari, ki bi me bolj zanimala kot takele živalske zgodbe. Ti možje, ki so večinoma svoja najlepša leta pustili v gozdu — nekateri so bili tu že dvajset, petindvajset in več let — so imeli takih zgodb na zalogi cel kup in za vsak okus; zabavne, poučne, moralistične, filozofske pa tudi nekaj pravih shrhljivk.

Drvarji so pripovedovali, drug drugemu vneto pritrjevali ali še bolj vneto oporekali, navajali primere, postavljali teze in antiteze, dokaze in protidokaze (steklenica s slivovko je ves ta čas skoraj nenehno krožila po baraki), potem pa je najstarejši med njimi, žilav možak s markantnimi hajduškimi brki in pesniško frizuro — prav tisti, ki mi je bil dopoldne demonstriral netenje ognja s kremenom in kresilno gobo — vzel v roke gusle in lok, nato pa z zaprtimi očmi zapel in zaigral:

...svaki Slaven pesnička je duša,
uvjek rado stare pjesme sluša...

Pogovora o medvedih in volkovih je bilo v trenutku konec in vsi smo kot eno samo veliko uho prisluhnilli starčevi pesmi. Gusle, na katere je igral, so bile dokaj primitivne; sestavljal jih je lesen zabojček, čez katerega je bila na eni strani napeta kožnata opna. Imele so eno samo struno iz konjske žime, višino tona pa je

guslar sproti spreminjal z odvijanjem in privijanjem lesenega vijaka na vratu glasbila. Nad starčevo posteljo je viselo še več instrumentov, ki so bili fineje izdelani kot ta, na katerega je zdaj igral. Izdolbeni so bili iz enega samega kosa mehke javorovine in vrat se jim je na vrhu končal v obliki kozorogove glave. Toda starec je najraje igral na te prve, grobo izdelane, ker so imele baje najlepši zvok.

Starčeve pesmi so nas vse tako prevzele, da smo kar pozabili na zaspanost in utrujenost. Ura je bila že enajst, brkati možakar pa je še vedno neutrudno vlekel po eni in edini struni svojega glasbila, se v ritmu glasbe z zaprtimi očmi zibal na eno in na drugo stran in pel stare pesmi na večno temo ljubezni, stare balade o turških bojih, pa tudi novejše o partizanskih bojih na Sutjeski. Med njimi je bila tudi že ponarodela pesem o Savi Kovačeviću, katere besedilo je vklesano na Savinem grobu v Krekovih nad Tjentištem:

... što to buči Sutjeska,
krv pliva po njoj,
divizija Savina
bije teški boj...

Hrbet odpoveduje, zobje izpadajo, v noge se seli revmatizem. Ta gmajna nas bo vse pokopala, je potožil stari guslar, ko se je zjutraj trudoma in stokoma dvigal iz postelje. V baraki je bilo mrzlo, zato je nekdo, še preden so drugi vstali, nacepil drva in zakuril železno peč v kotu. Može so se drug za drugim dvigali iz postelj, si okrog bosih nog ovijali obujke in natikali visoke drvarske škornje. Drug za drugim so tudi odhajali v jedilnico na zajtrk, potem pa so na dvorišču že zahrumeli tovarnjaki in nov delovni dan se je začel. Ob pol osmih zjutraj so poleg mene ostali v taboru samo še kuhar, čuvaj, mehanik in čistilka. Ta čistilka ni bila nič kaj privlačna, koščena ženska pri štiridesetih, a ker je bila edina ženska v taboru in povrh še samska, so na njen račun ves čas letele — sicer nedolžne — zbadljivke. Toda še malo ni bilo videti, da bi jo to kaj jezilo. Najbrž si je v teh dvajsetih letih, toliko časa je namreč delala po gozdovih, že dodobra utrdila kožo.

Po večdnevnem slabem vremenu, dežju, vetru, mrazu in zdaj še snegu (do Hrčavke sicer ni segel), je spet posijalo sonce. Oprtal sem si nahrbtnik in šel v Tjentišče. Zelengora me je tokrat porazila. A nekoč se bom vrnil in takrat bom jaz zmagovalac.

BODOČNOST MINERALNEGA GNOJENJA V GOZDOVIH

Bengston, George W.: Forest Fertilization in the United States: Progress and Outlook (Gozdarska fertilizacija v Združenih državah: dosedanji napredek in izgledi za naprej). Journal of Forestry, 1979, No. 4, s. 222-229.

Avtor članka je znani ameriški strokovnjak za gozdarsko fertilizacijo oziroma za mineralno gnojenje v gozdovih. Uporaba mineralnih gnojiv je doživljala zadnji čas precejšnje pretrese. Začelo se je z energetsko krizo v letih 1973/74, ki nas je spomnila na to, da zaloge naravnih surovin niso neizčrpane. To velja ne samo za nafto, ampak tudi za naravne zaloge fosfatov in kalijevih soli, ki so nepogrešljive surovine pri izdelavi umetnih gnojiv. Po letu 1973 so se cene mineralnih gnojiv v Združenih državah močno zvišale, kar je, vsaj za nekaj časa, zmanjšalo njihovo porabo.

V Združenih državah je poraba mineralnih gnojiv v gozdarstvu razmeroma neznatna. Gozdarstvo porabi manj kot 1% tiste količine mineralnih gnojiv, ki je porabi kmetijstvo. Verjetno imamo podobno razmerje tudi v zahodni Evropi. V Združenih državah imajo dve področji gozdarskega gnojenja, v pacifiškem severozahodu in v subtropskem jugovzhodu. V pacifiškem severozahodu gnojijo predvsem duglazijeve sestoje v dovolj vlažnem podnebju. Srednjedobnim sestojem primanjkuje dušika, kar utegne biti posledica ekstenzivnega gospodarjenja z goloseki in izpiranja nitratov iz tal. V subtropskem jugovzhodu je pomembno predvsem gnojenje s fosforjem, ki ga posebno manjka na osušenih nekdanjih močvirnih tleh, kjer se danes raztezajo velike plantaže subtropskih borov. Razen na teh dveh področjih je gozdarskega gnojenja v Združenih državah malo ali nič. Isto velja tudi za gnojenje listnatih sestojev. Po objavljenih podatkih v članku, se investicije v gozdarsko gnojenje dobro obrestujejo. Po vsej verjetnosti so gnojni sestoji bolj podobni plantažam kot naravnim gozdovom. Velike gozdarske oziroma lesno industrijske kompanije najbrž dobro pazijo na to, da se jim investiranje v gnojenje tudi izplača.

Za nas je zanimivo predvsem, kaj avtor misli o bodočnosti gnojenja v gozdovih. Glede bodoče preskrbe z gnojivi je kar optimističen. Združene države so sicer svoje

naravne fosfate že porabile, toda dobri izgledi so, da se z njimi preskrbujejo iz drugih držav. Poleg tega pri pametnem gospodarjenju ni potrebno pogosto dodajanje fosfornih gnojiv, posebno če naravno kroženje materije v gozdu ni preveč prizadeto. Težje je z dušikom, ki pri golosečnem gospodarjenju izginja iz gozdnih tal. Proizvodnja dušičnih gnojiv zahteva plinske ogljikovodike, to je deficitne petrokemične proizvode. Glede preskrbe z dušikovimi gnojivi je avtor manj optimističen. Za avtor ničesar ne govori o preskrbi s kalijevimi gnojivi, ki jih pri nas ne moremo pogrešati. Najbrž tudi glede tega ne moremo biti preveč optimistični.

Za gozdarsko gnojenje avtor smatra, da bo ohranilo svoj pomen tudi v bodočnosti. Cene mineralnih gnojiv, pa tudi ekološka problematika mineralnega gnojenja, bodo obseg gnojenja omejevali. Energetska kriza leta 1973/74 je prinesla vsaj nekaj iztroznitve. Tako v Združenih državah vedno bolj mislijo na to, da bi naravni kapital hranilnih elementov v tleh čim bolj ohranili in pametno izrabljali. Tako naj bi se potreba po problematičnem umetnem gnojenju čim bolj zmanjšala. Mineralna gnojiva je treba razvijati tako, da jih rastline lahko čim bolj izrabijo, da so izgube hranilnih elementov čim manjše. V bodoče, tako smatra avtor, imajo mineralna gnojiva izgleda le, če bodo delovala kot stimulator in katalizator pri odpiranju zalog hranilnih elementov v tleh. Poraba mineralnih gnojiv bi se tako obdržala v znosnih mejah. Umetno nadomeščanje porabljenih hraniv v tleh bo iz ekonomskih in ekoloških razlogov vedno težje. Pomembnejšo vlogo bodo imele tudi razne biošške melioracije tat ter biološko vezanje dušika iz zraka, kot ga imamo pri leguminozah, pri jeiši itd. Le na tak način se bo mogoče izogniti surovinskim, energetskim in ekološkim stiskam.

Marjan Zupančič

ČLENONOŽCI V GOZDOVIH

Vloga členonožcev v gozdnih ekosistemih (The Role of Arthropods in Forest Ecosystems). Zbornik simpozija ob 15. mednarodnem kongresu entomologov, Washington, 1976; 104 strani, 28 grafikonov, Springer Verlag, New York, 1977.

Pomen členonožcev v zgradbi narave že dolgo zanima biologe, dejansko o njihovi vlogi v funkcioniranju gozdnih ekosistemov ne vemo veliko.

Pričujoči Zbornik s simpozija o vlogi členonožcev v gozdnih ekosistemi (ob priložnosti 16. mednarodnega entomološkega kongresa avgusta 1976 v Washingtonu) vsebuje različne poglede na vlogo fitofagih in saprofagih členonožcev v oblikovanju in uravnavanju funkcioniranja kopnih ekosistemov.

Teme, ki jih avtorji obravnavajo v svojih prispevkih nam odpirajo nove poglede na vlogo členonožcev v oblikovanju razvojnih sukcesij, medvrstnih kompeticijah, v rastlinski produkciji, ekologiji opravešanja, razgradnji opada, v kroženju hranilnih snovi idr.

Prvi del Zbornika je posvečen nekaterim fitofagim vrstam, oziroma njihovim direktnim in indirektnim vplivom na okolje, predvsem njihovi vlogi v oblikovanju razvojnih sukcesij vegetacije. Tako npr. podlubnik *Dendroctonus ponderosae*, napada in uničuje predvsem dominantne osebkke (ameriškega) bora *Pinus contorta* ter tako selektivno vpliva na frekvenčno porazdelitev dreves po debelini. S tem pa vpliva na celotno dogajanje znotraj ekosistema (vpliv na dotok svetlobe na tla).

Selectivni defolianti (vrste, ki se hranijo z listi) »uravnavajo« kompeticijske sposobnosti znotraj ekvaliptusovih združb v Avstraliji, s tem pa tudi vplivajo na njihovo zgradbo, itd.

Drugi del Zbornika je posvečen saprofagim členonožcem v ileh, njihovi vlogi pri razgradnji opada, pomembnosti členonožcev kot bioindikatorjev stanja oziroma razvoja tal, njihov pomen pri regeneraciji preizkoriščenih tal in drugo.

Vsakemu od prispevkov je dodana izčrpna bibliografija, s čimer je vsem ki jih obravnavana problematika bolj zanima, v veliki meri olajšano nadaljnje pridobivanje znanja.

Miha Adamič, dipl. inž. goz.

GOJITEV IN ODSTREL JELENJADI

Pregled gojitve in odstrela jelenjadi v lovskem letu 1978 v notranjskem lovskogojitvenem območju. Izdala Lovska zveza Postojna 1979, 48 str., 25 tabel, 9 graf. Avtorja sta Anton Simonič in Franc Perko.

Ob izidu te knjižice je bila v gradu Snežnik priložnostna razstava, ki je v smiselnem

strokovnem redu ponazarjala ugotovitve in sklepe zapisane v tej knjigi. Pravzaprav se ta knjižica in omenjena razstava dopolnjujeta v toliki meri, da ju moramo skupaj omenjati tudi v tej oceni.

Pri omenjenem delu gre za dve bistveni vrednoti, ki jih pri sicer razvitem slovenskem lovskem gospodarstvu, žal še vedno pogrešamo.

Pisec A. S. je s sistematičnim večletnim zbiranjem podatkov o odstrelu jelenjadi v notranjskem lovskogojitvenem območju ter z dokaj temeljito analizo pojavov in rezultatov v tej analizi strokovno ocenil kakovost jelenjadi in njen razvoj v območju. To je prvi takšen poskus (upajmo, da ni zadnji!) strokovne analize lovskega gospodarjenja v nekem območju. Lahko bi celo rekli, da gre za odločilni korak naprej, ki vodi iz že preveč pragmatičnega, klasičnega gospodarjenja »po občutku«, ki je že desetletja zakoreninjeno v našem lovstvu, v sodobno strokovno in znanstveno utemeljeno, dinamično in po vsebini ekološko kompleksno gospodarjenje z našo krajinsko favno.

Tu pa smo pri drugi vrednoti te knjižice pa tudi pri zameri. Avtorja ne ostajata statična, ne zadovoljujeta se z analizo temveč poskušata s pomočjo nekaterih aksiometričnih parametrov predvideti trend razvoja jelenjadi v obravnavanem ekosistemu, v okviru teh pa opredeliti svoje naloge ter naloge sodelavcev, da bi v nekem času dobili homogeno, ekološko uravnoteženo in optimalno vitalno pa tudi proizvodno maksimalno organsko krajinsko tvorbo (predvsem gozdno). Ne gre seveda brez zamere. Samo obdelava jelenjadi, je za takšne ambicije, seveda premalo. Toda pustimo zamero, počakajmo! Pionirsko delo in pereča aktualnost jelenjadi sta okoliščini, zaradi katerih zamera ne bi bila na mestu.

Upajmo, da ne bo ostalo pri prvem koraku!

mk

ALI JE JELKA IZGUBLJENA DREVESNA VRSTA

Mayer, H.: Zur waldbaulichen Bedeutung der Weisstanne im mitteleuropäischen Bergwald (O gozdnogojitvenem pomenu jelke v srednjeevropskem gorskem gozdu). Forst-u. Holzwirt, 1979, No. 16, p. 333-343.

Znana strokovna revija Der Forst- und Holzwirt, ki izhaja v Hannoveru, številka 16 (25. 8. 1979), je bila v celoti posvečena prob-

lemu jelke, njenemu pomenu ter vplivu divjadi in boleznim na izginjanje jelke. Iz te revije povzemam dva najpomembnejša članka.

Skrivnostno sušenje jelke (*Abies alba Mill.*) že dolgo časa vznemirja gozdarje. O njem je bilo že veliko napisanega (tudi pri nas), vendar ta pojav do danes ni pojasnjen. Verjetno vpliva kompleks faktorjev, ki zmanjšujejo vitalnost jelke. Seveda jelka najprej propada na neodgovarjajočih rastiščih, pri neprimernem gozdnogojitvenem obravnavanju, ki ne upošteva občutljivosti jelke, ampak gospodarji z njo podobno kot z razmeroma robustno in pionirsko smreko. Propadanje jelke ni povsod enako. Zaenkrat je jelka najbolj prizadeta na severnem delu svoje razširjenosti, v južni Evropi pa je presenetljivo zdrava. Sicer pa glede propadanja jelke ni mogoče zaslediti jasnih povezav. Včasih jelka propada tudi tam, kjer ni opaziti ne boleznim ne škodljivcev, kjer ni mogoče govoriti ne o poletnih sušah in zimskih mrazih in kjer je gospodarjenje z gozdom strokovno primerno.

Naravni areal razširjenosti jelke zajema takorekoč najugodnejša rastišča v montanski stopnji srednjeevropskih in južноеvropskih gorovij. Jelka skupaj z bukvijo in smreko je odločilen sestavni del gorskih mešanih gozdov, ki pomenijo višek v razvojni stopnji evropskih gozdov. Jelka, seveda če ni prizadeta, je tudi najproduktivnejša evropska drevesna vrsta in doseže v pragozdnih rezervatih višine prek 60 m. Pri majhni zastopanosti smreke je jelka nepogrešljiva v gospodarskem pogledu. Še bolj je jelka nepogrešljiva v ekološkem pogledu zaradi svojega ugodnega vpliva na tla in humus, zaradi svojega globokega, navpično usmerjenega koreninskega sistema. Zaradi trdne zasidranosti v tleh je odporna proti vetrolomu, snegolomu in je tako nepogrešljiv stabilizator v gorskih gozdovih. Jelka je sposobna, da čaka v senci in zapolnjuje praznine, ki se pojavljajo v sestoji. Tako je zelo pomembna za različne varovalne in sploh »multifunkcionalne« gozdove.

V gorskih mešanih gozdovih se je delež jelke danes močno zmanjšal. Jelka je poseben močno izpostavljena objedanju divjadi in to že v najzgodnejši mladosti, kar še posebno zmanjšuje njen delež. Izginjanje jelke je zaenkrat mogoče omejiti edino s tem, da jo čim bolj obvarujemo pred neugodnimi antropogenimi vplivi. Tako je po-

membno urediti problem divjadi in izogibati se je treba grobih napak na gozdnogojitvenem področju. Pri pomlajevanju ne smemo naglo pospravljati stare sestoje in sploh ne smemo zapasti gonji in hitrici. Jelovo mladje se mora razvijati pod primernim zastorom in ne na odprti površini. Nagla rast v mladosti pomeni tudi hitro staranje v odrasli dobi. Pomlajevalna doba mora torej biti dovolj dolga. Pri negi sestoja je treba že od vsega začetka skrbeti za pravilno obliko krošenj, ki morajo biti dovolj razvite in nikoli nepopravljivo zakrnete. Izogibati se je treba vsem naglim in močnim presvetlitvam, zgradba sestoja mora biti stopničasta, sestoj mora biti raznodoben. Jelka nikakor ne sme tvoriti enodobnih, enoslojnih in čistih sestojev. Primesanost jelke naj ne bo posamična, pač pa v večjih ali manjših skupinah, da tako lažje zdrži konkurenco drugih drevesnih vrst.

Na vprašanje, ali je jelka izgubljena ali ne, avtor odgovarja takole: jelka je v vsakem pogledu toliko nepogrešljiva vrsta, da jo ne smemo enostavno odpisati. Sicer propadanje jelke ni stvar modernega časa. Poznali so ga že v 16. stoletju. Po posameznih kriznih dobah se je jelka še vedno opomogla in se ohranila. Današnji čas je priložil še hude civilizacijske obremenitve (problem divjadi, onesnaženje zraka itd.). V primerjavi z brestom, propadanje jelke ni toliko kritično. Tako je treba narediti vse za ohranitev jelke. Z običajnimi gozdnovarstvenimi ukrepi jelki ne moremo dosti pomagati, pač pa lahko z gozdnogojitvenimi ukrepanjem propadanje jelke znatno omejimo. Avtor navaja tudi obširen seznam možnih gozdnogojitvenih ukrepov.

Petri, G.: *Der Einfluss des Schalenwildes aus die Tannennachzucht im Schwarzwald (Vpliv parkljaste divjadi na pomlajevanje jelke v Schwarzwald). Forst- u. Holzwirt. 1979, No. 16, p. 355-361.*

Avtor se je lotil bolečega, tolikokrat obravnavanega in še vedno nerešenega vprašanja. Ni dvoma o tem, da je izginjanje jelke v tesni zvezi z vprašanjem divjadi. Jelka se ne pomlajuje masovno in ohranja svoj delež v sestoji tudi z manjšim številom osebkov v mladju. Ker je jelovo mladje v primerjavi z ostalim mladjem redkost, ga divjad toliko bolj objeda. Vpliv divjadi pa zgovorno kaže primerjava ograjenih in neograjnih površin. V Schwarzwaldu je v ograjenih površinah bujno naravno mladje s

predraslo jelko, smreko in listavci. Izven ograjenih površin pa v najboljšem primeru ostane nekaj smreke. Izven ograje srnjad požre še celo enoletne jelove smreke, še preden jih je mogoče opaziti. Tako nastane vtis, da se jelov pomladek sploh ne pojavlja. Podobni so bili rezultati takih primerjav tudi v južni Nemčiji in tudi v Švici.

Problem divjadi avtor obravnava tudi z zgodovinskega vidika. Že pred stoletji je bil lov in njegov vpliv na stanje gozda tesno povezan s političnim in družbenim razvojem. Pred dobrimi 200 leti je jelenjad v deželi Württemberg dosegla številčnost, ki je podobna današnji. Podobno je bilo tudi v nekaterih sosednjih deželah. Velika številčnost divjadi in tudi divjih prašičev je bila hudo breme za kmete. Tožbe kmetov so imele večji uspeh šele v začetku 19. stoletja, ko so takratni fevdalni vladarji odločno poskrbeli za zmanjšanje številčnosti te divjadi. V viharnih časih, ki so sledili, jelenjad zaradi svoje številčnosti nikoli ni povzročala problemov. Šele po drugi svetovni vojni je številčnost jelenjadi skokovito narasla, poleg tega pa je jelenjad močno povečala svoj areal. Precej podoben je bil razvoj pri srnjadi. Do pred sto leti je bila številčnost srnjadi zelo skromna, nato se je začela polagoma večati, okrog leta 1900 so se že pojavile tožbe zaradi škod, ki jih je povzročila srnjad. Šele po drugi svetovni vojni je tudi pri srnjadi prišlo do eksplozivne razmnožitve in širjenja areala.

Vzporedno z naraščanjem številčnosti parkljaste divjadi, ki se je začelo nekako pred sto leti, se je v severnem Schwarzwaldju zmanjševal delež jelke v gozdovih, in je od leta 1880 do danes padel od 40% na 23,6%. Najbolj trpi jelka zaradi objedanja v svoji najzgodnejši mladostni dobi, pa tudi drgnjenja in lupljenja kasneje je usodno.

Avtor je tudi približno izračunal, koliko direktne finančne izgube mora nositi gozdni obrat zaradi izpada naravnega jelovega mladja in zaradi zaščitnih ukrepov proti divjadi. Pri tem ni upošteval dolgoročnih materialnih in ostalih izgub zaradi siromašenja in degradiranja gozda, zaradi izgube tako pomembne drevesne vrste. Tako te škode na področju brez jelenjadi stanejo 42 DM/ha letno, na področjih z jelenjadjo pa do 100 DM/ha letno. Te obremenitve pomenijo izgubo 73% poslovnega uspeha v državnih gozdovih v letu 1977. Brez teh obremenitev

bi bil gospodarski položaj gozdarstva naravnost imeniten.

Dosedanja prizadevanja za rešitev problema divjadi in s tem za ohranitev jelke, so prinesla le malo uspeha. Pretirano krmljenje divjadi še vedno povečuje njeno številčnost. Lov je postal težji zaradi vedno večjega števila obiskovalcev v gozdu, zaradi organizacijskih in zakonskih sprememb, ki so povečale gozdarska okrožja in revirje in tudi drugače otežile lov. Za rešitev problema avtor navaja katalog ukrepov, kot smo jih že pogosto slišali in brali. Tako je v vsakem slučaju potrebno zmanjšati število divjadi na pametno in znosno mero; čim bolj je treba izboljšati biotop divjadi in se odreči pretiranemu krmljenju; mladje je treba ščititi z ograjami in zaščitnimi sredstvi; Izrabit je treba vse možnosti, da se olajša lov; več je treba razumevanja med gozdarji in lovci in sploh več razumevanja za problem divjadi na široki osnovi. Naj izgledajo te želje še tako neuresničljive, toda odgovornost pred bodočimi rodovi zahteva, da jih vzamemo resno.

Dr. Marjan Zupančič

SLOVENSKE STROKOVNE KNJIŽNE IZDAJE

Prilika za poceni izpopolnitev zasebnih strokovnih knjižnic zlasti pa knjižnic na temeljnih gozdnogospodarskih organizacijah.

	din
16. ČOKL, M.: (1962) Tehnika odkazovanja	30
17. NOVAK, M.: (1963) Ekonomska stran načrtovanja gozdnih cest	25
20. HOČEVAR, S.: (1967) Bolezni gozdnega drevja. Zvezek 1 (slov. in srbohr.)	25
22. TURK, Z.: (1967) Mehanizirano lupljenje in drzanje lesa	30
24. KNEZ, A.: (1969) Vloga gozda pri reševanju problematike višinskih kmetij	30
27. ČOKL, M.: (1970) Racionalizacija metod za urejanje gozdov	35
28. HORVAT, S.: (1970) Stanje in razvojne tendence v gozdnem semenarstvu in drevesničarstvu. Nove metode dela in možnosti racionalizacije v drevesničarstvu	18
30. WINKLER, I.: (1970) Gospodarnost nove tehnologije sečnje in izdelave iglavcev	20
UDE, J.: Osnovne fiziološke meritve pri gozdnem delu	

	din		din
31. WINKLER, J.: (1970) Zasebni gozdovi v SR Sloveniji kot družbeno-ekonomski problem	40	51. IVANEK, F.: (1976) Vrednotenje poškodb pri spravilu lesa v gozdovih na Pohorju	100
32. SGERM, F.: (1971) Debela jelka iz Trnovskega gozda	35	52. LIPOGLAVŠEK, M.: (1976) Vpliv časovnega spreminjanja vlažnosti drobnega bukovega lesa na merjenje po teži	150
33. Kolektiv avtorjev: (1972) Beneficirana delovna doba gozdnega delavca v neposredni proizvodnji	120	53. KAVČIČ, S.: (1977) Informacije za ugotovitev dela dohodka, ki izhaja iz različnih naravnih in proizvodnih pogojev gospodarjenja v gozdarstvu	156
36. KRIVEC, A.: (1972) Mehanizirano nakladanje pri prevozu lesa	50	54. REBULA, E.: (1977) Odvisnost učinkovitosti sečnje in izdelave listavcev od prsnega premera drevesa	86
37. TURK, Z. in LIPOGLAVŠEK, M.: (1972) Volumni težinski delež lubja glede na premer deblovine jelke, smreke in bukve v nekaterih območjih Slovenije	20	55. SGERM, F.: (1977) Topolov nasad v Špicí in njegova rentabilnost	50
38. CIGLAR, M.: (1974) Možnosti uvažanja kmečkoga turizma na gorskih kmetijah	60	56. KORDIŠ, F.: (1977) Vitalnost in konkurenca v mešanem gozdu bukve in plemenitih listavcev na rastišču Abieti-Fagetum dinaricum	60
39. GAŠPERŠIČ, F.: (1974) Zakonitosti naravnega pomlajevanja jelovobukovih gozdov na Visokem Krasu snežniško-javorniškega masiva	50	57. TURK, Z.: (1977) Metodika kalkulacij ekonomičnosti strojnog rada u šumarstvu	60
40. LIPOGLAVŠEK, M.: (1974) Spravilo lesa s konji v Sloveniji	50	59. REMIC, C.: (1977) Stanje mehanizacije v izkoriščanju gozdov Slovenije koncem leta 1976	40
41. PIPAN, R.: (1974) Optimalna zaloga slovenskih gozdov ob upoštevanju prirastka vrednosti	40	60. ČOKL, M.: (1977) Merjenje sestojev in njihovega potenciala	250
42. TURK, Z.: (1974) Mehanizirana obdelava oblovine iglavcev in njena ekonomičnost	80	61. REBULA, E.: (1978) Ugotavljanje osnov potrebnega časa za sečnjo in izdelavo jelovine in smrekovine v postojnskem GG območju	150
44. TURK, Z.: (1975) Metodika kalkulacij ekonomičnosti strojnega dela v gozdarstvu	30	62. KOTAR, M.: (1978) Debela jelka s Turna	120
46. ČOKL, M.: (1975) Racionalizacija urejanja malodonosnih gozdov	100		
47. REMIC, C.: (1975) Stanje mehanizacije v izkoriščanju gozdov SR Slovenije koncem leta 1974	20	Na zalogi so tudi ZBORNIKI št.: 4, 5, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 po enotni ceni 100 din.	
48. ERKER, R. in PUHEK, V.: (1975) Eksote gozdnega drevja v Sloveniji Sitka — <i>Picea sitchensis</i> (BONG.) CARR.	50	Naročila pošljite pismeno na Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo pri BF, 61000 Ljubljana, Večna pot 2, ali po telefonu št. 264-761, int. 22.	
49. ČOKL, M.: (1976) Metodika ugotavljanja razvoja sestojev	85	Opomba: Številke pred naslovi publikacij predstavljajo tekoče številke izdanih publikacij.	
50. ŽUMER, L.: (1976) Delež gozdov v slovenskem prostoru	150		

IZ DOMAČE IN TUJE PRAKSE

PROBLEMI SO — ALI BODO TUDI REŠITVE?

Letos novembra bo v Limi (Peru, Južna Amerika) specializiran mednarodni sejem gozdarstva in lesarstva TECNOFOREST. To bo pravzaprav drugi del prireditve, ki je bila že lani v tem mestu. Takrat so izbrali izvirno obliko dela s tem, da so izdali takozvano KNJIGO PROBLEMOV. V njej je bilo opredeljenih 764 tehničnih problemov s področja gozdarstva in lesne predelave, ki so jo sestavili na osnovi dragih poizvedb pri 1500 latinskoameriških podjetjih s tega področja.

Novembrsko posvetovanje bo verjetno zelo živahno. Delo ne bo forumsko, temveč diskusijsko za sedmimi okroglimi mizami. Ob tej priložnosti bodo izdali KNJIGO REŠITEV. Že prvič je sodelovalo 35 držav, sedaj pa jih pričakujejo še več. Upajmo, da v KNJIGI REŠITEV ne bodo čisto pozabili, da gozd ni rudnik, ampak umrljiva živa tvorba, za katero že marsikje na Zemlji žalujejo.

mk

SREČANJE SEKCIJE ZA GOZDNOGOSPODARSKO NAČRTOVANJE

Konec septembra je visokošolska temeljna organizacija za gozdarstvo pri Biotehniški fakulteti v Ljubljani gostila strokovnjake specialiste za urejanje gozdov z vseh jugoslovanskih gozdarskih visokih šol. Takšna oblika medkatederskega sodelovanja je sicer že ustaljena praksa jugoslovanskih gozdarskih visokih šol, kljub temu pa je bilo to srečanje zaradi časa in okoliščin posebnega pomena. Gostitelji so ob pozdravu poudarili, da bi moralo biti to sodelovanje še bolj intenzivno. Saj postaja že prislovično, da zelo dobro poznamo strokovno problematiko drugih evropskih dežel, med republikami pa prihaja do stikov zelo redko.

Sodelovanje med specialisti za urejanje gozdov pa je še posebej pomembno, saj gre za problematiko integralnega planiranja, ki je v tem trenutku aktualna družbena naloga. Ker tvorijo gozdovi in polgozdovi večji delež v jugoslovanskem naravnem prostoru (prek 60%), je gozdarstvo v procesu integralnega planiranja odločujoč faktor. Poleg tega gre v gozdarstvu za tradicijo, ki je v

načrtovanju prostora najdaljša in najkompleksnejša. Res, da se je način planiranja z gozdovi v zadnjem času zelo spremenil, tako po vsebini kot tudi po obliki, toda zelo težko bi danes izpeljali najsodobnejše planiranje z gozdnim prostorom, če le-to ne bi imelo za seboj 200-letne tradicije. Za prvi dokument načrtovanja z gozdom velja Gozdni red vojvodine Kranjske iz leta 1771. Na posvetovanju pa so objavili, da segajo nekateri načrti gospodarjenja z gozdovi še dlje nazaj, v petdeseta leta 18. stoletja. Pri tem ne gre za enkratne akte v obliki raznih upravnih odločb, temveč za prave planske elaborate, poglobljene in kompleksne, ki so včasih tehtali tudi po več kilogramov. No, kar je še pomembnejše, ti elaborati niso ostali sami. Obnavljali so jih vsakih 10 let, vse do današnjih dni. Zadnja arhivska odkritja so kompletirala kontinuirano plansko dokumentacijo za idrijske rudniške gozdove celo za 200 let nazaj. Številni teoretični gozdarskega načrtovanja so delovali prav v naših gozdovih.

Udeleženci posvetovanja so si praktične pristope, ki so danes seveda močno izpopolnjeni (gozdarji uporabljajo tudi najsodobnejše tehnologije za registriranje in obdelavo podatkov o prostoru) ogledali na gozdnih gospodarstvih v Postojni in Slovenj Gradcu. Gostje iz sosednje Hrvaške pa so ob slovesu dobili tudi svoj najstarejši ureditveni načrt za Motovunske gozdove v Istri iz leta 1778, ki so ga slovenski kolegi izbrskali v dunajskem državnem arhivu.

Udeleženci srečanja so poslušali naslednje avtorje in teme:

Dr. F. Gašperšič — Dosedanji razvoj in bodoče naloge gozdnogospodarskega načrtovanja v SR Sloveniji.

Dr. I. Winkler — Vključevanje gozdnogospodarskega načrtovanja v celovit sistem družbenega planiranja.

Mag. B. Anko — Sodelovanje gozdarstva v procesih prostorskega planiranja v Sloveniji.

Dr. Ž. Košir — Gozdarska informatika.

J. Sedej — Prikaz Gozdnega gospodarstva Postojna in njegove razvojne usmerjenosti.

F. Perko — Prikaz tradicije gozdnogospodarskega načrtovanja v gozdnih postojnega območja.

M. Juvančič — Prikaz razvoja gozdnogospodarskih kart.

T. Simonič — Usklajevanje odnosov med gozdom in divjadjo na principu kontrole.

H. Dolinšek — Osnovne značilnosti in usmeritev gospodarjenja z zasebnimi gozdovi v gozdnogospodarskem območju Slovenj Gradec.

J. Potočnik — Posebnosti gozdnogospodarskega načrtovanja v zasebnih gozdovih

na slovenjgraškem gozdnogospodarskem območju.

Mag. B. Anko — Pernice, gena za gozdne krajine, njene funkcije ter njihovo ugrajevanje v sistem planiranja in gospodarjenja z gozdom in krajino.

T. Modic — Prikaz temeljne organizacije kooperantov gozdarstva Radlje.

mk

DRUŠTVENE VESTI

OBČNI ZBOR NAŠE STROKOVNE ORGANIZACIJE

Spomladi je bil redni občni zbor Zveze inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenije na Dobrni pri Celju. Poleg občnega zbora, na katerem je bilo izbrano novo vodstvo Zveze (predsednik, upravni in nadzorni odbor) ter imenovana urednika obeh revij — Gozdarskega vestnika in Lesa — je bilo ob tej priliki tudi posvetovanje z osrednjo temo Smeri razvoja žagarstva na Slovenskem. Številni razpravljalci so kritično ocenili današnje stanje v žagarstvu, kvaliteto, kapacitete, ambicije, alimentacijo, usmerjanje, surovine itd.

Na občnem zboru je pred delegati področnih DIT polagal račun upravni odbor ZIT GL, ki je vodil našo strokovno organizacijo od leta 1977 do letošnjega leta. Dosegel je nekaj lepih uspehov, zlasti v povezovanju Zveze s področnimi društvi. Ohranil in razvijal je tudi tiste oblike dela, ki so se že v prejšnjih letih pokazale kot dobre in uspešne. Slej ko prej je ostala njegova osrednja naloga, da s koordinacijo, usmerjanjem in organiziranjem vzpodbuja tiste naloge v gozdarstvu, ki so pomembne za Slovenijo kot celoto. To je še zlasti pomembno v procesu vse večje samoupravne avtonomizacije združenega dela, kjer je potrebno prejšnjo administrativno povezanost tega dela, nadomestiti s sistemi in procesi dogovarjanja. Občni zbor je pri tem visoko ocenil zlasti vlogo in prizadevanje dosedanjega predsednika ZIT GL S. Rajiča, ki je nosil glavno breme dela v idejnem kakor tudi realizacijskem smislu.

Nato so delegati izbrali novega predsednika UO ZIT GL mag. Zdenka Otrina (Ljubljana) pa tudi nov upravni odbor, ki so ga že v kandidacijskih pripravah predlagali področni DIT oziroma njihovi zbori. Le-ta je sestavljen takole:

Gozdarstvo — Peter Hujs (Brežice), Jože Jeraj (Nazarje), Ladislav Nemesszeghy (Murska Sobota), Vinko Nič (Maribor), Ignacij Pišlar (Tolmin), Franc Polanec (Kranj), dr. Edvard Rebula (Postojna), Jože Skumavec (Bled), Danijel Šoster (Celje), Adolf Štor (Novo mesto) in Drago Zagorc (Slovenj Gradec).

Lesarstvo — Damir Boškovič, Franc Burger, Janez Eisenzopf, Štefan Fras, Miloš Martinič, Samo Oblak, Anton Piškur, Rudi Pavšič, Slobodan Rajič, Miro Tratnik in Marjan Viher.

Nadzorni odbor — dr. Jože Kovač, mag. Alojzij Leb in Branko Štampar.

Za tajnico je bila ponovno izbrana Marija Tavčar, urednika pa ostajata M. Kmecl (Gozdarski vestnik) in O. Jug (Les).

Novi organi zveze so že na prvi seji sestavili program svojega dela v naslednji mandatni dobi. Skelet tega programa objavljamo, zaželeno pa je, da ga člani UO, področni DIT pa tudi sleherni posameznik, član naše organizacije, med mandatno dobo dopolnjujejo, svoje predloge sporočajo Zvezi ali DIT in da seveda tudi aktivno sodelujejo pri njegovi realizaciji. Brez demagoškega prizvoka je treba poudariti, da bo naša organizacija uspela samo, če bomo delali vsi, s prepričanjem, da je to delo potrebno in pomembno zaradi nas samih in ne zato, da bi ostala tabla nad vrati čista. Razlogov za takšno prepričanje pa je dovolj.

PREDLOG PROGRAMA DELA UPRAVNEGA ODBORA ZVEZE INŽENIRJEV IN TEHNIKOV
GOZDARSTVA IN LESARSTVA SR SLOVENIJE ZA MANDATNO DOBO 1979—1981

1. Društvena aktivnost

- a. Občni zbor spomladi 1981
- b. Plenumi: jeseni 1979
spomladi 1980
jeseni 1980
- c. Sodelovanje članov UO na sestankih DIT GL in po potrebi drugje

2. Posvetovanja

Aktualne teme iz področja gozdarstva in lesarstva ob priliki plenumov in občnega zbora (4 X)

3. Popularizacija obeh strok

Teden gozdov
Vključevanje v vse medije informacij

4. Družabna srečanja

- a. Obdržati tradicijo družabnih srečanj ob priliki občnih zborov in plenumov
- b. Srečanje ali ekskurzija upokojenih kolegov enkrat letno
- c. Vključevanje v prireditve in akcije gozdarskih in lesarskih šolskih centrov

5. Strokovna glasila

Ponovno sprožiti akcijo za pridobivanje novih naročnikov

6. Opravljanje tekočih nalog pomembnih za delovanje ZIT in stalna prisotnost pri kreiranju odločitev pomembnih za razvoj obeh strok

7. Poiskati možnosti in oblike tesnejše povezave z vsemi potrošniki lesne surovine

8. Finančna aktivnost

Ohraniti sedanje finančno stanje, po možnosti povečati pozitivni saldo

9. Društveno delo

- a. Še bolj aktivirati delo področnih DIT, zlasti lesarstva
- b. Seje UO naj se organizirajo na sedežih področnih društev

10. Pritegniti moramo k sodelovanju strokovnjake, znanstveno raziskovalne delavce, pedagoge in delavce iz upravnih služb na republiški ravni

11. Poiskati moramo, v okviru zakonskih določil, možnosti za organizacije priprav za strokovne izpite

12. Animirati vse strokovne delavce za raziskovanja s področja alimentacije z obilino lesno predelovalno industrijo

12. Realizirati sklep UO iz leta 1978 v zvezi s postavitvijo spomenika gozdarjem, lesarjem in lovcem

mk.

STROKOVNI IZPITI ZA POKLICE V GOZDARSTVU V LETU 1979

Komisija za strokovne izpite gozdarske stroke je v maju mesecu priredila seminar za kandidate, ki so opravili pripravniško prakso in bodo delali strokovni izpit. Seminarja se je udeležilo 19 pripravnikov v gozdarstvu, in sicer 6 dipl. inženirjev in 13 tehnikov.

Na seminarju so obravnavali področje družbene ureditve, gozdarske zakonodaje in ekonomike v gozdarstvu. Izpiti so bili dne 7. junija 1979. Prijavili so se 4 kandidati, ki so izpit uspešno opravili (glej tabelo!).

V desetletnem obdobju 1968—1979 odkar deluje izpitna komisija pri Poslovnem združenju gozdnogospodarskih organizacij (sedaj Splošno združenje gozdarstva Slovenije) je opravljajo strokovni izpit 234 pripravnikov.

Vse organizacije združenega dela gozdarstva so bile opozorjene na nove predpise Pravilnika o pripravništvu in strokovnih izpiti delavcev v gospodarstvu (Ur. l. SRS 6/79). Iz določil pravilnika je razvidno, da je v gozdarstvu predpisana obvezna pripravniška praksa in strokovni izpit za naslednje poklice: dipl. inž. gozdarstva, inženir gozdarstva in gozdarski tehnik.

Ime in priimek	Delovna organizacija	Naslov pismenega strokovnega izdelka
Kapus Miroslav dipl. inž. goz.	Gozdno gospodarstvo Bled	Problematika zaraščanja opuščenih kmet. zemljišč v luči valorizacije prostora
Cesar Zdravko tehnik	TOK Bohinj GG Bled	Spravilo lesa s žičnim žerjavom
Jerovšek Kostja tehnik	Gozdno gospodarstvo Bled	Primerjava med debelinskim prirastkom in prirastkom po prehodnih dobah
Fičur Marko tehnik	TOZD gozdarstvo Postojna	Primerjava stroškov nege pri različnih obnovah

Pravilnik velja za delavce v gospodarstvu, ki so stopili v delovno razmerje po 8. marcu 1979. Po 9. členu pravilnika morajo OZD sprejeti samoupravne splošne akte glede izvajanja pravilnika.

Gozdna gospodarstva se morajo glede na 18. člen navedenega pravilnika obvezno izjaviti ali bodo njihovi pripravniki opravljali strokovni izpit pred komisijo, ki jo imenuje ustrezní organ upravljanja pri OZD, ali pa pri republiški komisiji (6. odstavek 18. člena), ki jo ustanovi ustrezní organ Splošnega združenja in bo objavljena v vestniku Gospodarske zbornice Slovenije.

Franjo Jurhar

PRIZNANJE KOLEGOM

Naša Zveza inženirjev in tehnikov Slovenije ima v svoje delo vgrajenih nekaj motivnih organizacijskih instrumentov, med katerimi je najpomembnejši podeljevanje nazivov za služni in častni člani Zveze inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva SR Slovenije. Medtem ko gre v prvem primeru za častni naziv, ki daje javno priznanje listemu, ki se je odlikoval pri delu v DIT pa pomeni naziv častni član javno priznanje zveze za napore in uspehe, ki jih je počaščeni dosegel na področju slovenske gozdarske stroke. Takšna priznanja podeljujemo na svojih vsakoletnih skupščinah ali plenumih, ko se zberemo, da bi ocenili svoje delo.

Tudi na plenumu dne 10. 11. 1978, ki je bil v Portorožu, so podelili nekaj teh častnih priznanj.

Plenum pa je sicer svoje delo posvetil zelo aktualnemu problemu družbenoekonomskih nalog gozdarstva. Plenumu so prisostvovali tudi gostje iz sosednje Madžarske, ki so poudarili, da so stiki s slovenskimi gozdarji edini stiki madžarske gozdarske strokovne organizacije s podobnimi v drugih državah. Inž. Artur Perger, predstavnik avstrijskih gozdarjev na Štajerskem pa je v lepi slovenščini pohvalil visoko strokovno raven posvetovanja. Posebno slednji je zaradi jezikovne pozornosti navdušil vse prisotne.

Pregled novih zaslužnih in častnih članov.

Med dobitniki sta tudi dva strokovnjaka iz sosednje Hrvatske (Šafar-gozdar in Benič-lesar), ki sta dober del svojega strokovnega dela posvetila ravno našim gozdom in našim strokovnim kadrom. Objavljamo kratke obrazložitve oziroma biografije novih počaščenih članov, razen za tiste s področja lesarstva, ki pa jih lahko preberete v reviji Les.

Častni člani:

Dr. Roko Benič, dipl. inž. goz.
Jurij Hočevár, dipl. inž. goz.
Miroslav Jelinčič, goz. teh.
Janez Penca, dipl. inž. goz.
Ivan Papp, dipl. inž. goz.
Marjan Presečnik, dipl. inž. goz.
Josip Šafar, dipl. inž. goz.
Matija Šebenik, goz. teh.

Franc Štefančič, goz. teh.
Pavel Tolar, goz. teh.

Zaslužni člani:

Hubert Dolinšek, dipl. inž. goz.
Rade Kalinovič, dipl. inž. goz.
† Metod Vizjak, dipl. inž. goz.
Vida Vrhnjak, dipl. inž. goz.
Janko Žigon, dipl. inž. goz.

Delovno predsedstvo plenuma: preds. ZIT GL S. Rajič, preds. odbora za gozdarstvo mag. Z. Otrin ter preds. odbora za lesarstvo dr. J. Kovač (desno)

Celjan (Šoster) in Mariborčana (Štampar in Nič) — konstruktivna sosesčina tudi na plenumu

VIDA VRHNJAK

Rodila se je 4. marca 1934 v Kamnici pri Slovenj Gradcu. Osnovno šolo je obiskovala v Slovenj Gradcu in nato med vojno v Novem mestu. V gimnazijo je hodila v Ravnah na Koroškem, kjer je tudi maturirala. Po končani gimnaziji se je vpisala na gozdarsko fakulteto v Ljubljani, kjer je diplomirala leta 1960. Še pred končanim študijem se je zaposlila na Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec, kjer še danes slušbuje.

Kot tajnica DIT gozdarstva in lesarstva Slovenj Gradec že tretjo mandatno dobo zelo vestno in uspešno opravlja svoje delo, ima pa tudi velike uspehe pri organizaciji, kakor tudi pri vodenju gozdarskih krožkov na osnovnih šolah.

HUBERT DOLINŠEK

Rodil se je 24. julija 1934 v Rušah. Tu je tudi obiskoval osnovno šolo in končal nižjo gimnazijo. Nato se je vpisal na Srednjo gozdarsko šolo v Ljubljani. Na gozdarskem oddelku Biotehniške fakultete v Ljubljani je diplomiral leta 1964. Po diplomi se je zaposlil na Gozdnem obratu Ravne, nato pa na GG Slovenj Gradec, kjer slušbuje še danes.

Ves čas svojega delovanja v upravnem odboru Društva inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenj Gradec, daje stalne pobude za strokovno delo članstva, ter tudi sam vedno sodeluje pri izvedbi posameznih nalog. Že več let organizira in vodi strokovne seminarje v okviru gozdno gospodarskega območja Slovenj Gradec, in s tem skrbi za stalno strokovno usposabljanje tamkajšnjega gozdarskega kadra.

MIROSLAV JELINČIČ

Rodil se je 13. junija 1902 na Dolu pri Predmeji v občini Ajdovščina. Osnovno šoto je obiskoval v Gorici, državno realko v Idriji in gozdarsko šoto v Citta Ducale v Italiji.

Od leta 1924 ga je službena pot vodila po raznih krajih, prek Trnovskega gozda, Reke, Leskove doline, Mašuna in Ilirske Bistrice do revirja Okroglina in spet nazaj v Leskovo dolino, od koder je bil zaradi naprednih idej odpeljan v zapore na Reko in nato v internacijo.

Po dveh letih internacije se je vrnil in zaposlil v Ilirski Bistrici, ter deloval kot aktivist v NOB na območju Pivške kotline in Brkinov. Leta 1950 je bil premeščen na GG Postojna, kjer je služboval do 31. marca 1967, ko je bil upokojen.

Je eden tistih naših članov, ki so nastopili gozdarsko službo v obdobju, ko je gozdarstvo Slovenije pričelo orati svojo ledino.

Ker so gozdarji znani kot veliki gentlemani (kolega Rajič pa še posebej) je prvo pristrčno priznanje veljalo edini ženski Vidi Vrhnjakovi. Nato pa po abecednem redu ...

... Miroslavu Jelinciču

... Marjanu Presečniku

... Matiji Šebeniku

RADOMIR KALINOV IČ

Rodil se je 1922. leta v Negotinu. V svojem rojstnem kraju je obiskoval osnovno šolo in gimnazijo, kjer je tudi maturiral. Študija zaradi pričetka druge svetovne vojne ni mogel nadaljevati.

15. aprila 1941. leta so ga Nemci odvedli v ujetništvo, kjer je bil do konca vojne. Po končani vojni je nadaljeval s študijem in leta 1950 diplomiral na agronomsko-gozdarski fakulteti v Beogradu.

Po diplomi se je zaposlil na LIP Novo mesto, in po reorganizaciji gozdarstva in lesne industrije v letu 1955 nastopil službo pri Gozdnem gospodarstvu Novo mesto.

Bil je dolgoletni predsednik DIT gozdarstva in lesarstva Novo mesto, ter član UO. Vedno si je prizadeval, da bi društvo našlo svoje mesto med gozdarji in lesarji novomeškega območja.

JANEZ PENCA

Rodil se je leta 1921 v Novem mestu, kjer je končal osnovno šolo in gimnazijo. Leta 1939 se je vpisal na gozdarsko fakulteto v Zagrebu. Leta 1942 je bil interniran. Po razpadu Italije se je vrnil domov in vključil v NOV. Po demobilizaciji je nadaljeval s študijem in leta 1948 diplomiral na gozdarski fakulteti v Zagrebu.

Po diplomi se je zaposlil na Ministrstvu za gozdarstvo in lesno industrijo SRS. Nato pa je leta 1951 odšel na delo v LIP Novo mesto. Po reorganizaciji gozdarstva in lesne industrije v letu 1955 se je zaposlil na Gozdnem gospodarstvu Novo mesto.

Je član UO DIT GL Novo mesto in eden tistih članov, ki si vedno prizadevajo, da bi stanovsko društvo našlo svoje mesto tako v podjetju, kakor tudi izven njega.

MARJAN PRESEČNIK

Rojen je bil 8. aprila 1911 v Gornjem gradu. Diplomiral je leta 1938 na gozdarski fakulteti v Beogradu. Prva leta je služboval kot pristov, gozdarski geometer pri Vlastelinstvu Odessalcki v Iloku, zatem pa pri Š. I. P. Belišče kot namestnik šumarsnika, kot vodja manipulacije in nabave vse do leta 1946.

Julija 1946 se je začelo njegovo službovanje v Ljubljani z referentskim mestom pri »Les« Ljubljana, potem pa z vse odgovornejšimi vodilnimi položaji. Postal je načelnik oddelka za lesno predelavo pri UGG Ljubljana, z novembrom 1947 pa je prevzel mesto načelnika plana kapitalne izgradnje na Ministrstvu za lesno industrijo SRS. Junija 1948 so mu zaupali mesto načelnika plana kapitalne izgradnje pri Ministrstvu za gozdarstvo in lesno industrijo in v letih 1949/50 mesto načelnika plana žagarske proizvodnje.

Sredi leta 1950 se je tov. Marjan Presečnik vrnil v operativo. Na LIP Celje je prevzel mesto šefa gradbenega oddelka. Konec istega leta je postal obratovodja HO Šentjur.

Leta 1952 pa se je vrnil v gozdarstvo, in na GG Slovenj Gradec prevzel mesto šefa operativne. S 1. januarjem 1953 ga izvolijo za direktorja Gozdnega gospodarstva Celje. Prav v tem obdobju je tov. Marjan Presečnik zelo tvorno deloval pri reševanju vseslovenske gozdarske problematike. Po štiriletnem uspešnem vodenju GG Celje se je pomaknil v toplejši del naše ožje domovine, na Primorsko, kjer je svoje delo nadaljeval, najprej na gozdarski poslovni zvezi kot šef sekcije za gozdno proizvodnjo. Ob ustanovitvi Soškega gozdnega gospodarstva je prevzel vodstvo oddelka za plan in analize, ki ga je vodil vse do upokojitve 1974.

Vendar tov. Presečnik ob upokojitvi z delom ni končal. Staro nagnjenje k ustvarjanju v lesni industriji, ga je pripeljalo v novo tovarno ivernih plošč v Meblu. Kot pomočnik direktorja je pomagal pri sestavi investicijskih elaboratov. Ob sami izgradnji je vodil ves dokumentacijski del in del nadzora. Ob tem zahtevnem delu je učinkovito uporabljal svoje izkušnje, ki si jih je pridobil še v planskih letih, ko je bil načelnik kapitalne izgradnje na Ministrstvu za gozdarstvo in lesno industrijo LRS.

JOSIP ŠAFAR

Rojen je bil 1906. leta v Delnicah na Hrvaškem. Diplomiral je na Gozdarski fakulteti v Zagrebu 1931. leta. Bil je udeleženec NOB. Služboval je v Gorskem Kotorju. Bil je direktor in sodelavec Gozdarskega inštituta v Zagrebu, zunanji sodelavec Jugoslovanske akademije znanosti in od 1954. do 1960. leta honorarni profesor za gojenje gozdov na gozdarskem oddelku na Fakulteti za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo v Ljubljani.

Napisal je vrsto člankov, ekspertiz, znanstvenih razprav in publikacij s področja gojenja gozdov. S svojim pedagoškim delom v Ljubljani je vplival na vzgojo in formiranje kadrov v slovenskem gozdarstvu.

MATIJA ŠEBENIK

Rodil se je 28. avgusta 1914 v Postojni, kjer je obiskoval osnovno šolo in končal 4 razrede meščanske šole. Kot 16-letni deček se je zaposlil kot gozdarski manipulant ter opravljal to delo vse do odhoda na odsluženje vojaškega roka.

Po vrnitvi je odšel v gozdarsko šolo v Citta Ducale v Italijo. Nato je služboval v Tirolih in Trenti, in se leta 1944 vključil v NOV.

Po osvoboditvi je služboval v Ilirski Bistrici, kjer je uspešno in uporno delal na ozelenjevanju kraških površin.

Leta 1948 se je vključil v politično delo občine Ilirska Bistrica. Od tu je odšel na sekcijo za pogozdovanje Krasa in leta 1962 je postal revirni gozdar v revirju Dletvo pri GG Postojna, kjer je ostal vse do leta 1975, ko je odšel v pokoj.

Svoje izkušnje je vedno z velikim zadovoljstvom prenašal na mlajše in še danes rad sodeluje v raznih akcijah.

... Francu Štefančiču

... Pavlu Tolarju

... Janku Žigonu

... in še »izgubljenemu« Juriju Hočevarju

FRANC ŠTEFANČIČ

Rojen je bil 2. julija 1925 v revirju Javornik pri Postojni. V osnovno šolo je hodil v Bukovju. Po končani meščanski šoli, ki jo je obiskoval v Postojni se je zaposlil kot gozdarski praktikant v revirju Nanos. Tu je služboval vse do leta 1943, ko so ga Italijanske oblasti vključile v tako imenovani bataljon speciale, kamor so Italijani pošiljali vse napredno misleče Slovence. Po razpadu Italije se je vrnil domov in se priključil enotam NOV. 14. novembra 1943 je bil izdan in so ga odpejali v taborišče Dachau.

Takoj po osvoboditvi je nastopil službo v revirju Logatec. Od tu je septembra 1946 odšel v gozdarsko šolo v Maribor. Po končani šoli je še nadalje služboval v Logatcu.

Leta 1955 je napravil državni izpit za gozdarskega tehnika pri Sekretariatu za gozdarstvo SRS. Nato je služboval po raznih krajih Notranjske. Svojo upokojitev pa je dočkal v revirju Javornik, kjer je tudi začel življenjsko pot.

Bil je aktiven član društva inženirjev in tehnikov gozdarstva Postojna, saj je sodeloval v marsikateri društveni akciji, predvsem na področju varstva narave.

PAVEL TOLAR

Rojen se je 25. 1. 1917 v Podlonku v Selški dolini. Po odsluženju vojaškega roka se je občasno zaposloval pri takratni Šumski upravi Bohinjska Bistrica in na žagi Soteska pri Bledu. V NOB se je vključil leta 1942 in ko je bila vojna končana se je vpisal na gozdarsko šolo v Ljubljani. To je bilo leta 1946.

Njegovo prvo delovno mesto je bilo na Jelovici (na gozdni upravi Bohinjska Bistrica). Tam je bil tudi vodja frontnih brigad. Sredi poletja naslednjega leta (1949) je bil imenovan za upravitelja gozdne uprave Bohinjska Bistrica, kmalu nato, leta 1950, pa je postal direktor GG Bled. Kasneje se je GG Bled združilo z GG Kranj. Leta 1952 je opravil strokovni izpit za gozdarskega tehnika. Ob reorganizaciji leta 1953, je GG Kranj zopet postalo samostojno GG, tov. Tolar pa je še naprej opravljal dolžnost direktorja GG Bled. Funkcijo direktorja GG Bled je opravljal nepretrgoma 25 let in pol.

Ob združitvi gorenjskega gozdarstva in lesne industrije s papirno industrijo Medvode leta 1975, je bil izvoljen za predsednika kolegijskega poslovnega organa v SOZD gozdarstva in lesarstva Gorenjske »GLG«. Te naloge opravlja še danes.

† METOD VIZJAK

Rojen 10. 2. 1929 v Ljubljani. Na gozdarskem oddelku agronomske in gozdarske fakultete v Zagrebu je diplomiral 1953. leta in se še istega leta zaposlil pri Gozdnem gospodarstvu Kranj, najprej kot pripravnik. Že v 1954. letu je bil imenovan za vodjo gozdnega obrata, leta 1960 pa za vodjo plansko-tehničnega sektorja in 1968. leta za direktorja delovne organizacije Gozdno gospodarstvo Kranj.

Zahrbtna bolezen ga je 1977. leta iztrgala iz naših vrst, prav v trenutku, ko so bile njegove dolgolene izkušnje in želje po ustvarjanju najbolj dragocene. Zaradi svojih kvalit

je delal v različnih skupnostih, ustanovah in združenjih, aktivno pa je opravljal tudi družbenopolitične funkcije kot odbornik zbora delovnih skupnosti in istočasno kot predsednik Sveta za kmetijstvo in gozdarstvo občine Kranj. Izven delovne organizacije je deloval tudi v IO združenja TOZD za gozdarstvo pri Gospodarski zbornici Slovenije, kot član sveta za gozdarstvo in predelavo lesa gospodarske zbornice Jugoslavije, kot predsednik upravnega odbora združenja gozdnogospodarskih organizacij in v SOZD GLG Bled kot vodja skupine za razvoj gozdarstva.

Zaradi vsestranske aktivnosti in visokih strokovnih kvalitiet, posebno na področju organizacije in ekonomike je njegov prispevek k razvoju in afirmiranju gozdarstva in ureditve odnosov ter povezovanju gozdarstva z ostalimi panogami gospodarstva in negospodarskimi dejavnostmi izredno velik. Nedvomno ima veliko zaslug, da je gospodarjenje z gozdovi v zasebni lasti doseglo sedanjo stopnjo intenzivnosti in dobilo tisto mesto in družbeno priznanje, ki mu po svojem pomenu tudi pripada.

Veliko je napisal strokovnih razprav, ocen in krajših sestavkov s področja ekonomike in organizacije ter intenzivno sodeloval pri uveljavljanju skupnega gospodarjenja z gozdovi v okviru gozdnogospodarskih območij.

JANKO Ž I G O N

Rodil se je 23. septembra 1932 v Vrtojbi pri Gorici. Osnovno šolo je končal v Vrtojbi, gimnazijo je obiskoval v Gorici in v Šempetru pri Gorici.

Na gozdarski fakulteti v Ljubljani je diplomiral 1959. leta. Po odslužitvi vojaškega roka se je zaposlil pri Okrajni upravi za gozdarstvo v Novi Gorici. Od leta 1961 dalje pa je zaposlen na Soškem gozdnem gospodarstvu na TOZD Ajdovščina.

Je član UO DIT Posočje. Bil je tudi v UO ZIT GL SRS.

Aktivno sodeluje na strokovnem področju, zlasti pri izobraževanju gozdnih delavcev in zasebnih lastnikov gozdov.

S svojimi širokimi organizacijskimi sposobnostmi je odločilno prispeval k uspehu organiziranja tradicionalnih smučarskih tekmovanj gozdarjev, lesarjev in lovcev, ter tradicionalnih gozdarskih tekmovanj.

Njegovo sodelovanje s šolsko mladino je postalo že »obveza«.

Zveza inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva (novi upravni odbor) želi nadaljevati tradicijo zadnjih let in z organizacijo strokovnih posvetovanj, pomagati pri reševanju najaktualnejših problemov v slovenskem gozdarstvu.

Že v jeseni (november) bo na vrsti tema

PERSPEKTIVA PRIDOBIVANJA IN PORABE DROBNEGA LESA LISTAVCEV,

ki bo zanimala tako gozdarje kot lesarje.

Zveza želi, da bi zlasti strokovnjaki iz temeljnih operativnih organizacij s svojimi razmišljanji in pobudami pomagali pri reševanju tega, z ekonomskega, tehnološkega in gozdnogojitvenega vidika, zamotnega problema.

Vabimo vas, da se s svojimi bogatimi izkušnjami vključite v diskusijski del posvetovanja.

Upravni odbor ZIT GL

ZAPIS NA BUKVI

Foto: prof. Franjo Rainer

lagajal vsebino in obliko sodobnim družbenim potrebam. Čestitka profesorju Adamiču je zares majhen delček tistega, kar mu slovensko naravoslovje dolguje, dr. Wrabra pa čaka veliko dela, ki je poplačano pravzaprav edinole z izidom vsake številke. (Polbratova tolažba, ki sicer ni popolna, je pa bratska).

Gozdarski vestnik

Zamenjava uredniških generacij

Pri polbratu PROTEUSU, slovenskem časopisu za poljudno naravoslovje, sta se izmenjala urednika, lahko pa rečemo, da sta se izmenjali kar generaciji.

Naključje je hotelo, da sta prejšnji urednik prof. dr. F. Adamič (1911) in novi urednik dr. T. Wraber (1935) naša stara znanca. Profesorja Adamiča, čvrstega, žilavega in domiselnega se spominjamo še iz fakultetnih šolskih klopi kot strokovnjaka za sadje in »tekoče zadeve«. Saj smo bili na nekdanji Fakulteti za agronomijo, gozdarstvo in veterino z agronomi pod isto streho in precej bolj povezani kot so sedaj.

Novi urednik dr. T. Wraber, sin dr. Maksa Wrabra (tudi biologa vendar z »gozdarskim domicilom«, ki smo ga poznali vsi, saj le redkokateri gozdar srednje generacije ni z njim skupaj hodil po gozdovih) je celih 25 let mlajši vendar izkušen strokovnjak in zlasti nepopustljiv ljubitelj narave, predvsem gozdov.

Proteus je v Adamičevi dobi dobil novo obliko, pa tudi novo vsebinsko razsežnost in izklesan konceptni izraz. V reviji je zblížal teorijo in praktična spoznanja, prostor so dobili tudi prizadevni amaterji. Prepričani smo, da bo tudi novi urednik uspešno pri-

Mali računalniki na gozdnih obratih

Doslej smo računalnike uporabljali predvsem v knjigovodskem obdelovanju poslovnih podatkov, delno tudi pri načrtovanju (urejanje in letni gospodarski načrti) malo ali skoraj nič pa v operativnem gozdarstvu, če izvzamemo množenje in deljenje ob pogajanjih z vozniki, šoferji in delavci. Pri tem pa moramo ugotoviti, da sečnospravilno načrtovanje, izračun raznih poslovnih kazalcev, gozdnogospodarska evidenca ter razni izračuni pri gradnji gozdnih cest in vlak niso niti najmanj enostavni in se jih zategadelj gozdarji velikokrat izogibajo.

Iz Rastja glasila GG Celje povzemamo, da so si lani na TOZD Boč v Rogaški Slatini omislili svoj kalkulator in sicer HP-67. Zelo ilustrativen je podatek, da ima ta žepni kalkulator iste zmogljivosti kot prvi ameriški računalnik, ki so ga imeli v prostoru velikem 10×16 m. Uporablja magnetne kartice in je popolnoma programiran. Kapaciteta je $9,9999999 \times 10^{99}$ znakov. Stal je 17.000 din. odločitev na TOZD Boč je Bila vsekakor korektna, saj ne kaže številne programčiče, ki jih bomo v gozdarstvu morali dobiti in imeti, vrteti na kolosu kot je RRC v Ljubljani.

Ob tem pa zopet velja razmisliti o bolj enotnem in usklajenem delu, evidenci, kalkulacijah in obračunih po naših gozdnih gospodarstvih. Paket programčkov za takšen računalnik bi temeljnim gozdarskim organizacijam veliko pomagal, hkrati pa bi unificirane podatke lahko uporabljali tudi na višji računalniški obdelovalni stopnji.

Že skoraj pozabljene

so republiške tekme gozdnih delavcev, ki so bile letos na Črnem vrhu nad Idrijo. Organizatorji (Soško gozdno gospodarstvo Tolmin) je tekmovanje uspešno izpeljalo na splošno zadovoljstvo vseh sodelujočih. Tekm se je udeležilo 67 tekmovalcev in ducat spremljevalcev z vseh slovenskih gozdnih gospodarstev. Škoda, da je odlično pripravljeno srečanje ves čas motil dež, ki je vplival tudi na rezultate.

Prva je bila ekipa Gozdnega gospodarstva Novo mesto 1701 točk, druga SGG Tolmin 1679 točk in tretja ekipa Gozdnega gospodarstva Nazarje, ki je zbrala 1663 točk.

Posamezniki pa so se zvrstili takole:

1. Srečko Rudolf SGG Tolmin 580,5 točk
2. Stanko Voler GG Nazarje 579,5 točk
3. Ivan Štrumbelj GG Novo mesto 577,5 točk
4. Alojz Bobnar GG Novo mesto 565 točk
5. Ivan Čuk GG Postojna 565 točk
6. Stane Margon GG Postojna 562,5 točk
7. Matija Ambrožič SGG Tolmin 559 točk
8. Jože Grandovec GG Novo mesto, 553 točk
9. Ivan Rovan GG Kočevje 554,5 točk
10. Jože Lipovec GG Bled 552,5 točk

Komaj mesec dni pozneje pa so se republiške ekipe srečale v Osijeku na tradicionalnem državnem prvenstvu.

Pravila določajo, da prvih 10 s prejšnjega prvenstva ne sme sodclovati na naslednjem prvenstvu. Zato je bila slovenska ekipa nekoliko drugačna in ni bila sestavljena iz prvih šest z republiškega tekmovanja. Kljub takšnemu določilu pa dobi človek, ki dlje časa spremlja ta tekmovanja vtis, da srečuje vedno iste obraze. Kajti po enem letu »pavziranja« se tekmovalci lahko zopet prijavijo na državnem prvenstvu. Daleč seveda od tega, da bi bili tem prizadevnim fantom nevoščljivji, nasprotno, ostaja pa nelagodni občutek, da gozdarji nimamo pravega naraščanja.

Slovenijo so zastopali in dosegli naslednje uvrstitve: J. Grandovec Novo mesto (2),

A. Bobnar Novo mesto (8), Rovan Kočevje (9), S. Čuk Postojna (18), I. Štrumbelj Novo mesto (21) in M. Ambrožič Tolmin (26) mesto.

In še uvrstitev ekip:

1. ekipa SR Hrvatske	3851,5
2. ekipa SR Slovenije	3702,5
3. ekipa SR Srbije	3608,5
4. ekipa avt. pokr. Vojvodina	3496,0
5. ekipa SR BiH	3486,0
6. ekipa avt. pokr. Kosovo	2493,0
7. ekipa SR Črne gore	2460,0
8. ekipa SR Makedonije	1737,0

Posebnost tekmovanja v Osijeku je bilo skupno delo ekipe pri oblikovanju izdelka iz lesa. Menda so bili najuspešnejši Bosanci, ki so z motorno žago izrezali lik Bosanke*, medtem ko so naši izbrali motiv enostavnejših likovnih linij, peterokrako zvezdo, Triglav in morje, simbol slovenstva.

Po vzorcu ljudskega štetja — še štetje divjadi

Že nekaj let opažamo, da je v naših gozdnih biotopih porušeno biotsko ravnotežje. Škode, ki jih povzročajo zlasti visoka divjadi, so zadosti resen simptom za takšen zaključek. Vzrok je razmeroma logičen (vsaj za nekatere). Gre za nestrokovno zanemarjanje dveh bistvenih elementov tega biotopa. Naseljujemo divjad, ki ne spada v naše gozdove — jelena lopatarja, muflona, gamsa na neprimernih mestih itd. To dejstvo je razmeroma lahko dokazljivo (čeprav nekateri tudi temu ne verjamejo). Drugi element, ki maje ravnotežje v gozdu pa je preštevilna visoka divjad. Seveda je vprašanje, katero je tisto pravo število, ki ni škodljivo. Še bolj sporno vprašanje pa je, koliko je zares divjadi. Metode štetja, ki jih uporabljajo lovske družine za svoje gospodarske potrebe so malo rečeno približne, skoraj vedno pa špekulativne. Zato je letos spomladi stekla široka akcija štetja divjadi na celem Pohorju pod strokovnim vodstvom Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo v Ljubljani. 15. maja je bilo angažiranih 500 gozdarjev in lovcev iz območij gozdnih gospodarstev Celje, Maribor in Slovenj Gradec, torej tistih, ki gospodarijo z gozdovi na Pohorju.

Rezultate štetja proučujejo. Sama akcija pa je prinesla nekatere izkušnje, ki jih bodo

* (Poklon ženskosti)

pri naslednjih lahko upoštevali. Prevladuje prepričanje, da je takšna metoda preštevavanja divjadi mnogo bolj strokovna od tistih, ki jih uporabljajo lovske družine, kljub temu pa je štetje še vedno nezanesljivo. (Seveda, če bi divjadi lahko naročili naj bo doma, kot ljudem kadar jih štejejo!). Vsekakor pa je pomembno, da so jo sodelujoči sprejeli in priznali.

P. s.: Akcija je bila ponovljena septembra.

Kje so surovine za papir

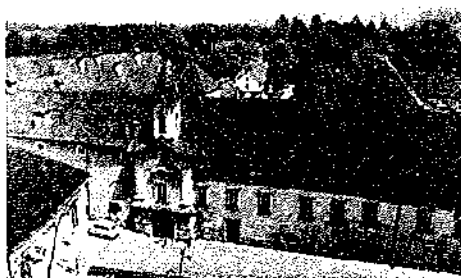
Znano je, da slovenske tovarne celuloze uvažajo ogromne količine lesa. V zadnjem času Tovarna celuloze Djuro Salaj iz Krškega sistematično vlaga v slovenske gozdove, da bi si zagotovila večji domači surovinski delež. V NAŠEM OKOLJU, reviji za varstvo okolja, pa smo v članku Teodorja Kranjca, direktorja TOZD javna higijena v Ljubljani odkrili nov surovinski vir. V letu 1978 so ljubljanski smetarji (javna higijena) menda odpeljali 700.000 m³ smeti. (Ob sredozemskih igrah so jih samo v Splitu pred začetkom pospravili 3.000.000 ton. Koliko so jih med igrami še ni znano.) V smeteh je bilo 40 % ali 280.000 m³ papirja. Tudi sicer je delež papirja v smeteh daleč največji. Žal največji del tega papirja zakopljemo ali zagremo na javnih smetiščih.

Kdo bo razmisli!

Ali je prav, da tako pomemben surovinski vir zametujemo in da samo Rdeči križ Slovenije tu in tam hodi od vrat do vrat s cizo in pobira ostanke odpadkov.

Gozdarska dediščina

Na posnetku je kompleks graščine v Bistri pri Vrhniki, kjer so »shranjeni« muzeji tehniških strok Slovenije. Od starih avtomobilov, žag, biciklov do statev, oglarskega orodja, vse lahko vidiš; za nameček pa še popolno zbirko lovne divjadi. Zlasti, odkar so lovci sodobno uredili svoj paviljon, so se ostale stroke še bolj povikle v svoje kotičke — iz sramežljivosti? Med najbolj sramežljivimi je gotovo (upravičeno!) gozdarska. Nevzdrževani eksponati, zastarela postavitve, neizrazit pedagoški izraz itd., že dolgo ne opravljajo prave muzejske funkcije. Samo nekaj obiskov po gozdarskih muzejih v drugih državah prepriča, da naša malomarnost in ozkost veliko škodita stroki v celoti. Naša zgodovina, naš razvoj, povezana s progresivnimi hotenji stroke, kar naj bi

Grad Bisra pri Vrhniki, v katerem je tudi gozdarski muzej. Koliko velja že samo vzdrževanje teh ogromnih strešnih pokroval (fotografovo razmišljanje). — Foto mk

muzej predstavljal, je del strokovne identitete; zato bi zanj morali skrbeti.

Lahko ugotovimo, da so doslej vse organizirane strokovne skupine (Splošno združenje gozdarstva Slovenije, ZIT GL Slovenije, SIS za gozdarstvo Slovenije in drugi) enoglasno ugotovile, da mora gozdarski muzej v Bistri »h krojaču po novo obleko«. Zataknilo pa se je seveda pri denarnici. Tudi lovski vzgled v muzeju nas ne vzdrami. Drugo fetu bomo, spet pri lovcih, dobili nov vzgled — lovska razstava v Ljubljani katere predračunska vrednost je 500—700 st. mio.

Eni gor drugi dol

Slovenjgraški DIT GL je bilo v letošnjem juniju na ekskurziji po Norveški. Reportažo, ki jo je v VIHARNIKU objavila Vida Vrhnjak, je preveč dolga, preveč zanimiva in preveč vesela, da bi jo v celoti ponatisnili v Gozdarskem vestniku (menda mu moramo »držati nivo«). Toda obtesano in skrajšano bomo objavili v prihodnji številki.

Naši so torej bili »gor«, na Norveškem. Septembra pa je bila na obisku v Slovenj Gradcu skupina, ki je prišla »dol« iz Norveške. Fantje so bili sicer na ekskurziji po Avstriji, toda za en dan so si zaželeli pokukati prek meje, da bi na kraju prekratklega zadnjega dne zavzdihnili: En dan življenja. Vtis je bil tako močan, da so bivanje v Avstriji ocenili za »izgubljeni čas«.

Za 4,90 din gozdarstva

Verjetno večina naših bralcev še ni opazila, da smo tudi gozdarji »ovekovečeni« na poštinih znamkah jugoslovanske PTT. Znam-

ka je težko opazna, ne zaradi velikosti, ker je razmeroma velika (33 X 55 mm), temveč zaradi nevsakdanje frankirne vrednosti. Vrednost 4,90 din se rabi bolj poredko in ima več ali manj le filatelistično vrednost.

E-6 Yu naprej po Jugoslaviji

Julija je bila v Sarajevu seja komisije za propagando Saveza inženjera i tehničara u sumarstvu i drvnoj industriji Jugoslavije. Seja je bila v Sarajevu iz določenih razlogov. Prek republike BiH naj bi namreč tekel večji del podaljška E-6 YU (do grške meje). Na seji sta bila tudi predsednik Saveza T. Canjko in predsednik izvršnega odbora Saveza Ž. Ostojčić. Na seji so vsi udeleženci dobili karte z vrisano idejno traso prek vseh republik (izdelat jo je že pok. dr. M. Ciglar) in se hkrati dogovorili za obliko priprav za to akcijo. V razgovoru so opozorili na dve pomembni težavi. Prva je razmeroma precej manj znanih področij prek katerih bo pot tekla, druga težava pa so prenočitve.

Vsi so poudarili izredni pomen takšne akcije, ne samo z vidika gozdarstva, temveč tudi z vidika ohranjanja in krepitev bratstva in solidarnosti med jugoslovanskimi narodi. Zato so sklenili, da bodo v akcijo pritegnili tudi družbenopolitične dejavnike kakor SZDL, gorane in tabornike ter druge.

E-6 YU pri PZS

Končno je odbor E-6 YU, ki je deloval že v času M. Ciglarja, dobil streho nad glavo. V Planinski zvezi Slovenije je ta dejavnost dobila komisijo za popotništvo. S tem so

zaključena dolgotrajna prizadevanja, v katerih je zlasti intenzivno sodelovala naša ZIT GL.

S konstituiranjem je postalo tudi delo živahnije. Posebna podkomisija je že pripravila program, kako opremo poti pripraviti tako, da bo le-ta izpolnjevala tisto vlogo, ki bi jo morala imeti z gozdarskega vidika. Komisija je organizirana tako, da ima prek skupščine ustanoviteljev kar najtesnejše zveze z združenim delom kakor tudi z drugimi športnimi in družbenimi organizacijami in društvi, ki imajo kakršenkoli interes pri uravnavanju človekove aktivnosti v gozdu. V okviru komisije delujeta poleg podkomisije za razvoj še podkomisija za pota in propagando.

Gozd popularnejši

Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo ter odbor za tisk in propagando pri Splošnem združenju gozdarstva v Ljubljani imata v letošnjem letu odključanih že nekaj uspešnih akcij na svoji programski listi. Predvsem je razveseljivo, da dolgoletno prepričanje, da gozdarstva in gozdarjev v sredstvih javnega obveščanja (zlasti radio in TV) ne marajo, počasi izginja. Radio je odprt z vsemi vrstami oddaj, zato vse, ki imate voljo za pisanje in sodelovanje vabimo k takšnemu sodelovanju. Koordinator je Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo v Ljubljani (tel. 264-761 int. 40 Kmecl).

Ob začetku šolskega leta pa je Inštitut skupaj z Mladinsko knjigo in Gozdarskim vestnikom izdal lično knjižico BELEŽKO, ki jo imajo vsi osnovnošolci od 3. razreda dalje. Izšla je v 110.000 izvodih in je doslej najmasovnejša »gozdarska poljudna literatura«. Naklada je eden največjih dometov slovenskega založništva sploh.

Gozdarsko »pisateljstvo« uspeva

V letošnjem letu smo se razpisali tudi gozdarji. Lahko rečemo, da smo prekinili s tradicijo, po kateri gozdarji rajši »delamo« kot pišemo. Poleg Gozdarskega vestnika, ki ga izdaja Zveza inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenije redno in ki je permanentni sledilec dogodkov v stroki in izven nje, v domovini in v gozdarstvih drugih dežel, je na Inštitutu izšlo, ali bo do konca leta izšlo, precej (za naše razmere) samostojnih ali zloženih (v Zborniku) strokovnih del. Tako bodo letos izšle naslednje samostojne izdaje: Dr. Živko Košir, Ekolo-

ške, fitocenološke in gozdnogospodarske lastnosti Gorjancev v Sloveniji; Dr. Milan Ciglar, Zaraščanje slovenske kulturne krajine v primeru Kočevske; Zbornik referatov z zasedanja IUFRO S.2.09 — onesnaženje ozračja; Ciril Remic, Stanje mehanizacije v izkoriščanju gozdov konec leta 1978; Dr. Amer Krivec, Proučevanje traktorskega spravlila lesa; Skupina avtorjev, Gozdnogospodarsko načrtovanje integralni del družbenega planiranja (izdaja SIS za gozdarstvo Slovenije); Zbornik gozdarstva in lesarstva v katerem bo več zanimivih krajših sestavkov s področja gozdne vegetacije, gozdnogojitvene problematike, gozdne ekologije in aplicirane matematike.

Poleg tega pa sta v pripravi še Poročilo o delu komisije za izkoriščanje gozdov v SEV in slovar tehniških izrazov s področja izkoriščanja gozdov in gozdnih gradenj, v šestih jezikih (srbsščina, hrvaščina, slovensščina, makedonščina, nemščina in angleščina), ki ga pripravlja prof. Zdravko Turk.

Pisati smo torej začeli. Upajmo, da se bomo popravili tudi v branju!

Colarica nadomešča 12 cm debel zid

To je letošnji moto organizatorjev celovskega lesnega sejma. V hudih napreznjih po vsem svetu, kako prihraniti energijo, so tudi naši sosjedje svojo lesarsko prireditev v celoti posvetili temu problemu. Uporabnost lesa v gradbeništvu in notranji opremi bodo primerjali z drugimi gradbenimi materiali.

Bo že držalo, zares smo se že do tal uklonili betonu in železu. Kolegi arhitekti in gradbeniki so les zapostavili v želji, da bi zvišali varnostne količnike, predvsem pa da bi bili moderni. Treba je priznati, da je v sedanjih svetovnih energetskih okoliščinah parola o odličnih izolacijskih lastnostih lesa, dobra organizacijska in komercialna poteza.

Najbrž bomo o tem problemu še pisali, verjetno pa ne bomo zgrešili, če trdimo, da to ne pomeni za gozdarje novo konjunktorno obdobje, da bodo cene lesa porastle, temveč da pomeni to le premik v rabi energetskega kompleksa. To pa je področje gospodarske strategije, ki ga bolj uravnava država in manj tržišče.

Skromno, vendar spodbudno

Očitno se vse več ljudi zaveda pomembnosti gozdnega pokrova za kvaliteto našega življenjskega prostora. Prizadevnost Šiškar-

Šiška bo poravnavala „zeleni dolg“

**Namesto 450 posekanih dreves bodo kmalu zasa-
dili 1.300 mladik**

LJUBLJANA, 9. aprila — Občinska konferenca SZDL Šiška si zadnje čase vse bolj prizadeva pritegniti mladino iz šol in delovnih organizacij ter tabornike, da bi bolj prispevali k temu, da bi bilo v njihovi občini več zelenja.

Nove gradnje so namreč Šiško prikrajšale za precej zelenih površin, zato ni prav nič čudno, da je sekanje dreves ob graditvi Večne poti lani izzvalo precej negotovanja med ljudmi, ki tam prebivajo. Zaradi tega in tudi že predhodnih posegov v naravno okolje so se Šiškarji tedaj zavezali, da bodo namesto 450 dreves, ki so jih posekali zaradi graditve Večne poti, postopoma posadili 1.350 mladih drevesc. Z uredništvom teh obveznosti pa naj bi začela mladina,

L. Dj.

jev je skromna. (Posaditi 1000 dreves in pri tem razmišljati o velikih spremembah v našem razumu in o našem prostoru, je hudo naivno!) Kljub temu pa se premika. Bojimo se lahko le, da gre le za prigradno spremembo.

GOZDARSKI STENSKI KOLEDAR 1980 JE IZŠEL

Koledar je srednje velikosti (vendar bolj velik kot majhen 33×44 cm) Problemska vsebina na sliki in spremnem besedilu mu dajeta resen, ambiciozen, vzgojen pomen.

Ni namenjen samo čestitkam, hkrati seznanja poslovne sodelavce (pa tudi nas same) o pomembnosti strokovnega dela v gozdu in o pomembnosti gozdov v našem času in prostoru.

Govori o naših uspehih in problemih. Ni pocukranih fotografij. Predstavljena sta narava in gozd v svoji vsakdanjosti, včasih dobri in lepi, včasih kruti in trdi – toda vedno človeški.

Temeljne gozdarske organizacije in drugi kolektivi! Oskrbite si koledarje pravočasno. Naj vas ne moti, če so nekaj par dražji, kot jih ponujajo trgovci. Dražji so zaradi nizke naklade. Toda naši so. Bolj so naši, kot če bi jih potiskali z zlatimi črkami naših firm.